

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตร เพื่อเป็นทางเลือก
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม
ตามแผนที่ Agri-Map จังหวัดฉะเชิงเทรา

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 : REGIONAL OFFICES OF AGRICULTURE ECONOMICS 6
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ : MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
มกราคม 2562 : JANUARY 2019

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตร เพื่อเป็นทางเลือก
ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต ในพื้นที่ไม่เหมาะสม
ตามแผนที่ Agri-Map จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

บทสรุปผู้บริหาร

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นทางเลือกการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมน้อย(S3) และไม่เหมาะสม(N) เป็นพืชอื่นหรือกิจกรรมการเกษตรอื่นที่ให้ผลตอบแทนมากกว่า การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาต้นทุน ผลตอบแทนสุทธิ และอุปสงค์/อุปทาน(Demand & Supply) และพื้นที่เหมาะสมด้านกายภาพของสินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก(Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาวแวนนาไมและปลากะพง สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก(Top 4) มีดังนี้

1) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(1) ข้าวเจ้านาปี

- พื้นที่เหมาะสม(S) ต้นทุนการผลิต 3,679.73 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 5,502.10 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 7.94 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 692.96 กิโลกรัม/ไร่

- พื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ต้นทุนการผลิต 3,724.80 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 5,169.33 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 7.94 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 651.03 กิโลกรัม/ไร่

(2) มะม่วงน้ำดอกไม้ ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

- ต้นทุนการผลิต 16,277.61 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 30,016.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 50.00 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 600.32 กิโลกรัม/ไร่

(3) กุ้งขาวแวนนาไม ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

- ต้นทุนการผลิต 95,970.66 บาท/ไร่/รุ่น ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 57,056.34 บาท/ไร่/รุ่น ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 156.15 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 980.00 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น

(4) ปลากะพง ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

- ต้นทุนการผลิต 223,679.00 บาท/ไร่/รุ่น ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 287,495.40 บาท/ไร่/รุ่น ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 115.46 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 2,490.00 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น

2) สินค้าทางเลือกอื่นๆ(กิจกรรมเสริม)

(1) ช่า

- ต้นทุนการผลิต 11,949.66 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 46,278.80 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 25.40 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 1,822.00 กิโลกรัม/ไร่

(2) ตะไคร้

- ต้นทุนการผลิต 9,281.31 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 20,868.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 8.88 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 2,350.00 กิโลกรัม/ไร่

(3) เห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด

- ต้นทุนการผลิต 266,223.75 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 346,752.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 60.20 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 5,760.00 กิโลกรัม/ไร่

(4) ปลุกผักปลอดภัย กวางตุ้ง

- ต้นทุนการผลิต 9,246.27 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 27,328.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 28.00 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 976.00 กิโลกรัม/ไร่

(5) ปลุกผักปลอดภัย กระบี่

- ต้นทุนการผลิต 10,225.02 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 29,342.50 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 30.25 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 970.00 กิโลกรัม/ไร่

2. อุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(1) ข้าวเจ้านาปี ผลผลิตรวม 391,249 ตันข้าวเปลือก และนำเข้าจากต่างจังหวัด 91,161 ตันข้าวเปลือกความต้องการใช้ข้าวเปลือกเจ้านาปี 482,410 ตันข้าวเปลือก ทำให้ไม่มีผลผลิตส่วนเกินความต้องการใช้ในจังหวัด

(2) มะม่วงน้ำดอกไม้ ผลผลิตรวม 4,864 ตันมะม่วงผลสด นำเข้าจากต่างจังหวัด ปริมาณ 1,080 ตัน ความต้องการใช้รวมทั้งหมด 5,944 ตัน แบ่งเป็นการใช้ประโยชน์ในจังหวัด 1,229 ตัน การส่งออกนอกจังหวัดและต่างประเทศ 4,715 ตัน ทำให้ไม่มีผลผลิตส่วนเกินความต้องการใช้ในจังหวัด

(3) กุ้งขาวแวนนาไม ผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัด มีปริมาณ 20,751 ตัน และนำเข้ากุ้งขาวแวนนาไมจากจังหวัดอื่น จำนวน 4,113 ตัน รวมผลผลิตกุ้งจำนวน 24,864 ตัน ความต้องการใช้บริโภคในจังหวัด จำนวน 492 ตัน ผลผลิตกุ้งมีความสมดุลกับความต้องการใช้ทำให้ไม่มีผลผลิตส่วนเกินความต้องการใช้ในจังหวัด

(4) ปลากระพง ผลผลิตปลากระพงขาวของจังหวัด มีปริมาณ 8,760 ตัน และไม่มีการนำเข้าปลากระพงขาวจากจังหวัดอื่นเนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตปลากระพงที่สำคัญของประเทศ ความต้องการใช้ผลผลิตของจังหวัด 182 ตันต่อปี หรือประมาณ 0.5 ตันต่อวัน ของผลผลิตปลากระพงที่ผลิตได้ในจังหวัด สำหรับผลผลิตจะส่งออกจังหวัดอื่นปริมาณ 8,578 ตันทำให้ไม่มีผลผลิตส่วนเกินความต้องการใช้ในจังหวัด

3. ข้อเสนอแนะ

1) แนวทางการพัฒนาพื้นที่เหมาะสม(S1 , S2) ของข้าว

- เน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยปรับเปลี่ยนเป็นข้าวปลอดภัยหรือข้าวอินทรีย์และสร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก โดยเริ่มจากส่งเสริมการผลิตในกลุ่มเกษตรกรทำนาแปลงใหญ่

เพื่อควบคุมและบริหารจัดการได้ พร้อมเร่งขยายตลาดสินค้าข้าวปลอดภัยหรือข้าวอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พัฒนาการปรับเปลี่ยนการขายผ่านตลาดออนไลน์พัฒนายกระดับไปสู่เกษตร 4.0

- กำหนดโซนนิ่งทำการเกษตรเพื่อรักษาแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยสูง เพื่อผลิตอาหารรองรับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หรือ EEC ซึ่งกำหนดให้จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นเมืองใหม่แห่งการอยู่อาศัย (Smart City)

2) แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิต(S3 , N) ของข้าว

- หน่วยงานราชการเข้ามาให้การสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรทางเลือกเพื่อประกอบการตัดสินใจให้กับเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนจากข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นสินค้าเกษตรชนิดอื่นทดแทน โดยให้ข้อมูลความต้องการผลผลิตของตลาด เพื่อวางแผนการผลิตสู่กระบวนการผลิตที่มีมาตรฐานให้สอดคล้องกับตลาด

- สนับสนุน/ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยน ทำเกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน แทนการปลูกข้าวอย่างเดียว สร้างอาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริมรายได้ในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ และกระจายความเสี่ยงลดปัญหาราคาสินค้าตกต่ำหรือล้นตลาด

- ยกระดับการทำเกษตรแบบเดิม เป็นการทำให้เกษตรแบบปลอดภัย ลดการใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนมาใช้สารชีวภาพทดแทน เช่น ปลูกพืชผักปลอดภัย(ผักกางมุ้ง) ข้าว/ตะไคร้ หรือเห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด เพื่อลดต้นทุนเพิ่มมูลค่าผลผลิตและมีตลาดรองรับแน่นอน สอดรับกับนโยบายของจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีเป้าหมายขยายตลาดในจังหวัดและนอกจังหวัด และพัฒนาระบบการขายโดยเข้าสู่ตลาดออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกับผู้บริโภคและผู้สนใจได้อย่างรวดเร็ว

- ส่งเสริมและรักษาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้ เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดจนสามารถส่งออกขายไปต่างประเทศ อย่างไรก็ตามเกษตรกรควรให้ความสำคัญในการวางแผนการผลิตเพื่อลดปริมาณผลผลิตล้นตลาด

- สินค้าเกษตรที่ควรให้การพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปรับเปลี่ยนจากการทำนา เช่น มะพร้าว น้ำหอม วัวขุนวากิว หรือการเพาะเลี้ยงหนุนา เนื่องจากตลาดมีความต้องการแต่ผลผลิตมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังเป็นนโยบายของจังหวัดที่ต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรที่สนใจต้องการเลี้ยงวัวขุนวากิว โดยให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการอบรม/สาธิตความรู้ให้กับเกษตรกร เพื่อพัฒนาไปสู่แปลงใหญ่วัวขุนวากิว

คำนำ

ปัจจุบันสถานการณ์เศรษฐกิจประเทศไทยมีฐานสำคัญมาจากภาคเกษตร ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดแนวทางในการบริหารจัดการสินค้าเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับด้านการตลาด อุปสงค์และอุปทาน และให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจสินค้าเกษตร จึงเป็นหนึ่งในมาตรการของรัฐบาล โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ได้จัดทำการศึกษาการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตร เพื่อเป็นทางเลือกปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตข้าว ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map ฉะเชิงเทรา เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรในพื้นที่ ตามแนวทางของการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเชิงรุก (Zoning by Agri-Map) ซึ่งในการจัดทำได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดเป็นเขตบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่นั้น ๆ และสรุปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการดังกล่าว

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ขอขอบคุณคณะทำงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ฉะเชิงเทรา ที่อำนวยความสะดวกเรื่องข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี สุดท้ายนี้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 หวังว่าการศึกษาการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรระดับจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ได้จัดทำขึ้นในครั้งนี้จะประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ส่วนแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

มกราคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 วิธีการศึกษา/กรอบแนวคิด	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 สภาพทั่วไป	
2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา	8
2.2 การที่ดินและเนื้อที่ชลประทานของจังหวัดฉะเชิงเทรา	12
2.2.1 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา	14
2.2.2 สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา Top 4	15
1) ข้าวเจ้านาปี	15
2) มะม่วงน้ำดอกไม้	20
3) กุ้งขาวแวนนาไม	20
4) ปลากระพง	21
บทที่ 3 ผลการศึกษาวิเคราะห์	
3.1 ข้อมูลทั่วไป	23
3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนตามระดับความเหมาะสมของพื้นที่สินค้าเกษตรที่สำคัญ (TOP4)	28
3.2.1 ข้าวเจ้านาปี	28
3.2.2 มะม่วงน้ำดอกไม้	33
3.2.3 กุ้งขาวแวนนาไม	34
3.2.4 ปลากระพง	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 บัญชีสมดุลและวิธีตลาด	41
3.3.1 ข้าวเจ้านาปี	41
1) สถานการณ์การผลิต	41
2) สถานการณ์การตลาด	45
3) การบริหารจัดการสินค้าข้าวเจ้านาปีเชิงพื้นที่ฤดูการผลิตปี 2559/60	49
4) ปัญหาและอุปสรรค	51
3.3.2 มะม่วงน้ำดอกไม้	51
1) สถานการณ์การผลิต	51
2) สถานการณ์การตลาด	53
3) การบริหารจัดการสินค้ามะม่วงน้ำดอกไม้ฤดูการผลิต ปี 2559/60	57
4) ปัญหาและอุปสรรค	59
3.3.3 กุ้งขาวแวนนาไม	59
1) สถานการณ์การผลิต	59
2) สถานการณ์การตลาด	61
3) การบริหารจัดการสินค้ากุ้งขาวแวนนาไมจังหวัดฉะเชิงเทรา	65
4) ปัญหาและอุปสรรค	67
5) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	67
3.3.4 ปลากระพง	67
1) สถานการณ์การผลิต	67
2) สถานการณ์การตลาด	69
3) การบริหารจัดการสินค้าปลากระพงจังหวัดฉะเชิงเทรา	72
4) ปัญหาและอุปสรรค	74
5) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	74
3.4 การวิเคราะห์เพื่อหาพืชทางเลือกทางเศรษฐกิจ	74
3.4.1 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) กับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้	76
3.4.2 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) กับการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม	77
3.4.3 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) กับการเลี้ยงปลากระพง	78

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 การวิเคราะห์เพื่อหาพืชทางเลือกอื่น/กิจกรรมเสริม	79
3.5.1 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนปลูกข้าว	79
3.5.2 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนปลูกตะไคร้	80
3.5.3 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนเห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด	81
3.5.4 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนปลูกผักปลอดภัย	82
3.6 การปลูกพืชทดแทนในพื้นที่ไม่เหมาะสม	84
บทที่ 4 ผลสรุป ข้อเสนอแนะ	
4.1 สรุป	85
4.2 ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	89

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แมทริกซ์ อุปสรรค-โอกาส-จุดอ่อน-จุดแข็ง	6
2.1 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา	14
2.2 ข้าว พื้นที่ระดับความเหมาะสม (Suitability) และพื้นที่ปลูกนาข้าว(Existing) ตำบล/อำเภอต่าง ๆ จังหวัดฉะเชิงเทรา	17
3.1 จำนวนครัวเรือน ประชากร และแรงงานเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา	23
3.2 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559	24
3.3 การถือครองที่ดิน เอกสารสิทธิ์ แหล่งน้ำทำการเกษตรปี 2559	25
3.4 พันธุ์ข้าวนาปี เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รายจังหวัด ปี 2559 ณ ความชื้น 15%	26
3.5 วิธีการปลูกข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559	26
3.6 พื้นที่ปลูกข้าวตามความเหมาะสมทางกายภาพจังหวัดฉะเชิงเทรา	27
3.7 ต้นทุนการผลิตข้าวปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา แยกตามลักษณะ ความเหมาะสมของพื้นที่(S)	30
3.8 ต้นทุนการผลิตข้าวปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทราแยกตามลักษณะ ความเหมาะสมของพื้นที่(N)	32
3.9 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S) และในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)	33
3.10 ต้นทุนการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ ปี 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม	34
3.11 ต้นทุนกัญชาแว่นนาไม ปี 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม	36
3.12 ต้นทุนปลากะพงปี 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม	38
3.13 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน สินค้าที่สำคัญ (สินค้า TOP4) จังหวัดฉะเชิงเทรา	40
3.14 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2555/56-2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา	42
3.15 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ข้าวนาปี ปีเพาะปลูก 2558/59 รายอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา	43

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.16 ร้อยละของปริมาณผลผลิตข้าวนาปีที่ออกสู่ตลาดในปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา	44
3.17 ราคาข้าวเปลือกเจ้านาปีที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยรายเดือน ปี 2559-2560 จังหวัดฉะเชิงเทรา	44
3.18 การบริหารจัดการสินค้าข้าวเจ้านาปีเชิงพื้นที่ฤดูกาลผลิตปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา	50
3.19 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ มะม่วงน้ำดอกไม้ในช่วง ปีเพาะปลูก 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา	52
3.20 ร้อยละของปริมาณผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ออกสู่ตลาดในปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา	52
3.21 ราคามะม่วงน้ำดอกไม้ที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยรายเดือน ปี 2559-2560 จังหวัดฉะเชิงเทรา	53
3.22 การบริหารจัดการสินค้ามะม่วงน้ำดอกไม้เชิงพื้นที่ฤดูกาลผลิต ปี 2559-2560 จังหวัดฉะเชิงเทรา	58
3.23 จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงกุ้งทะเลของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2590 จังหวัดฉะเชิงเทรา	60
3.24 จำนวนผลผลิตและพื้นที่เลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม ของจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2557-2559	60
3.25 ประมาณการร้อยละผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมออกสู่ตลาดรายเดือน ของจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2560	61
3.26 การบริหารจัดการสินค้ากุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2560	66
3.27 จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงปลาทะเลจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559	68
3.28 ผลผลิตปลากระพงตามการออกใบสำคัญการจำหน่ายสัตว์น้ำของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557-2559	69
3.29 ประมาณการร้อยละผลผลิตปลากระพงออกสู่ตลาดรายเดือนของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560	69
3.30 การบริหารจัดการสินค้าปลากระพงของจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2560	73
3.31 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม(S) และในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N)	75
3.32 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม (N) กับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้	77
3.33 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) กับการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม	78

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.34 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) กับการเลี้ยงปลากะพง	79
3.35 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนปลูกข้าวจังหวัดฉะเชิงเทรา	80
3.36 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนปลูกตะไคร้จังหวัดฉะเชิงเทรา	81
3.37 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนเห็ดฟางโรงเรือนระบบปิดจังหวัดฉะเชิงเทรา	82
3.38 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนปลูกผักปลอดภัย(กวางตุ้ง)จังหวัดฉะเชิงเทรา	83
3.39 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนปลูกผักปลอดภัย(คะน้า)จังหวัดฉะเชิงเทรา	83
3.40 สรุปพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่างๆ ในแต่ละอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา	84

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	10
2.2	11
2.3	13
2.4	14
2.5	15
2.6	16
2.7	19
2.8	19
2.9	20
2.10	21
2.11	22
3.1	28
3.2	42
3.3	45
3.4	48
3.5	56
3.6	62
3.7	64
3.8	70
3.9	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การผลิตสินค้าเกษตรหลายชนิดของประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากเกษตรกรส่วนหนึ่งนำพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสมมาใช้เพื่อปลูกพืช ส่งผลให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ มีต้นทุนการผลิตสูงและในหลายสินค้าผลผลิตสินค้าเกษตรมากเกินความต้องการ ประสพภาวะราคาตกต่ำเกิดภาวะด้านงบประมาณให้กับภาครัฐที่ต้องเข้าไปช่วยเหลือแทรกแซงราคา การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเป็นแนวคิดที่ดำเนินการภายใต้นโยบายของรัฐบาลในการจัดการและใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศเพื่อประโยชน์สูงสุด

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศเขตเหมาะสมสำหรับการผลิตแล้ว ได้แก่ ด้านพืช ประกอบด้วย ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน ลำไย และสับปะรด โรงงาน ซึ่งรวมถึง เงาะ ทุเรียน มังคุด กาแฟ มะพร้าว ด้านปศุสัตว์ ประกอบด้วย โคเนื้อ โคนเนื้อ สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่ และด้านประมง ประกอบด้วย กุ้ง ปลานิล ปลาน้ำจืด โดยในการประกาศเขตเหมาะสมการผลิต คำนึงถึงปัจจัยธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ แสงแดด ความชื้นสัมพัทธ์ (Land Suitability) และระดับความต้องการของพืช (Crop Requirement) การผลิตสินค้าเกษตรในปัจจุบัน (Existing Land Use) หรือเงื่อนไขสำหรับการผลิตอื่น ๆ เช่น เป็นพื้นที่ปลอดโรค เป็นต้น ซึ่งในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม นอกจากคำนึงถึงเขตการผลิตที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ การปรับปรุงแบบการผลิตในเขตเหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการผลิตและการตลาด การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การเพิ่มมูลค่าด้วยการพัฒนามาตรฐานสินค้าและลดต้นทุนด้วยการจัดการระบบขนส่งสินค้า (Logistic) เป็นต้น

เมื่อมีการประกาศเขตเหมาะสมสำหรับการผลิตแล้ว ต้องถือว่าพื้นที่นั้นคือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการผลิต ซึ่งระดับพื้นที่/จังหวัดต้องพิจารณาใช้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมเป็นยุทธศาสตร์การผลิตด้านการเกษตร โดยวางระบบการจัดการทั้งหมดเข้าไปในพื้นที่ การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) พื้นที่ (2) ชนิดสินค้า พืช ปศุสัตว์ ประมงที่เหมาะสมกับพื้นที่ (Commodities) และ (3) เกษตรกรผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Human Resource) โดยใช้การตลาดเป็นตัวชี้้นำในการส่งเสริมการผลิต ซึ่งตั้งเป้าหมายว่าผลิตออกมาแล้วต้องขายได้ในราคาที่เกษตรกรอยู่ได้ และมีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ให้คำแนะนำ และประสานงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยมีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นศูนย์ระดับชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยใช้หลักการของโซนนิ่งร่วมกับความต้องการของเกษตรกร เป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ของเกษตรกรและประชาชนที่สนใจในด้านการเกษตรจากสถานที่จริง เรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ทำอาชีพการเกษตรและประสบความสำเร็จ เน้นการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ลดต้นทุนการผลิต พร้อมนำ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสาเหตุหลักของผลผลิตขาดคุณภาพและไม่ตรงความต้องการของตลาดส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนจากการผลิต คือ เกษตรกรทำการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

ดังนั้น เพื่อเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายในการสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map เป็นสินค้าทางเลือก สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 จังหวัดชลบุรี จึงได้จัดทำการวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรระดับจังหวัด ในจังหวัดฉะเชิงเทราในสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง 4 อันดับ (Top 4) เพื่อให้มีการผลิตที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพผลผลิต และสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์-อุปทาน

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง 4 อันดับ (Top 4) ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.2 เพื่อศึกษาความสมดุลระหว่างอุปสงค์-อุปทาน (Demand & Supply) สินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง 4 อันดับ (Top 4) และสินค้าทางเลือกในจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.2.3 เพื่อเสนอแนะมาตรการในการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นสินค้าทางเลือกในระดับพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง 4 อันดับ (Top 4) ได้แก่ ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาวแวนนาไม ปลากระพงและสินค้าทางเลือกครอบคลุมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4 วิธีการศึกษา/กรอบแนวคิด

1.4.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและศักยภาพของพื้นที่

โดยการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนที่ Agri-map โดยการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) ซึ่งเป็นการพิจารณาศักยภาพของหน่วยทรัพยากรที่ดินต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ นอกจากการประเมินทางด้านคุณภาพหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการประเมินเชิงกายภาพ การประเมินทางด้านปริมาณหรือด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะให้คำตอบแทนในรูปผลผลิตที่ได้รับ ตัวเงินในการลงทุน และตัวเงินจากผลตอบแทนที่ได้รับเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเหมาะสม หรือการจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจอย่างแท้จริง ตามแผนที่ความเหมาะสม 4 ระดับ คือ (1) ระดับชั้นที่มีความเหมาะสมสูง (Highly suitable : S1) (2) ระดับชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (Moderately suitable : S2) (3) ระดับชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (Marginally suitable : S3) และ (4) ระดับชั้นที่ไม่เหมาะสม (N) ว่ามีจำนวนพื้นที่เท่าใดและอยู่ในพื้นที่บริเวณใดบ้าง และนำข้อมูลมาจัดชั้นพื้นที่เป็น 2 ระดับ คือ (1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมการปลูก (Suitability : S) คือพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S1) รวมกับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และ (2) พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (Not suitability : N) คือพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อย (S3) และพื้นที่ที่ไม่มีความ

เหมาะสม (N) ของสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง 4 อันดับ (top 4) ได้แก่ ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาว แวนนาไม ปลากระพงและสินค้าทางเลือกในจังหวัดฉะเชิงเทราและลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในว่า ปัจจุบันมีปลูกอยู่มากน้อยเท่าไร และปลูกอยู่ในแต่ละพื้นที่ระดับความเหมาะสมจำนวนเท่าไรของการปลูกพืชเศรษฐกิจแต่ละชนิดสินค้าในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราและสำรวจพื้นที่เพื่อยืนยันข้อมูลตามแผนที่ความเหมาะสม

1.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4.2.1 การรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถามแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ปีเพาะปลูก 2559 รวมทั้งการสำรวจข้อมูลภาคสนามเพื่อรับทราบสถานการณ์การผลิต การตลาด และแนวคิดความคิดเห็นจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

1.4.2.2 แหล่งข้อมูล

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการสำรวจข้อมูลภาคสนามเพื่อรับทราบสถานการณ์การผลิตและการตลาด ณ ช่วงเวลานั้น ๆ โดยข้อมูลที่ได้รับมาจากเกษตรกร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดทำเขตเกษตรเศรษฐกิจ เอกสารทางวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.3.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เช่น การวิเคราะห์เนื้อหา

1.4.3.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

(1) การวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ โดยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

(2) การวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน

(3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนที่ Agri-Map และสำรวจพื้นที่เพื่อยืนยันข้อมูลตามแผนที่

1.4.4 กรอบแนวคิดต้นทุนและผลตอบแทน

1.4.4.1 ทฤษฎีต้นทุนการผลิตและผลตอบแทน การวิเคราะห์ต้นทุนจะพิจารณาทั้งต้นทุนที่เป็นเงินสด (Explicit Cost) และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด (Implicit Cost) โดยสภาพการผลิตที่เป็นจริงของเกษตรกร ต้นทุนที่เป็นเงินสด คือต้นทุนที่เกษตรกรจ่ายออกไปจริงเป็นเงินสด ส่วนต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสดคือต้นทุนที่เกษตรกรไม่ได้เสียค่าใช้จ่าย แต่ได้ประเมินให้สำหรับค่าใช้จ่ายการผลิตและแรงงานที่เป็นของเกษตรกรเอง ซึ่งองค์ประกอบของต้นทุนการผลิต แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

(1) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตหรือไม่เปลี่ยนแปลงแม้ไม่ทำการผลิตเลย ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยคงที่ในการผลิต ประกอบด้วยต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน เป็นต้น ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด เป็น

ค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปจริง เช่น ค่าใช้ที่ดิน และค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ซึ่งมีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี เป็นต้น

สำหรับการคำนวณค่าเสื่อมราคาใช้วิธีคิดแบบเส้นตรง (The Straight – Line Method) การคำนวณโดยวิธีนี้จะได้ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินต่อปีคงที่เท่ากัน ซึ่งมีวิธีการคือ

$$\text{ค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาต่อปี} = \frac{(\text{ราคาทรัพย์สินที่ซื้อ} - \text{มูลค่าซาก})}{\text{อายุการใช้งาน (ปี)}}$$

(2) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) เป็นค่าใช้จ่ายที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตที่ได้รับ ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ค่าจ้างแรงงาน ค่าปุ๋ย เป็นต้นและต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่เป็นของตนเอง และได้ประเมินค่าออกมาเป็นเงินสด เช่น ค่าแรงงานในครัวเรือนจะประเมินค่าเป็นเงินสด ตามอัตราค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่นนั้น เป็นต้น

สำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ จะทำให้ทราบถึงกำไรที่เกษตรกรจะได้รับ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาความสำเร็จหรือล้มเหลวในการผลิต โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

ต้นทุนทั้งหมด	=	ต้นทุนคงที่	+	ต้นทุนผันแปร
ต้นทุนคงที่	=	ค่าใช้ที่ดินหรือค่าเช่าที่ดิน	+	ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร
ต้นทุนผันแปร	=	ค่าแรงงาน	+	ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร
รายได้ทั้งหมด	=	ผลผลิตทั้งหมด	x	ราคาที่เกษตรกรได้รับ
รายได้สุทธิ	=	รายได้ทั้งหมด	-	ต้นทุนผันแปร
กำไร	=	รายได้ทั้งหมด	-	ต้นทุนทั้งหมด

กรอบแนวคิด Demand และ Supply

แนวคิดการทำบัญชีสมดุลสินค้าเกษตรมีความใกล้เคียงกับการทำบัญชีสมดุลทางการเงินทั่วไปที่เรา รู้จักกัน ในขณะที่บัญชีสมดุลทางการเงินเป็นการทำข้อมูลเกี่ยวกับ “รายรับและผลประโยชน์” เท่ากับ “รายจ่ายและการเสียผลประโยชน์” หรือ “กำไร” เท่ากับ “ขาดทุน” ซึ่งเป็นการลงข้อมูลเป็นมูลค่าของเงินที่เกิดขึ้น บัญชีสมดุลสินค้าเกษตรเป็นการบันทึกปริมาณของสินค้าเกษตร และสามารถจัดทำได้ในระดับประเทศและระดับจังหวัด ด้านการบันทึกข้อมูลสามารถจัดทำเป็นได้ทั้งรายปีและรายเดือน

บัญชีสมดุลสินค้าเกษตรนั้นมีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านอุปทาน (Supply) และด้านการนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization) และต้องทำให้ตัวเลขทั้ง 2 ด้านนี้ให้สมดุลหรือเท่ากัน

$$(1) \text{อุปทาน (Supply)} = (2) \text{การนำไปใช้ประโยชน์ (Utilization)}$$

โดยที่ ด้านอุปทาน เป็นผลรวมของ(1) สต็อกต้นปีหรือสต็อกที่ยกมาจากสต็อกปลายปีของปีที่แล้ว (2) การผลิตสินค้าเกษตรในช่วงระยะเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปีการตลาดและ(3) การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศในช่วงระยะเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปีการตลาดดังสมการต่อไปนี้

$$1) \text{ อุปทาน} = \text{สต็อกต้นปี} + \text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า}$$

และ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นผลรวมของ(1)การใช้ภายในประเทศ เช่น การบริโภค ช่วงระยะเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปีการตลาด(2) การส่งออกสินค้าจากต่างประเทศในช่วงระยะเวลา 12 เดือน หรือ 1 ปีการตลาด และ (3)ปริมาณสต็อกสินค้าเกษตรที่ยังเหลืออยู่ ณ ช่วงเดือนสุดท้ายของปีการตลาด อาจเรียกว่า สต็อกปลายปีหรือปลายงวด และจะถูกยกยอดไปเป็นสต็อกต้นปีของปีต่อไปสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$2) \text{ การนำไปใช้ประโยชน์} = \text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า} + \text{สต็อกปลายปี}$$

โครงสร้างบัญชีสมดุลสินค้าเกษตรนั้นมียอดประกอบหลายอย่าง แม้จะมีองค์ประกอบหลักเหมือนกัน แต่องค์ประกอบย่อยนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปตามสินค้าเกษตรแต่ละชนิด ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรนั้น ๆ อย่างไรก็ตามจะต้องมี 1 องค์ประกอบที่ทำหน้าที่เป็นตัวเศษเหลือ (Residual) และตัวแปรที่มักมีการใช้เป็น Residual ในการทำบัญชีสมดุลสินค้าเกษตร คือ สต็อกปลายปีหรือสต็อกปลายงวด เนื่องจาก โดยปกติแล้วจะเป็นองค์ประกอบที่ไม่มีข้อมูลตัวเลขที่ดี ถูกต้อง หรือนำเชื่อถือในการนำมาใช้

$$\text{อุปทาน} = \text{สต็อกต้นปี} + \text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า}$$

$$\text{การนำไปใช้ประโยชน์} = \text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า} + \text{สต็อกปลายปี}$$

$$\text{สต็อกต้นปี} + \text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า} = \text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า} + \text{สต็อกปลายปี}$$

$$\text{ดังนั้น สต็อกปลายปี} = (\text{สต็อกต้นปี} + \text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า}) - (\text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า})$$

แต่วิธีการดังกล่าวนี้ ควรมีข้อมูลหรือการประมาณการสต็อกต้นปีที่ดี มีหลักการและมีความน่าเชื่อถือสำหรับข้อมูลในอดีต ถ้าหากไม่มีตัวเลขดังกล่าวผู้จัดทำสามารถประมาณการการเปลี่ยนแปลงทางสต็อก (Stock changes) ได้ดังสมการต่อไปนี้

$$\text{สต็อกต้นปี} + \text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า} = \text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า} + \text{สต็อกปลายปี}$$

$$(\text{สต็อกปลายปี} - \text{สต็อกต้นปี}) = (\text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า}) - (\text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า})$$

$$\text{ปริมาณสต็อกที่เปลี่ยนแปลงไป} = (\text{ปริมาณการผลิต} + \text{การนำเข้าสินค้า}) - (\text{การใช้ภายในประเทศ} + \text{การส่งออกสินค้า})$$

1.4.5 แนวคิด SWOT Analysis

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแนวคิดการวิเคราะห์โอกาสทางการผลิตและการตลาด หรือ SWOT Analysisเป็นการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร โดยรายละเอียดของการวิเคราะห์มี ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ 2541, 28)

1.4.5.1 จุดแข็ง (Strengths) หมายถึง การวิเคราะห์การดำเนินงานภายในขององค์กร เช่น การบริหารงาน การตลาด การวิจัย และพัฒนาเพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายในองค์กร ที่บรรลุความสำเร็จหรือเป็นผลดีมากกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็งจากการดำเนินงานภายในเหล่านี้

1.4.5.2. จุดอ่อน (Weakness) หมายถึง การวิเคราะห์การดำเนินงานภายในด้านต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ การบริหาร การเงิน การตลาด การผลิต การวิจัย และพัฒนาที่องค์กรไม่สามารถกระทำได้ดี เพื่อพิจารณาถึงอุปสรรคต่อความสำเร็จขององค์กร องค์กรจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อองค์กรทำการกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถลบล้างหรือปรับปรุงจุดอ่อนของการดำเนินงานภายในเหล่านี้ให้ดีขึ้น

1.4.5.3 โอกาส (Opportunity) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยองค์กรจะต้องพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การเปลี่ยนของประชากร ค่านิยม และทัศนคติของสมาชิกองค์กร รวมทั้งการแข่งขันจากต่างประเทศที่รุนแรงขึ้น เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไป จะทำให้ผลิตภัณฑ์ บริการและกลยุทธ์ขององค์กรต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

1.4.5.4. อุปสรรค (Threats) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การแข่งขัน ความเข้มแข็งของคู่แข่ง และอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น

1.4.6 แนวคิดการวิเคราะห์ TOWS Matrix

แมทริกซ์อุปสรรค-โอกาส-จุดอ่อน-จุดแข็ง (Threats-Opportunities-Weaknesses-Strengths) เป็นแมทริกซ์ที่แสดงถึงโอกาสและอุปสรรคจากภายนอกองค์กรที่สัมพันธ์กับจุดแข็งและจุดอ่อนภายในองค์กร โดยมีทางเลือกของกลยุทธ์ 4 ทางเลือก ซึ่งเกิดจากการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ดังตารางแมทริกซ์ (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 แมทริกซ์-อุปสรรค-โอกาส-จุดอ่อน-จุดแข็ง (Threats-Opportunities-Weaknesses-Strengths)

TOWS Matrix		
	S	W
O	S – O Strategies ใช้จุดแข็งเพื่อสร้างข้อได้เปรียบจากโอกาสหรือกลยุทธ์เชิงรุก	W – O Strategies แก้ไขจุดอ่อนเพื่อสร้างข้อได้เปรียบจากโอกาสหรือกลยุทธ์เชิงพัฒนา
T	S – T Strategies ใช้จุดแข็งแก้ไขและอุปสรรคหรือกลยุทธ์เชิงรับ	W – T Strategies ตัดทอน / เลิกกิจการหรือกลยุทธ์เชิงถอย

กลยุทธ์ SO หรือเรียกว่า กลยุทธ์จุดแข็งกับโอกาส ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะใช้จุดแข็งภายในองค์กรอาศัยประโยชน์จากโอกาส ณ ภายนอกที่เปิดโอกาสให้ ซึ่งทุกองค์กรต่างมีความต้องการจะสร้างความเข้มแข็งภายในเพื่อสามารถอาศัยประโยชน์จากสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ณ ภายนอก ซึ่งมีหลายองค์กรใช้และมีความอ่อนแอภายในก็จะพยายามปรับปรุงให้องค์กรภายในเข้มแข็งขึ้น และเมื่อองค์กรประสบกับอุปสรรค ณ ภายนอกก็จะพยายามหลีกเลี่ยง และมุ่งเข้าหาโอกาสต่อองค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

กลยุทธ์ ST หรือเรียกว่า กลยุทธ์จุดแข็งกับอุปสรรค ได้แก่ กลยุทธ์ที่จะใช้ความเข้มแข็งภายในองค์กรหลีกเลี่ยงหรือลดอุปสรรค ณ ภายนอกทั้งจากคู่แข่งหรือปัจจัยอื่น ๆ

กลยุทธ์ WO หรือเรียกว่า กลยุทธ์จุดอ่อนกับโอกาส ได้แก่ กลยุทธ์ที่องค์กรจะปรับปรุงแก้ไขความอ่อนแอภายในองค์กรโดยอาศัยประโยชน์จากโอกาส ณ ภายนอกที่เปิดโอกาสให้ ถึงแม้ว่าสิ่งแวดล้อมภายนอกดีมากแต่หากองค์กรมีปัญหาภายในเองก็อาจทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากโอกาส ณ ภายนอกที่มีอยู่ โอกาสหรือช่องทางในการดำเนินงานในองค์กรต่อไปได้

กลยุทธ์ WT หรือเรียกว่า กลยุทธ์จุดอ่อนกับอุปสรรค ได้แก่ กลยุทธ์ที่ปกป้ององค์กรอย่างที่สุด คือ พยายามลดความอ่อนแอภายในและหลีกเลี่ยงสภาวะแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคให้ได้มากที่สุด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การจัดทำแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตร จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1.5.1 เกษตรกร

1.5.1.1 สามารถทราบถึงศักยภาพของพื้นที่ในการผลิตของตนเองให้ชัดเจน

1.5.1.2 เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจเลือกผลิตสินค้าเกษตรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.1.3 สามารถลดต้นทุนการผลิต มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเสี่ยงในเรื่องการตลาด

1.5.1.4 สามารถขอความสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการ

1.5.2 ผู้ประกอบการ มีความมั่นคงในธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื่องจากมีความมั่นใจถึงปริมาณของผลิตที่สม่ำเสมอ ทำให้สามารถตัดสินใจในเรื่องการลงทุนและการวางแผนด้านการตลาดได้ชัดเจนขึ้น

1.5.3 ผู้บริโภค ได้รับประโยชน์จากการผลิตด้านการเกษตรที่มีคุณภาพขึ้น มีความแน่นอนในเรื่องของราคา ปริมาณ และระยะเวลาของสินค้าเกษตรที่ออกสู่ตลาด

1.5.4 ภาครัฐ สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการผลิต ให้เกิดดุลยภาพทั้งอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) เพิ่มขีดความสามารถของรัฐบาลในการสนับสนุน ส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ เนื่องจากมีเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน ส่งผลให้ระบบการผลิตมีเสถียรภาพ และสามารถแข่งขันได้

บทที่ 2

สภาพทั่วไป

2.1 สภาพทั่วไปของจังหวัด

2.1.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรา หรือที่นิยมเรียกกันว่า “แปดริ้ว” เป็นแหล่งสวนผลไม้ โดยเฉพาะมะม่วงพันธุ์ดี นอกจากนี้ยังโดดเด่นด้วยการเป็นเมืองเก่าแกริมน้ำบางปะกง ซึ่งมีวัดหลวงพ่อโสธรหรือวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และมีผืนป่าที่สำคัญคือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยสุดท้ายของจระเข้ในน้ำจืดในเมืองไทย และมีแม่น้ำบางปะกงที่เป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัด นอกจากนี้จังหวัดฉะเชิงเทรายังเป็น 1 ใน 3 พื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พัฒนาไปสู่การเป็น “ต้นแบบเมืองทันสมัย” หรือ สมาร์ทซิตี เป็นเมืองที่มีความปลอดภัยในทุก ๆ ด้านถึงภาคเกษตรกรรมที่เกษตรกรต้องปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเป็นสินค้าปลอดภัย ปราศจากสารเคมี เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนา และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง 75 กิโลเมตร มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และจังหวัดภาคตะวันออกยกเว้นตราด ยังเป็นศูนย์กลางในเชิงภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงภาคกลางและภาคตะวันออก รวมถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผ่านจังหวัดปราจีนบุรีไปสู่จังหวัดนครราชสีมา และใกล้ชายแดนประเทศกัมพูชา สามารถเชื่อมโยงการค้ากับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้สะดวก เนื่องจากมีเส้นทางหลวงสายมอเตอร์เวย์ และอยู่ใกล้ท่าเรือแหลมฉบัง รวมถึงสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ

2.1.2 ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ 5,351 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 3,344,375 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ทางทิศตะวันออกประมาณ 75 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดนครนายก และจังหวัดปราจีนบุรี

ทิศใต้ ติดกับจังหวัดชลบุรี อ่าวไทย และจังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันตก ติดกับสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และกรุงเทพฯ

2.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 2 เมตร และมีที่ดินบางส่วนโดยเฉพาะในเขตอำเภอสนามชัยเขต และอำเภอนาทะเกียบ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ดอนซึ่งบริเวณที่อยู่ถัดเข้าไปในพื้นที่แผ่นดินด้านตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพพื้นที่ราบ ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ พื้นที่จะค่อย ๆ ลาดสูงขึ้นไปทางทิศตะวันออกและทิศ

เหนือ โดยที่ประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัดจะมีสภาพเป็นลูกคลื่นและสูงชันเป็นพื้นที่ภูเขา ซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขตมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 30-80 เมตร จังหวัดฉะเชิงเทรามีแม่น้ำบางปะกงไหลผ่านพื้นที่อำเภอต่าง ๆ คือ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางคล้า อำเภอเมือง อำเภอบ้านโพธิ์ และออกสู่อ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง รวมความยาวชายฝั่งทะเลประมาณ 12 กิโลเมตร
(ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)

2.1.4 สภาพภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝน

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะอากาศร้อนชื้นเขตร้อนชื้น โดยมรสุมพัดปกคลุมตลอดทั้งปี แบ่งออกตามฤดูกาลได้ 3 ฤดู ดังนี้ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม โดยมีลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอ้าวและอากาศร้อนจัดเป็นบางวันบางครั้งอาจมีพายุฤดูร้อน ลักษณะเป็นฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรงอุณหภูมิอากาศสูงสุดเฉลี่ย 35-38 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนเฉลี่ย 200-300 มิลลิเมตร เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม โดยมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุม ประกอบกับมีร่องความกดอากาศต่ำ พาดผ่านภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีฝนฟ้าคะนองเกือบทั่วไปและตกหนักบางพื้นที่ อาจก่อให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันในที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ย 1,000-1,200 มิลลิเมตร เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การทำงานและปลูกผลไม้ ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยมีลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุม ประกอบกับบริเวณความกดอากาศสูงพัดผ่าน ทำให้ท้องฟ้าโปร่งใสอากาศเย็นมีหมอกในตอนเช้า และมีฟ้าหลัวในตอนกลางวัน อุณหภูมิอากาศต่ำสุดเฉลี่ย 18-21 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนเฉลี่ย 50-100 มิลลิเมตร เป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ดอกและไม้ประดับ

ปริมาณน้ำฝนรวมในช่วงระหว่าง ปี พ.ศ.2551-2556 เฉลี่ยอยู่ในช่วง 1,192.4-1,884.9 มิลลิเมตรมีปริมาณน้ำฝนรวมเฉลี่ย1,644.2มิลลิเมตร/ปีปี2551มีฝนตกมากที่สุดวัดได้1,884.9มิลลิเมตรและมีจำนวนวันที่มีฝนตกเท่ากับ 156 วัน ปี พ.ศ. 2559 มีปริมาณน้ำฝน 1,521.3 มิลลิเมตรจำนวนวันที่มีฝนตกเท่ากับ 138 วัน และมีอุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 39.0 องศาเซลเซียสและอุณหภูมิต่ำสุดวัดได้ 24.0 องศาเซลเซียส
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

2.1.5 การปกครอง

จังหวัดฉะเชิงเทราแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ (อำเภอเมือง, อำเภอแปลงยาว, อำเภอคลองเขื่อน, อำเภอท่าตะเกียบ, อำเภอบางคล้า, อำเภอบางน้ำเปรี้ยว, อำเภอบางปะกง, อำเภอบ้านโพธิ์, อำเภอพนมสารคาม, อำเภอราชสาส์น, อำเภอสนามชัยเขต) 93 ตำบล 859 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) 1 เทศบาลเมือง 33 เทศบาล ตำบล 74 องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) (ภาพที่ 2.1)
(ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 ปี (พ.ศ.2561-2564)

ภาพที่ 2.1 แผนที่เขตการปกครองจังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : เขตการปกครองจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1.6 ประชากร

ตามประกาศสำนักทะเบียนกลางกรมการปกครองเรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรแยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2560 จังหวัดฉะเชิงเทราจำนวนราษฎรรวม 709,889 คน แยกเป็นชาย 347,984 คน หญิง 361,905 คน ความหนาแน่นของประชากร/ตารางกิโลเมตรเฉลี่ย 132.66 คน/ตารางกิโลเมตร (ที่มา : รายงานสถิติจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ.2560 (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย))

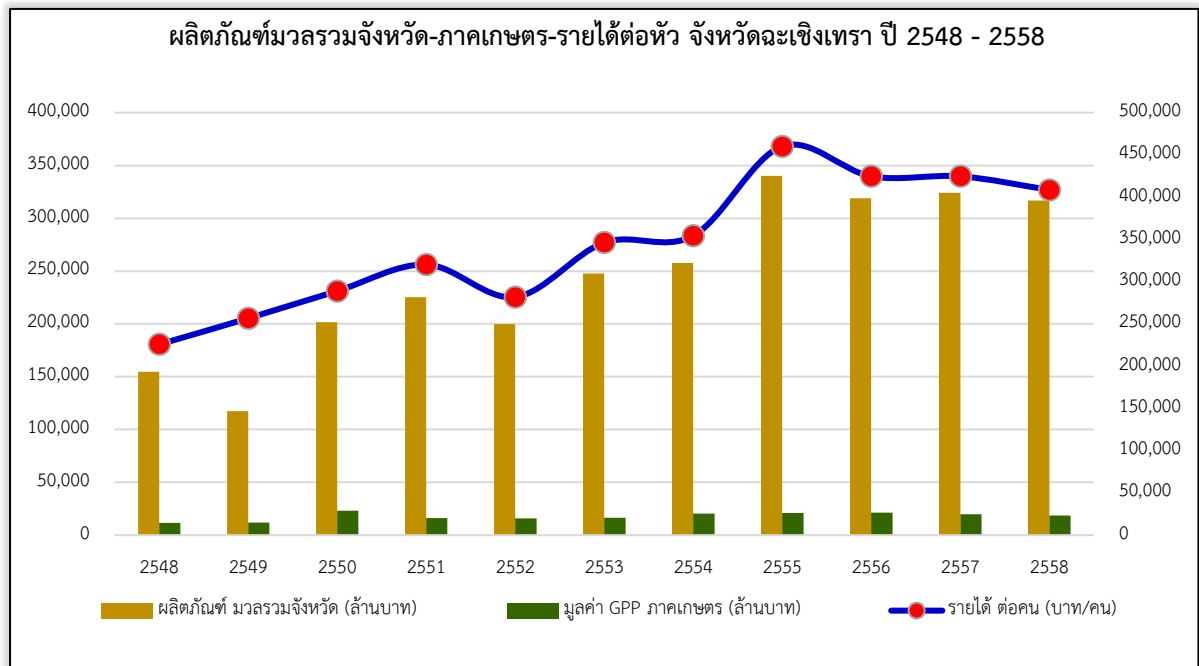
2.1.7 ด้านเศรษฐกิจ

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นฐานด้านการเกษตร เป็นแหล่งผลิตอาหารในภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร ประชาชนร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในจังหวัด ผลผลิตที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัด ด้านพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน มะพร้าว มะม่วง และหมาก ส่วนด้านปศุสัตว์ ได้แก่ ไข่ไก่ และสุกร ซึ่งเป็นแหล่งผลิตมากที่สุดของประเทศ ไข่เนื้อ เป็ด และโคเนื้อ ด้านประมง มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อาทิเช่น กุ้งกุลาดำ ปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย และกิจการประมงทะเล สำหรับด้านอุตสาหกรรมนับว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูง มีนักลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่า 1,600 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องทางการเกษตร อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนรถยนต์และประกอบรถยนต์ พลาสติกและผลิตภัณฑ์จากไม้ ฯลฯ โรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางปะกง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอพนมสารคาม อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว และอำเภอแปลงยาว ตามลำดับ มีนิคมอุตสาหกรรม 2 แห่ง

(ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดฉะเชิงเทรา 4 ปี (พ.ศ.2561 – 2564))

(1) เศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา

ปี พ.ศ. 2558 จังหวัดฉะเชิงเทรามีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ณ ราคาประจำปี (Gross Provincial Product at Current Market Prices Chain Volume Measures) จำนวน 316,689 ล้านบาท ลดลงจากปี พ.ศ.2557 จำนวน 7,388 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 2.28 และเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 จำนวน 162,026 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 204.76 และในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดฉะเชิงเทรามีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร ณ ราคาประจำปี จำนวน 18,682 ล้านบาท ลดลงจากปี พ.ศ.2557 จำนวน 1,147 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 5.78 และเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 จำนวน 7,123 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 61.62 สำหรับรายได้ต่อหัว (GDP per capita) ปี พ.ศ.2558 จังหวัดฉะเชิงเทรามีรายได้ต่อคน 408,683 บาท/คน/ปี ลดลงจากปี พ.ศ.2557 จำนวน 16,001 บาท/คน/ปี หรือลดลงร้อยละ 3.77 และเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 จำนวน 182,935 บาท/คน/ปี หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 81.03 (ภาพที่ 2.2)

ภาพที่ 2.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด-ภาคเกษตร-รายได้ต่อหัว จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2548 - 2558
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

2.1.8 ด้านอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมนับว่ามีศักยภาพค่อนข้างสูง มีนักลงทุนให้ความสนใจลงทุนมาก มีการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงมาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีในปี พ.ศ.2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีโรงงานอุตสาหกรรม 1,698 โรงงาน(ไม่รวมโรงงานในเขตนิคม) มีการจ้างงาน 139,111 คน ส่วนใหญ่อยู่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ รองลงมาคือ อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมขนส่ง สำหรับในเขตนิคมอุตสาหกรรมมีทั้งหมด 3 แห่ง มีจำนวน 257

โรงงาน มีการจ้างงาน 48,144 คน ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ มีจำนวน 65 โรงงาน มีการจ้างงาน 17,893 คน นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ซิตี้ มีจำนวน 169 โรงงาน มีการจ้างงาน 29,703 คน และนิคมอุตสาหกรรมทีเอพีมีจำนวน 23 โรงงาน และมีการจ้างงาน 548 คน

2.1.9 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ป่าทั้งสิ้น 536,181.97 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.61 ของพื้นที่จังหวัด แบ่งเป็นพื้นที่ป่าบก 528,160.10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.36 ป่าชายเลน 8,021 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.25 อำเภอที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุด ได้แก่ อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอสนามชัยเขต สำหรับพื้นที่ป่าชายเลนจะมี 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางปะกง อำเภอบ้านโพธิ์และอำเภอเมือง

พื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและป่ารอยต่อ 5 จังหวัด มีป่าสงวนแห่งชาติ 1 แห่ง คือ ป่าแควระบบ – สียัด ซึ่งในปัจจุบันเหลือพื้นที่ที่ระบุว่าเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามกฎหมาย จำนวน 854,612.90 ไร่ แต่จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม คาดว่าพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแควระบบ- สียัด มีสภาพป่าไม้ปกคลุมจะเหลือไม่เกิน 200,000 ไร่ เนื่องจากถูกบุกรุกจับจองเป็นพื้นที่ทำการเกษตร ไปเป็นจำนวนมาก มีสวนรุกขชาติ คือสวนรุกขชาติสมเด็จพระปิ่นเกล้า(ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน)มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง คือ เขตอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนมีความหลากหลายทางชีวภาพค่อนข้างสูง และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์หลายหลายสายพันธุ์อีกด้วย

2.2 การใช้ที่ดินและเนื้อที่ชลประทานจังหวัดฉะเชิงเทรา

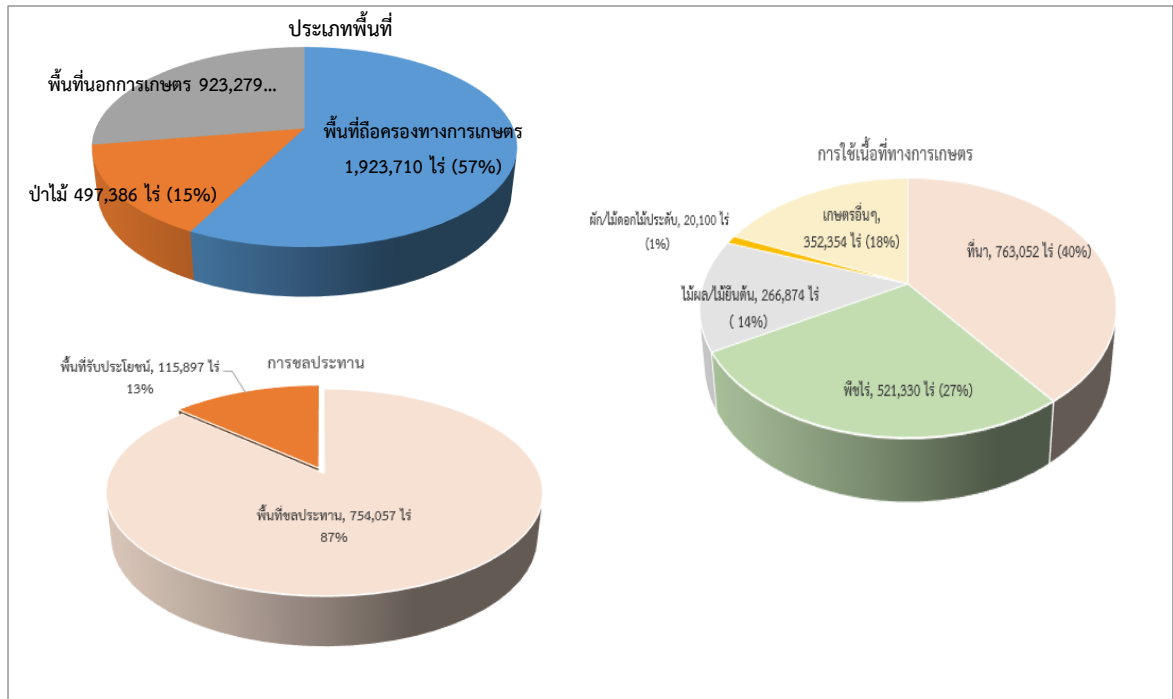
จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ทั้งหมด 3,344,375 ไร่ จากผลการสำรวจเนื้อที่ที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรรายจังหวัด ปี พ.ศ.2559 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า

ประเภทพื้นที่ เป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน 1,923,710 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 57.52 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นที่ป่าไม้จำนวน 497,386 ไร่ หรือร้อยละ 25.85 ของพื้นที่ทั้งหมด และเป็นพื้นที่นอกการเกษตรจำนวน 923,279 ไร่ หรือร้อยละ 27.61 ของพื้นที่ทั้งหมด (ภาพที่ 2.3)

การใช้เนื้อที่ทางการเกษตร ใช้เป็นพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 763,052 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.67 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด ใช้ปลูกพืชไร่ จำนวน 521,330 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 27.10 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด ใช้ปลูกไม้ผลไม้อื่นต้น จำนวน 266,874 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.87 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด ใช้ปลูกพืชผัก ไม้ดอก ไม้ประดับ จำนวน 20,100 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.04 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด และเป็นพื้นที่เกษตรอื่น ๆ จำนวน 352,354 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.32 ของพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด

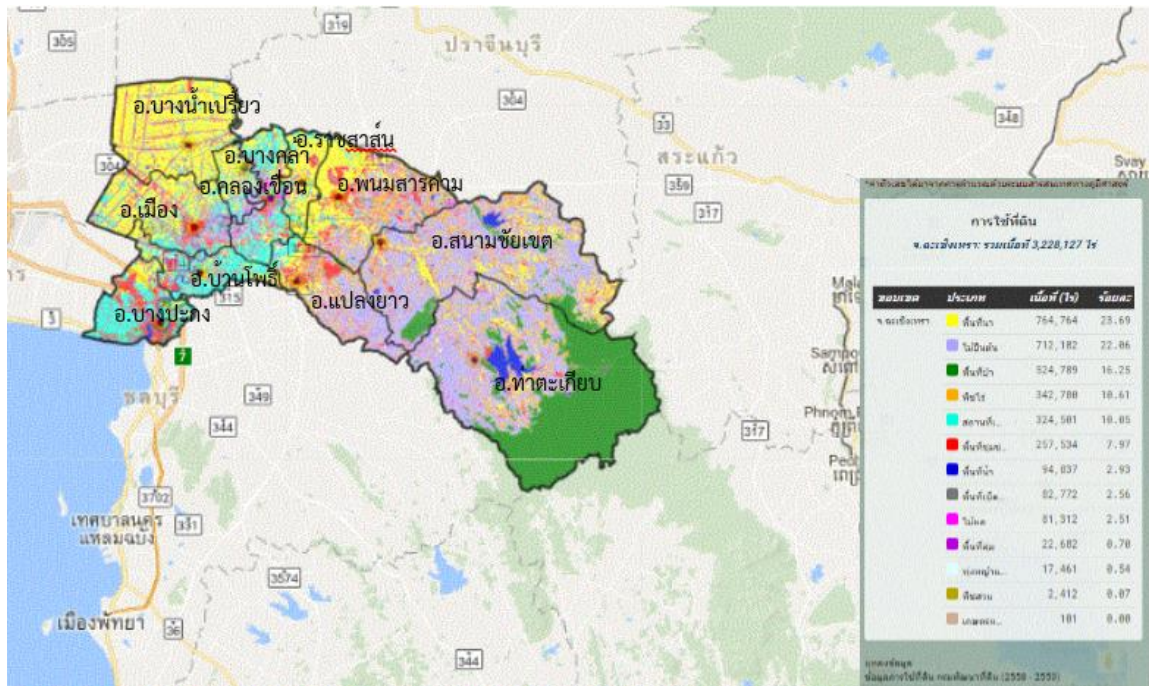
ด้านการชลประทาน เป็นพื้นที่ชลประทานจำนวน 754,057 ไร่ หรือร้อยละ 22.55 และเป็นพื้นที่รับประโยชน์จากชลประทานจำนวน 115,897 ไร่ หรือร้อยละ 3.47 นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน(บ่อบาดาล)โดยแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำบางปะกง นอกจากนี้ยังมีคลองท่าลาด คลองสายย่อย คลองระบม คลองแสนแสบ คลองสิบเอ็ด คลองสียัด คลองประเวศบุรีรัมย์ และพื้นที่ชุ่มน้ำ ส่วนแหล่งน้ำใต้ดิน รวม 161 บ่อ ได้แก่ บ่ออุบโภาค/บริโภาค 55 บ่อ บ่อธุรกิจ 73 บ่อ บ่อเกษตรกรรม 33 บ่อ บ่อบาดาลดังกล่าวอยู่ในแต่ละอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง 15 บ่อ อำเภอบ้านโพธิ์ 13 บ่อ อำเภอบางคล้า 10 บ่อ อำเภอ

บางน้ำเปรี้ยว 10 บ่อ อำเภอบางปะกง 20 บ่อ อำเภอแปลงยาว 56 บ่อ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว 7 บ่อ อำเภอสนามชัยเขต 6 บ่อ อำเภอพนาสารคาม 23 บ่อ และอำเภอคลองเขื่อน 1 บ่อ

ภาพที่ 2.3 การใช้ที่ดินและเนื้อที่ชลประทานจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559

จากโครงการ Agri-Map-online ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ <http://agri-map-online.moac.go.th/> (ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน) ปี 2558-2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่ามีพื้นที่รวม 3,228,127 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่นามากที่สุด มีเนื้อที่ 764,764 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 23.69 ของพื้นที่ทั้งหมด รองลงมาพื้นที่ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 712,182 ไร่ (22.06%) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 527,789 ไร่ (16.25%) พืชไร่ มีเนื้อที่ 342,780 ไร่ (10.61%) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 324,501 ไร่ (10.05%) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 257,534 ไร่ (7.97%) พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 94,837 ไร่ (2.93%) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 82,772 ไร่ (2.56%) ไม้ผล มีเนื้อที่ 81,312 ไร่ (2.51%) พื้นที่ลุ่ม มีเนื้อที่ 22,682 ไร่ (0.70%) พื้นที่ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 17,461 ไร่ (0.54%) พืชสวน มีเนื้อที่ 2,412 ไร่ (0.07%) และเกษตรผสมผสาน/ไร่นาผสมผสาน มีเนื้อที่ 101 ไร่ (0.00%) (ภาพที่ 2.4)

ภาพที่ 2.4 แผนที่การใช้ที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th>

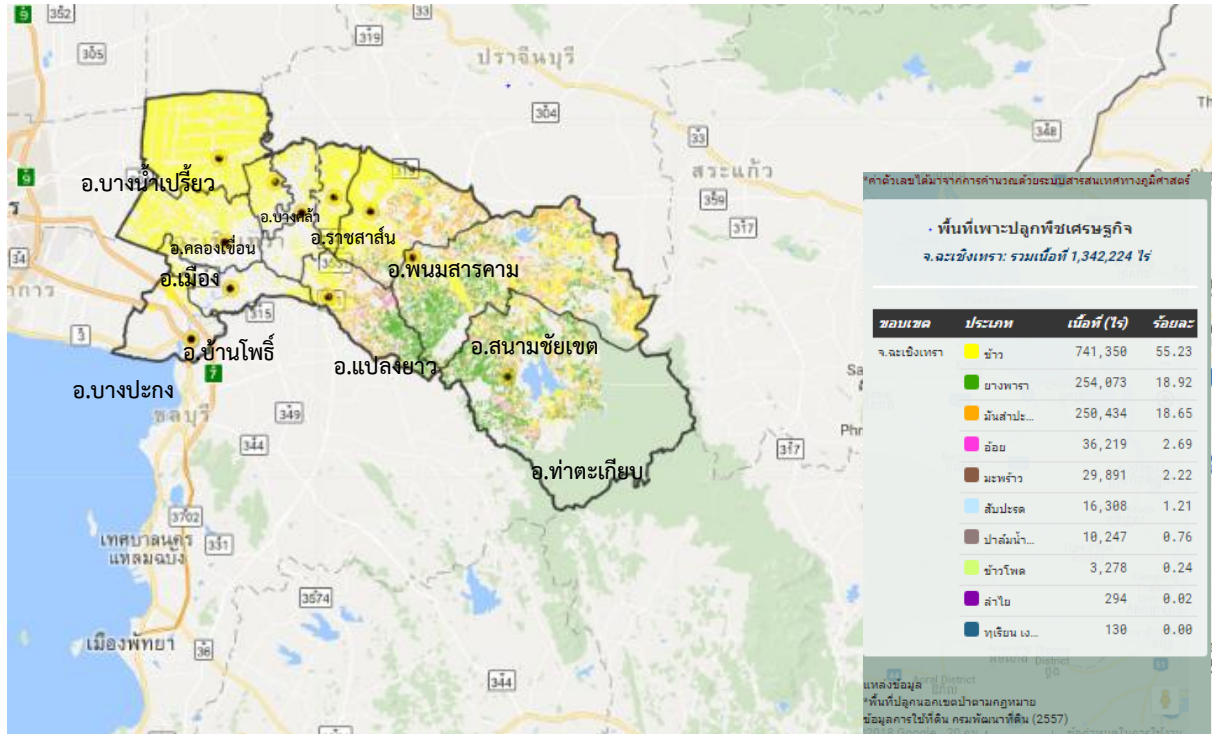
2.2.1 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ รวมพื้นที่ 1,342,224 ไร่ โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและปลูกมากที่สุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูก 741,350 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 55.23 ของพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ยางพารา พื้นที่ปลูก 254,073 ไร่ (18.92%) มันสำปะหลัง พื้นที่ปลูก 250,434 ไร่ (18.65%) อ้อย พื้นที่ปลูก 36,219 ไร่ (2.69%) มะพร้าว พื้นที่ปลูก 29,891 ไร่ (2.22%) สับปะรด พื้นที่ปลูก 16,308 ไร่ (1.21%) ปาล์มน้ำมัน 10,247 ไร่ (0.76%) ข้าวโพด พื้นที่ปลูก 3,278 ไร่ (0.24%) ลำไย พื้นที่ปลูก 294 ไร่ (0.02%) และทุเรียน เงาะ มังคุด พื้นที่ปลูก 130 ไร่ (0.00%) (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 พื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ข้าว	741,350	55.23
ยางพารา	254,073	18.92
มันสำปะหลัง	250,434	18.65
อ้อย	36,219	2.69
มะพร้าว	29,891	2.22
สับปะรด	16,308	1.21
ปาล์มน้ำมัน	10,274	0.76
ข้าวโพด	3,278	0.24
ลำไย	294	0.02
ทุเรียน เงาะ มังคุด	130	0

ที่มา : Agri-Map-online

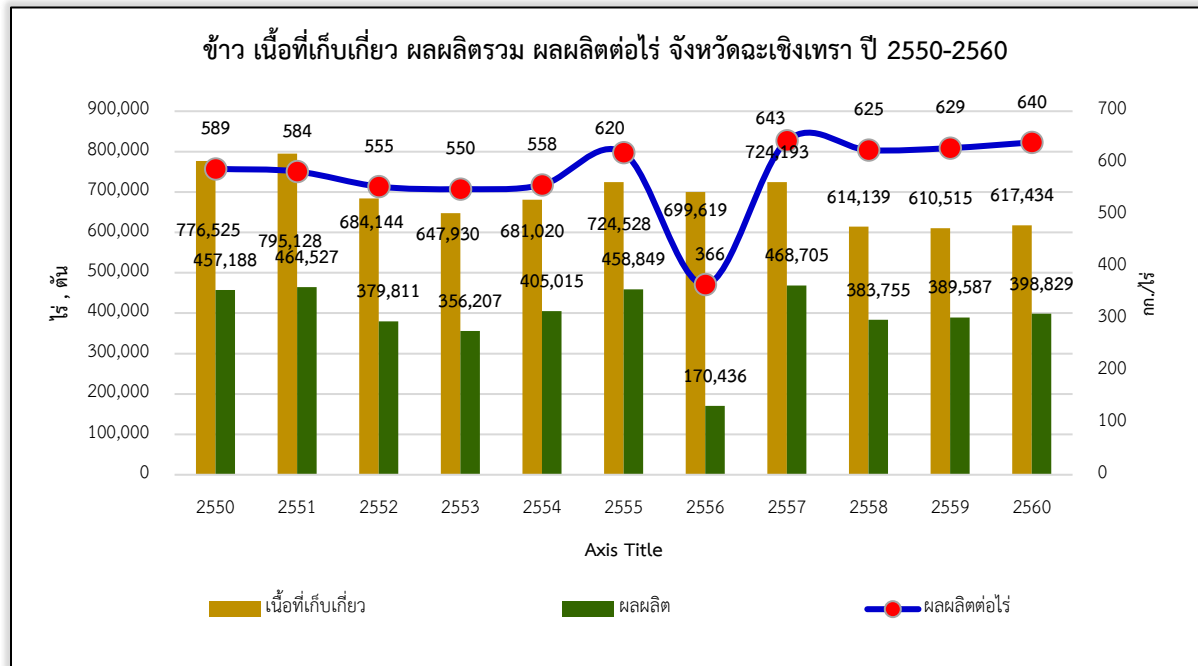
ภาพที่ 2.5 แผนที่การปลูกพืชเศรษฐกิจจังหวัดฉะเชิงเทรา
ที่มา : Agri-Map-online

2.2.2 สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา Top 4

2.2.2.1 ข้าว

สถานการณ์การผลิต

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้เป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดฉะเชิงเทราโดยข้าวมีมูลค่าในปี 2558 จำนวน 3,989 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20.57 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการเกษตร ข้อมูลจากศูนย์สารสนเทศการเกษตร ในปี 2560 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คาดว่าจังหวัดฉะเชิงเทราจะมีพื้นที่เก็บเกี่ยวในจำนวน 617,434 ไร่ หรือลดลงร้อยละ 1.33 จากปีที่ผ่านมาผลผลิต 398,829 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.37 ผลผลิตต่อไร่ 640 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.75

ภาพที่ 2.6 ข้าว เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม ผลผลิตต่อไร่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

การผลิตในพื้นที่ระดับความเหมาะสม

จากข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน (2558) <http://agri-map-online.moac.go.th> มีพื้นที่ความเหมาะสม(S) ในการปลูกข้าว รวมทั้งหมด 1,169,706 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง(S1) จำนวน 905,222 ไร่ และพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง(S2) จำนวน 264,484 ไร่ และประมาณการว่าพื้นที่ปลูกข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรามีจำนวน 741,350 ไร่ พื้นที่ปลูกจริงในพื้นที่ความเหมาะสมสูง(S1) จำนวน 506,561 ไร่ พื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง(S2) จำนวน 104,433 ไร่รวมพื้นที่ปลูกในพื้นที่ความเหมาะสม(S) จำนวน 610,994 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 82.42 ของพื้นที่ปลูกพื้นที่ปลูกในพื้นที่ความเหมาะสมน้อย(S3) จำนวน 57,398 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.74 และพื้นที่ปลูกไม่เหมาะสม จำนวน 72,958 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.84 (ตารางที่ 2.2)

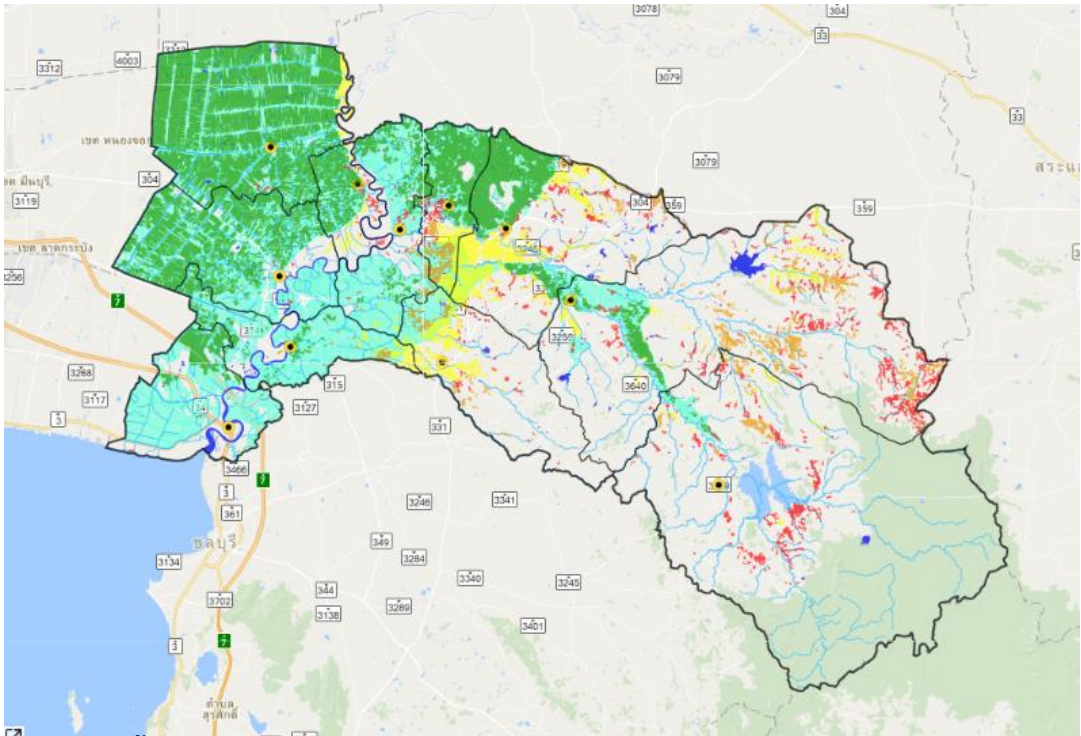
ตารางที่ 2.2 ข้าว พื้นที่ระดับความเหมาะสม (Suitability) และพื้นที่ปลูกนาข้าว(Existing) ตำบล/อำเภอต่าง ๆ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	รายการ	ระดับพื้นที่ความเหมาะสม								รวม พท.ปลูก	ร้อยละ (%)
		S1	S2	พท.เหมาะสม	ร้อยละ	S3	N	พท.ไม่เหมาะสม	ร้อยละ		
1.คลองเขื่อน	Suitability	36,299	10,729	47,028	100.00						
	Existing	23,998	3,171	27,169	57.77	0	2,493	2,493	8.40	29,662	4.00
	พื้นที่คงเหลือ	12,301	7,558	19,859	42.23				-		-
2.ท่าตะเกียบ	Suitability	4,873	96,762	101,635	100.00				-		-
	Existing	1,255	3,316	4,571	4.50	6,820	18,744	25,564	84.83	30,135	4.06
	พื้นที่คงเหลือ	3,618	22,059	25,677	25.26				-		-
3.บางคล้า	Suitability	62,607	13,529	76,136	100.00				-		-
	Existing	22,320	1,167	23,487	30.85	2,750	2,016	4,766	16.86	28,253	3.81
	พื้นที่คงเหลือ	40,287	12,362	52,649	69.12				-		-
4.บางน้ำเปรี้ยว	Suitability	300,428	8,213	308,641	100.00				-		-
	Existing	217,772	4,301	222,073	71.95	43	385	428	0.18	222,501	30.01
	พื้นที่คงเหลือ	82,656	3,912	86,568	28.05				-		-
5.บางปะกง	Suitability	72,731	265	72,996	100.00				-		-
	Existing	15,988		15,988	21.90	122	224	346	2.11	16,334	2.20
	พื้นที่คงเหลือ	56,743	265	57,008	78.10				-		-
6.บ้านโพธิ์	Suitability	82,874	14,508	97,382	100.00				-		-
	Existing	14,077	5,446	19,523	20.05	2,082	0	2,082	9.63	21,605	2.91
	พื้นที่คงเหลือ	68,797	9,062	77,859	79.95				-		-

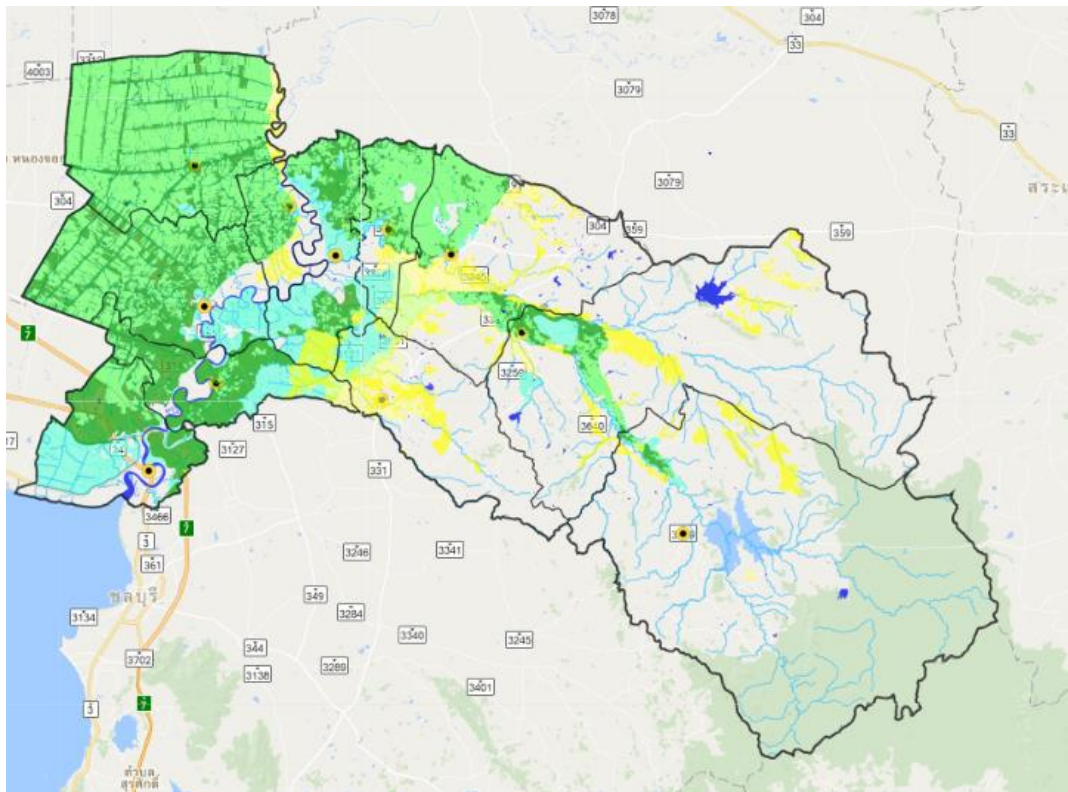
ตารางที่ 2.2 ข้าว พื้นที่ระดับความเหมาะสม (Suitability) และพื้นที่ปลูกนาข้าว (Existing) ตำบล/อำเภอต่าง ๆ จังหวัดฉะเชิงเทรา (ต่อ)

อำเภอ	รายการ	ระดับพื้นที่ความเหมาะสม								รวม พท.ปลูก	ร้อยละ (%)
		S1	S2	พท.เหมาะสม	ร้อยละ	S3	N	พท.ไม่เหมาะสม	ร้อยละ		
7.พนมสารคาม	Suitability	68,891	75,515	144,406	100.00				-		-
	Existing	56,908	44,271	101,179	70.07	3,972	10,106	14,078	12.20	115,257	15.55
	พื้นที่คงเหลือ	11,983	31,244	43,227	29.93				-		-
8.แปลงยาว	Suitability	348	49,660	50,008	100.00				-		-
	Existing	71	20,142	20,213	40.42	6,127	2,590	8,717	30.12	28,930	3.90
	พื้นที่คงเหลือ	277	29,518	29,795	59.58				-		-
9.เมือง	Suitability	191,695	951	192,646	100.00				-		-
	Existing	99,016	444	99,460	51.63	0	383	383	0.38	99,843	13.47
	พื้นที่คงเหลือ	92,679	507	93,186	48.38						
10.ราชสาส์น	Suitability	54,535	12,060	66,595	100.00						
	Existing	40,602	8,933	49,535	74.38	7,950	3,215	11,165	18.38	60,700	8.19
	พื้นที่คงเหลือ	13,933	3,127	17,060	25.62						
11.สนามชัยเขต	Suitability	30,368	53,678	84,046	100.00						
	Existing	14,552	13,241	27,793	33.07	27,533	32,883	60,416	68.46	88,209	11.90
	พื้นที่คงเหลือ	15,816	40,437	56,253	66.93						
รวม	Suitability	905,221	264,483	1,169,704	100.00				-		-
	Existing	506,559	104,432	610,991	52.00	57,399	73,039	130,438	17.59	644,610	100.00
	พื้นที่คงเหลือ	398,662	167,000	565,662	48.00						

ที่มา : Agri-Map-online

ภาพที่ 2.7 พื้นที่ความเหมาะสมในการปลูกข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ที่มา : Agri-Map-online

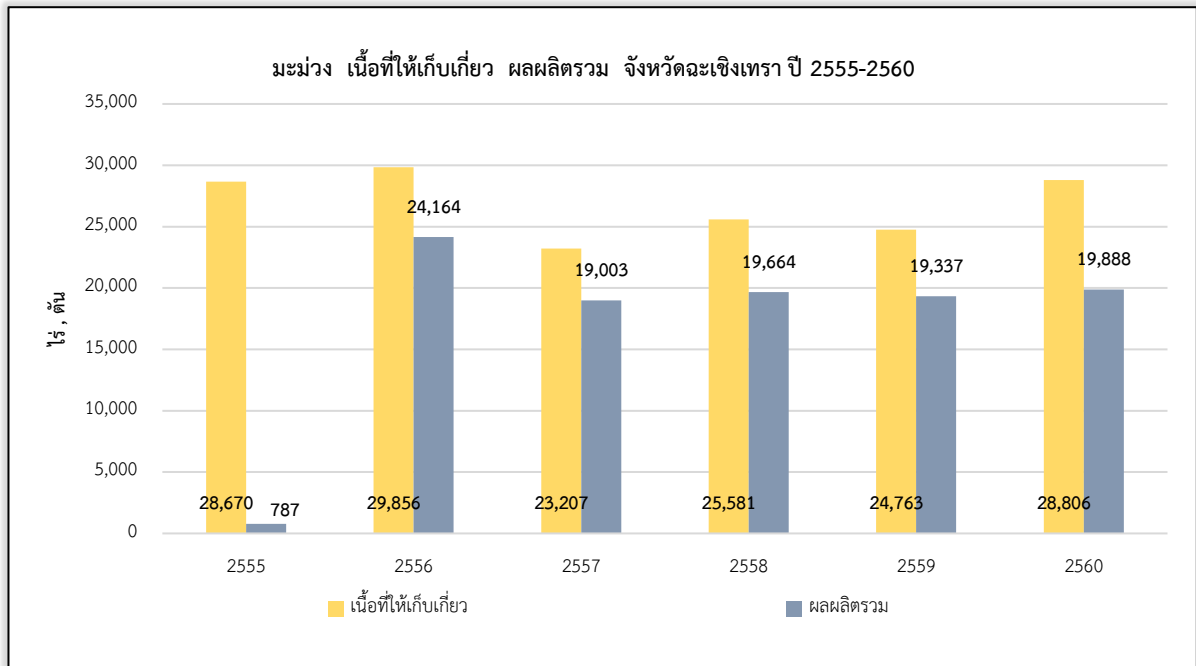
ภาพที่ 2.8 พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับความเหมาะสม จังหวัดฉะเชิงเทรา
ที่มา : Agri-Map-online

2.2.2.2 มะม่วงน้ำดอกไม้

สถานการณ์การผลิต

มะม่วงน้ำดอกไม้ เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญตัวหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีมูลค่าในปี 2558 จำนวน 310 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.18 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการเกษตร ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าในปี 2560 จังหวัดฉะเชิงเทราจะมีพื้นที่เก็บเกี่ยวในจำนวน 26,806 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.25 จากปีที่ผ่านมาผลผลิต 19,888 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.85

โดยพื้นที่ปลูกมะม่วง ครอบคลุมทุกอำเภอและปลูกมากที่สุด คือ อำเภอบางคล้า คิดเป็นร้อยละ 31.75 รองลงมา ได้แก่ อำเภอพนมสารคาม อำเภอแปลงยาว อำเภอราชสาส์น อำเภอกลองเขื่อน อำเภอสนามชัยเขต อำเภอเมือง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางปะกง และคิดเป็นร้อยละ 14.52 10.82 10.27 10.19 6.79 5.54 5.05 1.80 1.75 และ 1.51 ตามลำดับ

ภาพที่ 2.9 มะม่วง เนื้อที่ให้เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม จังหวัดฉะเชิงเทรา

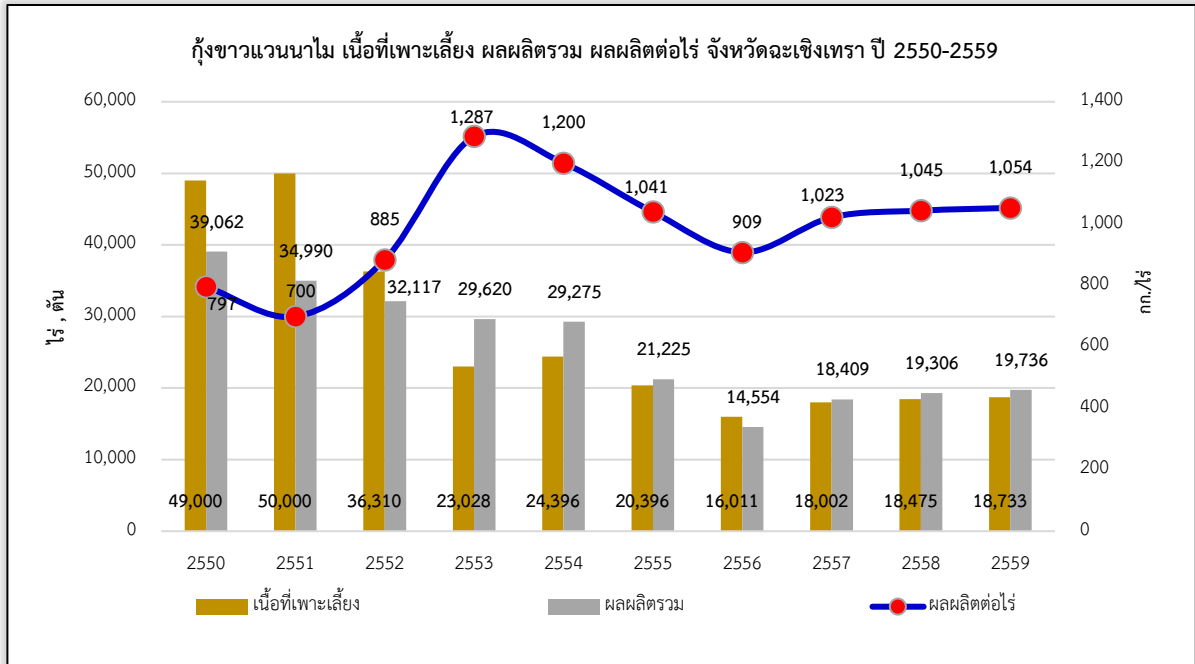
ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา

2.2.2.3 กุ้งขาวแวนนาไม

สถานการณ์การผลิต

กุ้งขาวแวนนาไมเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรามีมูลค่ารองจากข้าว โดยมีมูลค่าในปี 2558 จำนวน 617 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.35 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการเกษตร ข้อมูลจากศูนย์สารสนเทศการเกษตร ในปี 2560 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คาดว่าจังหวัดฉะเชิงเทราจะมีพื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม จำนวน 21,543 ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.00 จากปีที่ผ่านมา ผลผลิต 22,973 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.40 ผลผลิตต่อไร่ 1,031 กิโลกรัมต่อไร่ หรือลดลงร้อยละ 2.18

โดยอำเภอที่เพาะเลี้ยงมากที่สุด คือ อำเภอบางคล้า คิดเป็นร้อยละ 33.78 รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอลองเขื่อน อำเภอบางปะกง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอราชสาส์น อำเภอพนมสารคาม และอำเภอแปลงยาว คิดเป็นร้อยละ 33.28 21.11 15.20 10.57 9.32 6.45 3.20 0.73 และ 0.16 ตามลำดับ

ภาพที่ 2.10 กุ้งขาวแวนนาไม เนื้อที่เพาะเลี้ยง ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

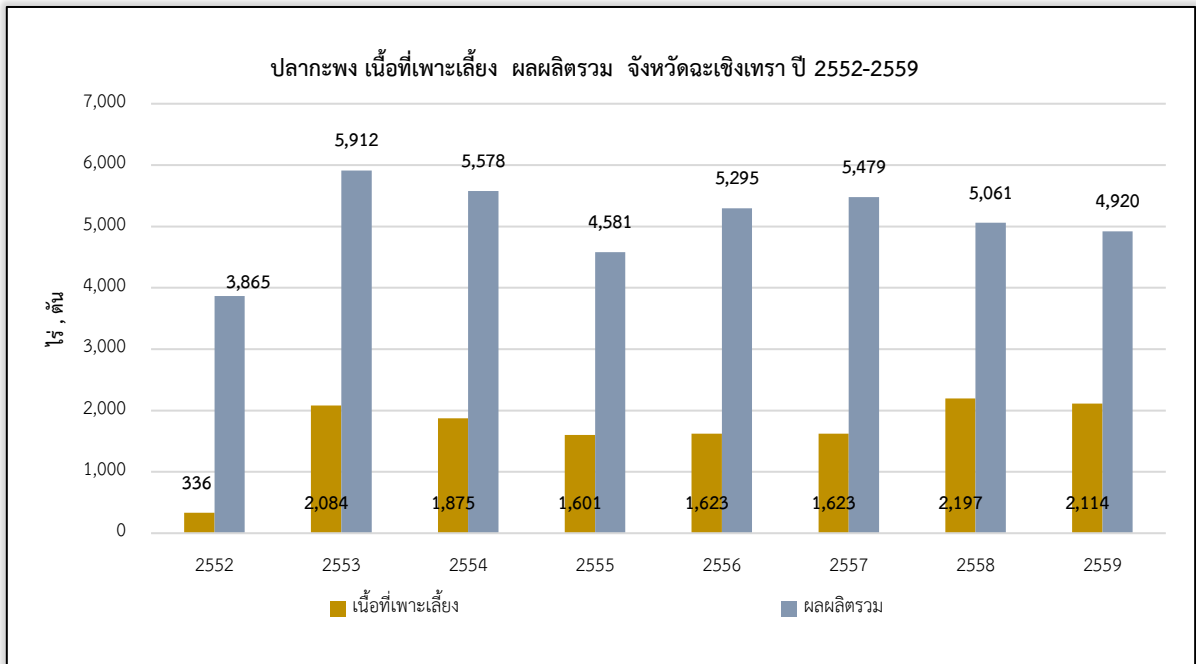
ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.2.2.4 ปลากระพง

สถานการณ์การผลิต

ปลากระพงเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรามีมูลค่ารองจากข้าว โดยมีมูลค่าในปี 2558 จำนวน 224 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.58 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการเกษตร ข้อมูลจากการสำรวจเพื่อจัดทำบัญชีสมดุลสินค้าเกษตรของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าในปี 2560 จังหวัดฉะเชิงเทรามีผลผลิต 8,760 ตัน หรือเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีผลผลิต 8,000 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5 เนื่องจากในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาราคาค่อนข้างดีทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่เลี้ยง

โดยอำเภอที่เพาะเลี้ยงมากที่สุด คือ อำเภอบางปะกง คิดเป็นร้อยละ 59.86 รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางคล้า อำเภอแปลงยาว และอำเภอลองเขื่อน คิดเป็นร้อยละ 29.59 4.80 3.10 1.11 และ 0.87 ตามลำดับ

ภาพที่ 2.11 ปลากะพง เนื้อที่เพาะเลี้ยง ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ จังหวัดฉะเชิงเทรา
ที่มา : กรมประมง

บทที่ 3

ผลการศึกษาวเคราะห์

แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ (Zoning) สินค้าข้าวในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการปลูกข้าวในพื้นที่ที่แบ่งตามพื้นที่เขตความเหมาะสม โดยแยกเป็นพื้นที่เหมาะสมรวมกับพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S1,S2) และพื้นที่เหมาะสมน้อยรวมกับพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3,N) ซึ่งจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพืชเศรษฐกิจในอันดับต้นๆ ที่มีความสำคัญ ได้แก่ ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาวแวนนาไมและปลากะพง เป็นต้น เมื่อพิจารณาข้อมูลด้านการผลิต จากความเหมาะสมทางกายภาพ โดยใช้แผนที่ความเหมาะสมทางกายภาพของกรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูลปริมาณเศรษฐกิจสินค้าเกษตร พื้นที่การผลิต และชนิดพันธุ์ ข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 จากการสำรวจด้วยตัวอย่างของต้นทุนการผลิตข้าวนาปี การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนพืชทางเลือกอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาศักยภาพของพื้นที่ โครงสร้างการตลาด การค้า การกระจายผลผลิตและข้อมูลทางสังคม รวมถึงมาตรการและนโยบายของรัฐบาล และการส่งเสริมในพื้นที่ และกำหนดแนวทางการพัฒนาสินค้าข้าวของจังหวัดฉะเชิงเทราโดยมีผลการศึกษาดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไป

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปครัวเรือนเกษตรกร

จังหวัดฉะเชิงเทราในปี 2559 มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 55,306 ครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 1.45 แรงงานเกษตร จำนวน 168,682 รายลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 3.61 และจำนวนประชากรเกษตร จำนวน 234,495 รายลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 1.12 (ตารางที่ 4)

สถานะภาพประชากรเกษตรผู้อยู่ประจำในช่วงปีเพาะปลูก ซึ่งเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 19.66 เพศชายที่ทำการเกษตร ร้อยละ 48.27 เพศหญิงร้อยละ 51.73 โดยแบ่งเป็นกลุ่มอายุ วัยแรงงานอายุ 15-49 ปี (วัยเจริญพันธุ์) ร้อยละ 51.07 รองลงมาเป็นวัยแรงงานอายุ 50-64 ปี ร้อยละ 19.74 ระดับการศึกษาเกษตรกรประถมต้น (ป.4) ร้อยละ 26.71 ประถมปลาย (ป.6,7) ร้อยละ 15.73 และมีมัธยมต้น (ม.3) ร้อยละ 13.16 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 จำนวนครัวเรือน ประชากร และแรงงานเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย : ไร่

ปี	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร	แรงงานเกษตร
54/55	49,191	190,369	133,308
55/56	54,370	244,665	172,897
56/57	53,837	227,731	166,895
57/58	54,518	237,153	175,003
58/59	55,306	234,495	168,682

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 3.2 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559

รายการ	ร้อยละ
หัวหน้าครัวเรือน	19.66
จำแนกตามเพศ	
- ชาย	48.27
- หญิง	51.73
จำแนกตามกลุ่มอายุ	
- วัยเด็กอายุ≤14ปี	18.67
- วัยแรงงานอายุ 15-49 ปี (วัยเจริญพันธุ์)	51.07
- วัยแรงงานอายุ 50-64ปี	19.74
- วัยสูงอายุ≥65ปี	10.52
ระดับการศึกษาเกษตรกร	
- ไม่รู้หนังสือ อายุ< 6ปี	2.70
- ไม่รู้หนังสือ อายุ≥ 6ปี	2.12
- อ่านออกเสียงได้	3.00
- ประถมต้น(ป.4)	26.71
- ประถมปลาย (ป.6 ,7)	15.73
- มัธยมต้น (ม.3)	13.16
- มัธยมปลาย (ม.6)	7.73
- อาชีวะ (ปวช.,ปวส,ปวท)	8.72
- อุดมศึกษา/สูงกว่า	13.23
- เปรียญธรรม/นักธรรม	0.27
- นอกกระบวนการศึกษา(การเรียนรู้ตนเอง/ฟัง/อ่าน/ประสบการณ์ ฯลฯ)	0
- อื่น ๆ(ระบุ)	6.63

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 1,924,104 ไร่ แบ่งเป็นเนื้อที่ของตนเอง ร้อยละ 5.70 และเนื้อที่ของผู้อื่นร้อยละ 94.30 โดยเนื้อที่ของตนเอง 109,643 ไร่ แบ่งเป็นเนื้อที่ของตนเอง 63,823 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.21 เนื้อที่จ้างผู้อื่น 45,820 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.79 ส่วนเนื้อที่ของผู้อื่น 1,814,461 ไร่ แบ่งเป็น เช่าผู้อื่น จำนวน 567,538 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.28 และทำฟรี จำนวน 1,246,920 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 68.72

ตารางที่ 3.3 การถือครองที่ดิน เอกสารสิทธิ์ แหล่งน้ำทำการเกษตรปี 2559

รายการ	ไร่
1.เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร(ไร่)	1,924,104
2.เนื้อที่ของตนเอง	
- ของตนเอง	63,823
- จำนองผู้อื่น	45,820
- ขายฝาก	0
- รวม	109,643
3.เนื้อที่ของผู้อื่น(ไร่)	
- เช่าผู้อื่น	567,538
- รับจำนอง	2
- รับของฝาก	0
- ได้ทำฟรี	1,246,920
- รวม	1,814,461

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3.1.2 ข้อมูลการปลูกข้าว

จังหวัดฉะเชิงเทรา พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกในปี 2559 ได้แก่ พันธุ์ราชการไวต่อแสง คิดเป็นร้อยละ 26.44 พันธุ์ราชการไม่ไวต่อแสง คิดเป็นร้อยละ 41.60 และพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 คิดเป็นร้อยละ 13.35 พันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 0.28 พันธุ์สุพรรณบุรี 60,90 คิดเป็นร้อยละ 4.60 พันธุ์สุพรรณบุรี 1 คิดเป็นร้อยละ 8.61 พันธุ์ปทุมธานี 1 คิดเป็นร้อยละ 4.63 พันธุ์ กข.6 คิดเป็นร้อยละ 0.49 ตามลำดับ

วิธีการปลูกข้าวของจังหวัดฉะเชิงเทรา แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ นาหว่านน้ำตม 537,116 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 86.78 นาหว่านสำรวย 72,635 คิดเป็นร้อยละ 11.74 และนาดำ 9,202 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.49

ตารางที่ 3.4 พันธุ์ข้าวนาปี เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ รายจังหวัด ปี 2559 ผนวมขึ้น 15%

จังหวัด	เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)		ร้อยละ เนื้อที่ เพาะปลูก
				ปลูก	เก็บ	
ฉะเชิงเทรา	618,953	610,515	389,587	629	638	100.00
พันธุ์พื้นเมือง	1,762	1,736	629	357	362	0.29
กข.6	3,011	3,002	1,193	396	397	0.49
ข้าวดอกมะลิ						
105	82,634	81,507	33,721	408	414	13.34
สุพรรณบุรี						
60,90	28,494	28,136	21,715	762	772	4.60
ราชการไวต่อแสง	163,655	161,423	94,790	579	587	26.44
ราชการไม่ไวต่อ แสง	257,483	253,676	183,694	713	724	41.60
ปทุมธานี 1	28,640	28,250	18,214	636	645	4.63
สุพรรณบุรี 1	53,274	52,785	35,631	669	675	8.61

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ตารางที่ 3.5 วิธีการปลูกข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559

รายการ	ปีเพาะปลูก 2559/60				
	เนื้อที่ เพาะปลูก(ไร่)	เนื้อที่เก็บ เกี่ยว(ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ (กก.)	
วิธีการปลูก				ปลูก	เก็บ
- นาดำ	9,202	9,136	6,076	660	665
- นาหว่านสำรว	72,635	71,063	34,771	479	489
- นาหว่านน้ำตม	537,116	530,316	348,740	649	658

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

3.1.3 พื้นที่ปลูกข้าวตามความเหมาะสมทางกายภาพ

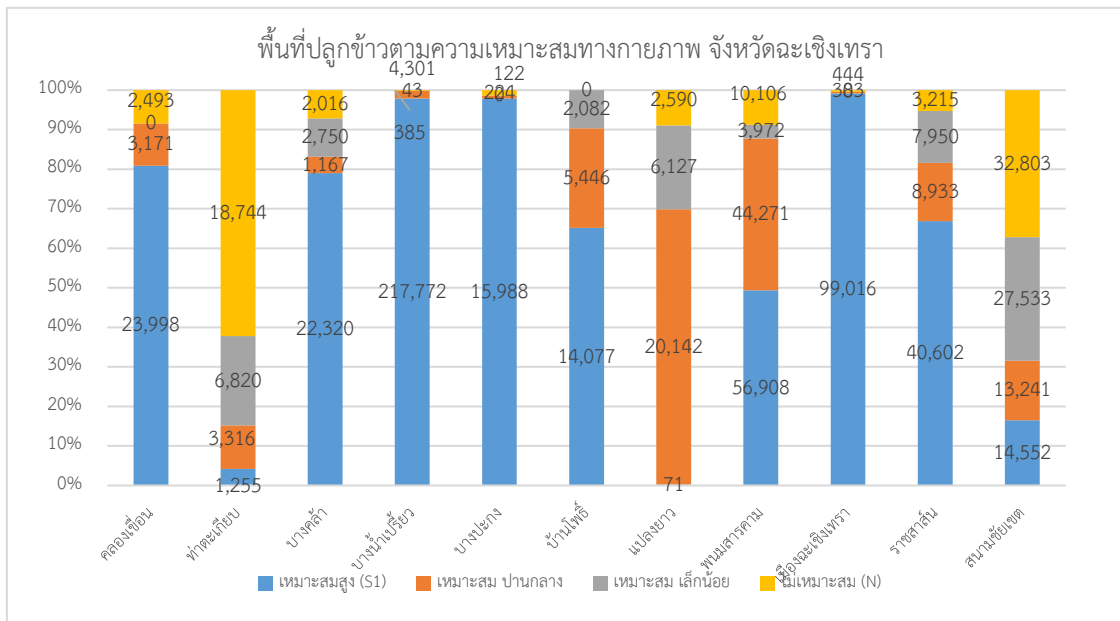
พื้นที่ปลูกข้าวตามความเหมาะสมทางกายภาพของจังหวัดฉะเชิงเทรา ตามตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่าอำเภอที่มีการปลูกข้าวมากที่สุด ได้แก่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยวจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 222,501 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 30.01 แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสม 217,772 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 385 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอพนมสารคามจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 115,257 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 15.55 แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสม

56,908 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 10,106 ไร่ อำเภอเมืองจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 99,844 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 13.47 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 99,016 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 383 ไร่ อำเภอสนามชัยเขตจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 88,129 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.89 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 14,552 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 32,803 ไร่ อำเภอราชสาส์นจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 60,700 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.19 แบ่งเป็นพื้นที่ 40,602 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 3,215 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 30,135 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 4.06 เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 1,255 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 18,744 ไร่ อำเภอกลองเชื่อนจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 29,662 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.00 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 23,998 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 2,493 ไร่ อำเภอแปลงยาวจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 28,930 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.90 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 71 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 2,590 ไร่ อำเภอบางคล้าจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 28,254 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.81 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 22,320 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 2,016 ไร่ อำเภอบางโพธิ์ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 21,605 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.91 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 14,077 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 0.00 ไร่ และอำเภอบางปะกงจำนวนพื้นที่ปลูกข้าว 16,335 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.20 แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม 15,988 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม 224 ไร่

ตารางที่ 3.6 พื้นที่ปลูกข้าวตามความเหมาะสมทางกายภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	เหมาะสม สูง (ไร่) (S1)	เหมาะสม ปานกลาง (ไร่) (S2)	เหมาะสม เล็กน้อย (ไร่) (S3)	ไม่เหมาะสม (ไร่) (N)	รวม	ร้อยละ
กลองเชื่อน	23,998	3,171	0	2,493	29,662	4.00
ท่าตะเกียบ	1,255	3,316	6,820	18,744	30,135	4.06
บางคล้า	22,320	1,167	2,750	2,016	28,254	3.81
บางน้ำเปรี้ยว	217,772	4,301	43	385	222,501	30.01
บางปะกง	15,988	122	0	224	16,334	2.20
บ้านโพธิ์	14,077	5,446	2,082	0	21,605	2.91
แปลงยาว	71	20,142	6,127	2,590	28,930	3.90
พนมสารคาม	56,908	44,271	3,972	10,106	115,257	15.55
เมืองฉะเชิงเทรา	99,016	444	0	383	99,844	13.47
ราชสาส์น	40,602	8,933	7,950	3,215	60,700	8.19
สนามชัยเขต	14,552	13,241	27,533	32,803	88,129	11.89
รวม	506,559	104,554	57,277	72,959	741,349	100.00

ที่มา : Agri-Map online กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2557

ภาพที่ 3.1 พื้นที่ปลูกข้าวตามความเหมาะสมทางกายภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา
ที่มา : Agri-map online กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2557

3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนตามระดับความเหมาะสมของพื้นที่สินค้าเกษตรที่สำคัญ (TOP4)

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนตามระดับความเหมาะสมทางด้านกายภาพของสินค้าเกษตรที่สำคัญที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาเกษตรของจังหวัดฉะเชิงเทราใน 4 อันดับ สินค้าเกษตรที่สำคัญในด้านการเพาะปลูกของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาวแวนนาไม และปลากระพง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างสอบถามเกษตรกรตามระดับความเหมาะสมของพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ 1 พื้นที่ที่เหมาะสม Suitability : S คือพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง S1 (Highly Suitable) และพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง S2 (Moderately Suitable) และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (Not Suitable : N) คือพื้นที่ที่มีความเหมาะสมน้อย (Marginally Suitable : S3) และพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม (Not Suitable : N) โดยกระจายตัวอย่างไปตามแหล่งเพาะปลูกหรือแหล่งผลิตที่สำคัญในอำเภอ และตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน รายได้และผลตอบแทนจำแนกตามพื้นที่เพาะปลูก และระดับความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดินซึ่งแตกต่างกัน ทำให้ผลผลิตที่ได้รับแตกต่างกัน รวมถึงคุณภาพราคาผลผลิต จากนั้นนำผลที่ได้มาพิจารณาประกอบกับความต้องการของตลาด วิเคราะห์แนวทางการตลาด วิเคราะห์อุปสงค์และอุปทาน Demand and Supply และวางแผนการผลิตและการปลูกพืชทดแทนในพื้นที่ไม่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าต่างๆ ต่อไป

3.2.1 ข้าวเจ้านาปี

3.2.1.1 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S)

ผลจากการสำรวจต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตข้าวในจังหวัดฉะเชิงเทรา ในพื้นที่เหมาะสม (Suitability : S) เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย (Total cost : TC) จำนวน 3,679.73 บาท/ไร่

โดยเป็นต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost : TVC) จำนวน 3,048.62 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 82.85 และต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost : TFC) จำนวน 631.11 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.15 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,585.89 บาท/ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 70.27 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,093.84 บาท/ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 29.73 โดยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างแรงงาน ได้แก่ ค่าเตรียมดิน ค่าเก็บเกี่ยว ค่าดูแลรักษา รองลงมาเป็นค่าปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ และค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ส่วนต้นทุนไม่เป็นเงินสดนั้นส่วนใหญ่เป็นค่าพันธุ์ สำหรับต้นทุนคงที่ที่เป็นต้นทุนไม่เป็นเงินสด ส่วนใหญ่เป็นค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน รองลงมาเป็นค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร

ผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับในการผลิตข้าว ในพื้นที่ความเหมาะสม (S) ผลผลิตเฉลี่ย 692.96 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนจากราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 7.94 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจะมีรายได้ 5,502.10 บาท/ไร่ ดังนั้นเกษตรกรจะมีผลตอบแทนสุทธิ/ไร่(Economic Profit)เท่ากับ 1,822.37 บาท/ไร่ โดยที่จุดคุ้มทุนในการผลิตข้าว(Break Even Point) ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน 463.44 กิโลกรัม/ไร่

ตารางที่ 3.7 ต้นทุนการผลิตข้าวปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา แยกตามลักษณะความเหมาะสมของพื้นที่(S)

รายการ	ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S) (บาท/ไร่)					
	เงินสด	ร้อยละ	ประเมิน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	2,585.89	(70.27)	462.73	(12.58)	3,048.62	(82.85)
1.1 ค่าแรงงาน	1,367.94	(37.18)	281.62	(7.65)	1,649.56	(44.83)
เตรียมดิน	529.81	(14.40)	83.28	(2.26)	613.09	(16.66)
ปลูก	58.48	(1.59)	4.22	(0.11)	62.70	(1.70)
ดูแลรักษา	347.98	(9.46)	194.12	(5.28)	542.10	(14.73)
เก็บเกี่ยว	431.67	(11.73)	0.00	(0.00)	431.67	(11.73)
1.2 ค่าวัสดุ	1,217.95	(33.10)	78.01	(2.12)	1,295.96	(35.22)
ค่าพันธุ์	275.98	(7.50)	63.43	(1.72)	339.41	(9.22)
ค่าปุ๋ย	611.99	(16.63)	7.53	(0.20)	619.52	(16.84)
ค่ายาป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช	223.85	(6.08)	0.00	(0.00)	223.85	(6.08)
ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	18.98	(0.52)	0.00	(0.00)	18.98	(0.52)
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	87.15	(2.37)	7.05	(0.19)	94.20	(2.56)
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	0.00	(0.00)	103.10	(2.80)	103.10	(2.80)
2. ต้นทุนคงที่	0.00	(0.00)	631.11	(17.15)	631.11	(17.15)
ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	0.00	(0.00)	490.62	(13.33)	490.62	(13.33)
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	110.95	(3.02)	110.95	(3.02)
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	29.54	(0.80)	29.54	(0.80)
3. ต้นทุนรวม บาท/ไร่	2,585.89	(70.27)	1,093.84	(29.73)	3,679.73	(100.00)
4. ต้นทุน/กิโลกรัม	0.00	-	0.00	-	5.31	-
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	0.00	-	0.00	-	692.96	-
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	0.00	-	0.00	-	7.94	-
7. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (5*6)	0.00	-	0.00	-	5,502.10	-
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่) (7-3)	0.00	-	0.00	-	1,822.37	-
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.) (6-4)	0.00	-	0.00	-	2.63	-
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่) (3/6)	0.00	-	0.00	-	463.44	-

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ปี 2559/60

3.2.1.2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

ผลจากการสำรวจต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตข้าวในจังหวัดฉะเชิงเทราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (Not suitability : N) เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย (Total cost : TC) จำนวน 3,724.80 บาท/ไร่ โดยเป็นต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost : TVC) จำนวน 3,152.51 บาท/ไร่หรือคิดเป็น

ร้อยละ 84.64 และต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost : TFC) จำนวน 572.29 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 15.36 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าต้นทุนที่เป็นเงินสด 2,555.50 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 68.61 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 1,169.30 บาท/ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 31.39 โดยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงานได้แก่ ค่าเตรียมดิน ค่าเก็บเกี่ยวส่วนต้นทุนไม่เป็นเงินสดนั้นส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงาน ในการดูแลรักษา รองลงมาเป็นค่าเตรียมดิน สำหรับต้นทุนคงที่ที่เป็นต้นทุนไม่เป็นเงินสด ส่วนใหญ่เป็นค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน รองลงมาเป็นค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร

ผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับในการผลิตข้าว ในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ผลผลิตเฉลี่ย 651.03 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนจากราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 7.94 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะมีรายได้ 5,169.18 บาท/ไร่ ดังนั้นเกษตรกรจะมีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่(Economic Profit)เท่ากับ 1,444.38 บาท/ไร่ โดยที่จุดคุ้มทุนในการผลิตข้าว (Break Even Point) ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน 469.12 กิโลกรัม/ไร่

ตารางที่ 3.8 ต้นทุนการผลิตข้าวปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา แยกตามลักษณะความเหมาะสมของพื้นที่(N)

รายการ	ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) (บาท/ไร่)					
	เงินสด	ร้อยละ	ประเมิน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	2,555.50	(68.61)	597.01	(16.03)	3,152.51	(84.64)
1.1 ค่าแรงงาน	1,249.87	(33.56)	392.15	(10.53)	1,642.02	(44.08)
เตรียมดิน	473.20	(12.70)	147.31	(3.95)	620.51	(16.66)
ปลูก	51.70	(1.39)	18.61	(0.50)	70.31	(1.89)
ดูแลรักษา	279.08	(7.49)	226.23	(6.07)	505.31	(13.57)
เก็บเกี่ยว	445.89	(11.97)	0.00	(0.00)	445.89	(11.97)
1.2 ค่าวัสดุ	1,305.63	(35.05)	98.26	(2.64)	1,403.89	(37.69)
ค่าพันธุ์	235.71	(6.33)	95.82	(2.57)	331.53	(8.90)
ค่าปุ๋ย	650.57	(17.47)	1.80	(0.05)	652.37	(17.51)
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	270.57	(7.26)	0.64	(0.02)	271.21	(7.28)
ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	27.53	(0.74)	0.00	(0.00)	27.53	(0.74)
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	121.25	(3.26)	0.00	(0.00)	121.25	(3.26)
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)	0.00	(0.00)
1.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	0.00	(0.00)	106.60	(2.86)	106.60	(2.86)
2. ต้นทุนคงที่	0.00	(0.00)	572.29	(15.36)	572.29	(15.36)
ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	0.00	(0.00)	437.20	(11.74)	437.20	(11.74)
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	110.55	(2.97)	110.55	(2.97)
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	24.54	(0.66)	24.54	(0.66)
3. ต้นทุนรวม บาท/ไร่	2,555.50	(68.61)	1,169.30	(31.39)	3,724.80	(100.00)
4. ต้นทุน/กิโลกรัม	0.00	-	0.00	-	5.72	-
5. ผลผลิต/ไร่ (กิโลกรัม)	0.00	-	0.00	-	651.03	-
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	0.00	-	0.00	-	7.94	-
7. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (5*6)	0.00	-	0.00	-	5,169.18	-
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่) (7-3)	0.00	-	0.00	-	1,444.38	-
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.) (6-4)	0.00	-	0.00	-	2.22	-
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่) (3/6)	0.00	-	0.00	-	469.12	-

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ปี 2559/60

ตารางที่ 3.9 ตารางเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S) และในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

รายการ	พื้นที่เหมาะสม (บาท/ไร่) (Suitability : S)			พื้นที่ไม่เหมาะสม (บาท/ไร่) (Not Suitability : N)		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	2,585.89	462.73	3,048.62	2,555.50	597.01	3,152.51
2. ต้นทุนคงที่	0.00	631.11	631.11	0.00	572.29	572.29
3. ต้นทุนรวม บาท/ไร่	2,585.89	1,093.84	3,679.73	2,555.50	1,169.30	3,724.80
4. ต้นทุนต่อกิโกรัม			5.31			5.72
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโกรัม)			692.96			651.03
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)			7.94			7.94
7. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (5*6)			5,502.10			5,169.18
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่) (7-3)			1,822.37			1,444.38
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.) (6-4)			2.63			2.22
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่) (3/6)			463.44			469.12

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ปี 2559/60

3.2.2 มะม่วงน้ำดอกไม้

3.2.2.1 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสมผลจากการสำรวจต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ เฉลี่ย (Total cost : TC) จำนวน 16,277.67 บาท/ไร่ โดยเป็น ต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost : TVC) จำนวน 13,417.59 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 82.43 และ ต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost : TFC) จำนวน 2,860.08 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 17.57 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าต้นทุนที่เป็นเงินสด 11,688.75 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 71.81 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 4,588.92 บาท/ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 28.19 โดยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดส่วนใหญ่เป็นค่าปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ได้แก่ ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช ค่าปุ๋ย และค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงาน ได้แก่ ดูแลรักษา และเก็บเกี่ยวตามลำดับ ส่วนต้นทุนไม่เป็นเงินสดนั้นส่วนใหญ่เป็นค่าดูแลรักษา สำหรับต้นทุนคงที่ที่เป็นต้นทุนไม่เป็นเงินสด ส่วนใหญ่เป็นค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน

ผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสมผลผลิตเฉลี่ย 600.32 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนจากราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 50.00 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะมีรายได้ 30,016.00 บาท/ไร่ ดังนั้นเกษตรกรจะมีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่(Economic Profit)เท่ากับ 13,738.39 บาท/ไร่ โดยที่จุดคุ้มทุนในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้(Break Even Point)ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน 325.55 กิโลกรัม/ไร่

ตารางที่ 3.10 ต้นทุนการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ ปี 2559 จังหวัด ฉะเชิงเทราไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

รายการ	ต้นทุนและผลตอบแทน(บาท/ไร่)					
	เงินสด	ร้อยละ	ประเมิน	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
1.ต้นทุนผันแปร	11,688.75	(71.81)	1,728.84	(10.62)	13,417.59	(82.43)
1.1 ค่าแรงงาน	3,217.39	(19.77)	844.97	(5.19)	4,062.36	(24.96)
ดูแลรักษา	2,660.18	(16.34)	781.02	(4.80)	3,441.20	(21.14)
เก็บเกี่ยว	557.21	(3.42)	63.95	(0.39)	621.16	(3.82)
1.2 ค่าวัสดุ	8,471.36	(52.04)	6.07	(0.04)	8,477.43	(52.08)
ค่าปุ๋ย	2,126.00	(13.06)	3.17	(0.02)	2,129.17	(13.08)
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	3,387.00	(20.81)	0.00	(0.00)	3,387.00	(20.81)
ค่าสารอื่นๆ และวัสดุปรับปรุงดิน	977.56	(6.01)	0.00	(0.00)	977.56	(6.01)
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	142.93	(0.88)	0.00	(0.00)	142.93	(0.88)
ค่าวัสดุการเกษตรและวัสดุสิ้นเปลือง	1,729.00	(10.62)	0.00	(0.00)	1,729.00	(10.62)
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	108.87	(0.67)	2.90	(0.02)	111.77	(0.69)
1.3ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	0.00	(0.00)	877.80	(5.39)	877.80	(5.39)
2. ต้นทุนคงที่	0.00	(0.00)	2,860.08	(17.57)	2,860.08	(17.57)
ค่าเช่าที่ดิน/ค่าใช้ที่ดิน	0.00	(0.00)	863.76	(5.31)	863.76	(5.31)
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	1,091.36	(6.70)	1,091.36	(6.70)
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร	0.00	(0.00)	511.07	(3.14)	511.07	(3.14)
ค่าเฉลี่ยต้นทุนก่อนให้ผลผลิต	0.00	(0.00)	393.89	(2.42)	393.80	(2.42)
3.ต้นทุนรวมต่อไร่	11,688.75	(71.81)	4,588.92	(28.19)	16,277.61	(100.00)
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม	-	-	-	-	27.12	100.00
5.ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	-	-	600.32	100.00
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	-	-	-	-	50.00	-
7. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (5*6)	-	-	-	-	30,016.00	-
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่) (7-3)	-	-	-	-	13,738.39	-
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.) (6-4)	-	-	-	-	22.88	-
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่) (3/6)	-	-	-	-	325.55	-

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ปี 2559/60

3.2.3 กุ้งขาวแวนนาไม

3.2.3.1 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตกุ้งขาวแวนนาไมในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลจากการสำรวจต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมในจังหวัดฉะเชิงเทรา เกษตรกรมีต้นทุนการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม(Total Cost : TC) จำนวน 95,970.66 บาท/ไร่/รุ่น โดยเป็นต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost : TVC) จำนวน 90,013.53 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 93.79และต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost : TFC) จำนวน 5,957.13 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 6.21

ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าต้นทุนที่เป็นเงินสด 85,246.34 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 88.83 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 10,724.32 บาท/ไร่/รุ่นหรือคิดเป็นร้อยละ 11.17 โดยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุได้แก่ ค่าอาหาร ค่าไฟฟ้าค่าพันธุ์รองลงมาเป็นค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าดูแล(เลี้ยง)ส่วนต้นทุนไม่เป็นเงินสดนั้นส่วนใหญ่เป็นค่าดูแลรักษา(เลี้ยง) สำหรับต้นทุนคงที่ที่เป็นต้นทุนไม่เป็นเงินสดเป็นค่าเสื่อมราคาบ่อและเครื่องมืออุปกรณ์ ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร

เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ เกษตรกรมีต้นทุนการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม ผลผลิตเฉลี่ย 980.00 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนจากราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 156.15 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจะมีรายได้ 153,027.00 บาท/ไร่/รุ่น ดังนั้นเกษตรกรจะมีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (Economic Profit)เท่ากับ 57,056.34 บาท/ไร่/รุ่น โดยที่จุดคุ้มทุนในการผลิตกุ้งขาวแวนนาไม(Break Even Point) ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน 614.61กิโลกรัมต่อไร่ โดยต้นทุนต่อกิโลกรัมเท่ากับ 97.93 บาท ระยะเวลาในการเลี้ยงทั้งหมด 89.00 วันอัตราการปล่อย 125,000.00 ตัว/ไร่/รุ่น ราคาลูกพันธุ์ 0.09 บาท/ตัว อัตราการรอด 47.04 เปอร์เซ็นต์ อัตราการแลกเนื้อ 0.96 ราคาอาหารเฉลี่ย 40.80 บาท/กิโลกรัม

ตารางที่ 3.11 ต้นทุนกุ้งขาวแวนนาไม ปี 2559 จังหวัด ฉะเชิงเทรา ไม่แยกลักษณะความเหมาะสม

รายการ	ไม่แยกความเหมาะสมของดิน (บาท/ไร่/รุ่น)		
	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	84,392.92	5,620.61	90,013.53
1.1 ค่าแรงงาน	3,525.00	4,110.00	7,635.00
ดูแลรักษา(เลี้ยง)	2,300.00	4,110.00	6,410.00
เก็บผลผลิต(จับ+คัดแยกขนาด)	1,225.00	0.00	1,225.00
1.2 ค่าวัสดุ	80,867.92	0.00	80,867.92
ค่าพันธุ์	11,250.00	0.00	11,250.00
ค่าอาหาร	41,250.00	0.00	41,250.00
ค่ายารักษาโรค และวิตามิน	0.00	0.00	0.00
ค่าวัสดุปรับสภาพดินและน้ำ	7,553.75	0.00	7,553.75
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น	1,747.50	0.00	1,747.50
ค่าไฟฟ้า	17,500.00	0.00	17,500.00
ค่าลอกเลน	1,250.00	0.00	1,250.00
ค่าซ่อมแซมฯ	291.67	0.00	291.67
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	25.00	0.00	25.00
1.3 ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุน	0.00	1,510.61	1,510.61
2. ต้นทุนคงที่	853.42	5,103.71	5,957.13
2.1. ค่าเช่าที่ดินหรือเช่าบ่อ	853.42	0.00	853.42
2.2. ค่าเสื่อมเสื่อมราคาบ่อและเครื่องมืออุปกรณ์ฯ	0.00	4,469.53	4,469.53
2.3. ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนเครื่องมืออุปกรณ์ฯ	0.00	634.18	634.18
3. ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่/รุ่น)	85,246.34	10,724.32	95,970.66
4. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	0.00	0.00	980.00
5. ต้นทุนทั้งหมดต่อกิโลกรัม(บาท)	0.00	0.00	97.93
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	0.00	0.00	156.15
7. รายได้ทั้งหมดต่อไร่ (บาท)	0.00	0.00	153,027.00
8. กำไรสุทธิต่อไร่ (บาท)	0.00	0.00	57,056.34
9. กำไรสุทธิต่อกิโลกรัม(บาท)	0.00	0.00	58.22
10. จำนวนตัวต่อกิโลกรัม	0.00	0.00	60.00
11. ระยะเวลาในการเลี้ยงทั้งหมด (วัน)	0.00	0.00	89.00
12. เนื้อที่บ่อเลี้ยง(ไร่)	0.00	0.00	4.00
13. อัตราการปล่อย (ตัว/ไร่/รุ่น)	0.00	0.00	125,000.00
12. เนื้อที่บ่อเลี้ยง(ไร่)	0.00	0.00	4.00
13. อัตราการปล่อย (ตัว/ไร่/รุ่น)	0.00	0.00	125,000.00
14. อัตราการรอด (%)	0.00	0.00	47.04

รายการ	ไม่แยกความเหมาะสมของดิน (บาท/ไร่/รุ่น)		
	เงินสด	ประเมิน	รวม
15. อัตราแลกเปลี่ยน(FCR)	0.00	0.00	0.96
16. อัตราการเติบโตต่อวัน(ADG)(กรัม/ตัว/วัน)	0.00	0.00	0.19
17. ราคาพันธุ์ (บาท/ตัว)	0.00	0.00	0.09
18. ราคาอาหารสำเร็จรูปเฉลี่ย (บาท/กก.)	0.00	0.00	40.80
19. ปริมาณน้ำมันเชื้อเพลิงต่อไร่ (ลิตร/ไร่)	0.00	0.00	58.25
20. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่) (4*6)			153,027.00
21. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่(บาท/ไร่) (20-3)			57,056.34
22. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.) (6-5)			58.22
23. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่) (3/6)			614.61

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

3.2.4 ปลายกะพง

3.2.4.1 ต้นทุนและผลตอบแทนในการเลี้ยงปลายกะพงในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลจากการสำรวจต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการเลี้ยงปลายกะพงในจังหวัดฉะเชิงเทรา เกษตรกรมีต้นทุนการเลี้ยงปลายกะพง(Total Cost : TC) จำนวน 223,679.00 บาท/ไร่/รุ่น โดยเป็นต้นทุนผันแปร (Total Variable Cost : TVC) จำนวน 220,190.00 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 98.44 และต้นทุนคงที่ (Total Fixed Cost : TFC) จำนวน 3,786.00 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 1.69 ของต้นทุนทั้งหมดตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าต้นทุนที่เป็นเงินสด 211,557.00 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 94.58 และต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด 12,419.00 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 5.55 โดยต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุ ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าพันธุ์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น ค่าไฟฟ้า รองลงมาเป็นค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าดูแลรักษา ค่าเตรียมบ่อและค่าจับ ส่วนต้นทุนไม่เป็นเงินสดนั้นส่วนใหญ่เป็นค่าเสียโอกาสในการลงทุน ค่าดูแลรักษาสำหรับต้นทุนคงที่ที่เป็นต้นทุนไม่เป็นเงินสด เป็นค่าเสื่อมบ่อและอุปกรณ์ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนบ่อและอุปกรณ์ฯ และค่าเช่าที่ดิน

เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ เกษตรกรมีต้นทุนการเลี้ยงปลายกะพงผลผลิตเฉลี่ย 2,490 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนจากราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 115.46 บาท/กิโลกรัม/ไร่/รุ่น เกษตรกรจะมีรายได้ 287,495.40 บาท/ไร่/รุ่น ดังนั้นเกษตรกรจะมีผลตอบแทนสุทธิ/ไร่ (Economic Profit)เท่ากับ 63,816.40 บาท โดยที่จุดคุ้มทุนในการผลิตปลายกะพง(Break Even Point) ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน 1,937.29 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น โดยต้นทุนต่อกิโลกรัม เท่ากับ 90.00 บาท โดยที่ระยะเวลาในการเลี้ยงทั้งหมด 185 วัน อัตราการปล่อยลูกปลา 4,415 ตัว/ไร่/รุ่น ราคาลูกพันธุ์ 5.45 บาท/ตัว ขนาดปลาที่จับโดยเฉลี่ย 1,102 กรัม/ตัว จำนวนปลาที่จับได้ต่อรุ่น 2,260 ตัว/ไร่ อัตราการรอด 51.19 เปอร์เซ็นต์ อัตราการแลกเปลี่ยน 87.86 ปริมาณการกินอาหารเฉลี่ย 5,610.23 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น ราคาอาหารเฉลี่ย

30.76 บาท/กิโลกรัม ปริมาณการกินอาหารสำเร็จรูป 3,062.66 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น ราคาอาหารสำเร็จรูป 43.04 บาท/กิโลกรัม ปริมาณการกินอาหารอื่นๆ 2,547.56 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น ราคาอาหารอื่นๆ 15.99 บาท/กิโลกรัม

ตารางที่ 3.12 ต้นทุนปลากะพง ปี 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา ไม่แยกลักษณะความเหมาะสม

รายการ	ไม่แยกความเหมาะสมของดิน (บาท/ไร่/รุ่น)		
	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	211,046.00	9,144.00	220,190.00
1.1 ค่าแรงงาน	4,860.00	1,656.00	6,516.00
เตรียมบ่อ	1,438.00	0.00	1,438.00
ดูแลรักษา	2,668.00	1,648.00	4,316.00
ค่าจับ	754.00	8.00	762.00
1.2 ค่าวัสดุ	206,186.00	0.00	206,186.00
ค่าพันธุ์	24,083.00	0.00	24,083.00
ค่าอาหาร	172,565.00	0.00	172,565.00
ค่ายารักษาโรค และวิตามิน	288.00	0.00	288.00
ค่าวัสดุปรับสภาพดินและน้ำ	662.00	0.00	662.00
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น	5,334.00	0.00	5,334.00
ค่าไฟฟ้า	2,457.00	0.00	2,457.00
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	135.00	0.00	135.00
ค่าซ่อมแซมฯ	274.00	0.00	274.00
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	388.00	0.00	388.00
1.3 ค่าเสียโอกาสในการลงทุน	0.00	7,488.00	7,488.00
2. ต้นทุนคงที่	511.00	3,275.00	3,786.00
2.1. ค่าเช่าที่ดิน	511.00	510.00	1,021.00
2.2. ค่าเสื่อมบ่อและอุปกรณ์ฯ	0.00	2,115.00	2,115.00
2.3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนบ่อและอุปกรณ์ฯ	0.00	650.00	650.00
3. ต้นทุนทั้งหมดบาท/ไร่/รุ่น	211,557.00	12,419.00	223,679.00
4. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	2,490.00	0.00	2,490.00
5. ต้นทุนทั้งหมด/กิโลกรัม (บาท/ไร่/รุ่น)	85.00	5.00	90.00
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	115.46	0.00	115.46
7. รายได้ทั้งหมด/ไร่ (บาท)	287,495.40	0.00	287,495.40
8. กำไรสุทธิ/ไร่ (บาท/ไร่)	75,938.40	0.00	75,938.40
9. กำไรสุทธิ/กิโลกรัม	25.51	0.00	25.51
10. ระยะเวลาให้อาหารสำเร็จ (วัน)	79.00	0.00	79.00
11. ระยะเวลาในการเลี้ยงทั้งหมด (วัน)	185.00	0.00	185.00
12. ขนาดลูกปลาที่ปล่อยเฉลี่ย (ตัว/กก.)	71.00	0.00	71.00

รายการ	ไม่แยกความเหมาะสมของดิน (บาท/ไร่/รุ่น)		
	เงินสด	ประเมิน	รวม
13. อัตราการปล่อยลูกปลา (ตัว/ไร่)	4,415.00	0.00	4,415.00
14. ราคาลูกพันธุ์ (บาท/ตัว)	5.45	0.00	5.45
15. ขนาดปลาที่จับโดยเฉลี่ย (กรัม/ตัว)	1,102.00	0.00	1,102.00
16. จำนวนตัวที่จับได้ของรุ่นนี้ (ตัว/ไร่)	2,260.00	0.00	2,260.00
17. อัตราการรอด (%)	51.19	0.00	51.19
18. อัตราการแลกเนื้อ (FCR)	87.86	0.00	87.86
19. ปริมาณกินอาหารเฉลี่ย (กก./ไร่)	5,610.23	0.00	5,610.23
20. ราคาอาหารเฉลี่ย (บาท/กก.)	30.76	0.00	30.76
21. ปริมาณ-กินอาหารสำเร็จรูป (กก.)	3,062.66	0.00	3,062.66
22. ราคาอาหารสำเร็จรูป (บาท/กก.)	43.04	0.00	43.04
23. ปริมาณกิน-อาหารอื่นๆ (กก.)	2,547.56	0.00	2,547.56
24. ราคาอาหาร อื่นๆ (บาท/กก.)	15.99	0.00	15.99
25. อัตราค่าจ้าง (คน/วัน)	0.00	0.00	0.00
26. จำนวนบ่อที่จับของรุ่นนี้ (บ่อ)	0.00	0.00	0.00
27. เนื้อที่เลี้ยงทั้งหมด (ไร่)	39.00	0.00	39.00
28. เนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย (ไร่/บ่อ)	0.00	0.00	0.00
29. อัตราดอกเบี้ยเงินลงทุนต่อปี (ร้อยละ)	7.00	0.00	7.00
30. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่)(4*6)	0.00	0.00	287,495.40
31. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่)(20-3)	0.00	0.00	63,816.40
32. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.)(6-5)	0.00	0.00	25.46
33. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่) (3/6)	0.00	0.00	1,937.29

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตผลตอบแทนสินค้าที่สำคัญ(สินค้า Top 4) จังหวัดฉะเชิงเทรา แยกเป็น ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้กิ่งขาวแวนนาไม่ปลากะพง เป็นต้น จะเห็นได้ว่า(สินค้า Top 4) สินค้าที่ได้รับผลตอบแทนมากที่สุดคือกิ่งขาวแวนนาไม่ รองลงมาได้แก่ปลากะพง มะม่วงน้ำดอกไม้ และข้าวเจ้านาปีในพื้นที่เหมาะสม ตามลำดับ

รายได้จากการเลี้ยงกิ่งขาวแวนนาไม่ เท่ากับ 153,027.00 บาท/ไร่ โดยที่ต้นทุนเท่ากับ 95,970.66 บาท/ไร่ ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 57,056.34 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 59.45 ของต้นทุนการผลิต

รายได้จากการเลี้ยงปลากะพง เท่ากับ 287,495.40 บาท/ไร่ โดยที่ต้นทุนเท่ากับ 223,679.00 บาท/ไร่ ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 63,816.40 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 28.53 ของต้นทุนการผลิต

ตารางที่ 3.13 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน สินค้าที่สำคัญ (สินค้า TOP 4) จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	ข้าวนาปี (บาท/ไร่)		มะม่วงน้ำดอกไม้ (บาท/ไร่)	กุ้งขาวแวนนาไม (บาท/ไร่/รุ่น)	ปลากะพง (บาท/ไร่/รุ่น)
	S	N			
1. ต้นทุนผันแปร(บาท/ไร่)	3,048.62	3,152.51	13,417.59	90,013.53	220,190.00
2. ต้นทุนคงที่(บาท/ไร่)	631.11	572.29	2,860.08	5,957.13	3,786.00
3. ต้นทุนรวมต่อไร่(บาท/ไร่)	3,679.73	3,724.80	16,277.61	95,970.66	223,679.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	5.31	5.72	27.12	97.93	90.00
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	692.96	651.03	600.32	980.00	2,490.00
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	7.94	7.94	50.00	156.15	115.46
7. มูลค่าผลผลิต/รายได้ทั้งหมด (บาท/ไร่)	5,502.10	5,169.18	30,016.00	153,027.00	287,495.40
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่)	1,822.37	1,444.38	13,783.39	57,056.34	63,816.40
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.)	2.63	2.22	22.88	58.22	25.46
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่)	463.44	469.12	325.55	614.61	1,937.29

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

3.3 บัญชีสมดุลและวิถีตลาด

3.3.1 ข้าวเจ้านาปี

(1) สถานการณ์การผลิต

จังหวัดฉะเชิงเทรามีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรเป็นนาข้าวประมาณร้อยละ 40 ของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมดของจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าวที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะอยู่ในเขตชลประทานประมาณ 5.30 แสนไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 85 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งจังหวัด ซึ่งรับน้ำจากโครงการส่งน้ำต่าง ๆ ของจังหวัด ทำให้มีน้ำทำนาได้ตลอดปี ชาวนาส่วนใหญ่ในเขตชลประทานทำนา 2-3 ครั้งในรอบปีหรืออาจถึง 5 ครั้งต่อ 2 ปี การทำนาแต่ละครั้งมีการใช้เทคโนโลยีการผลิต ผลผลิตข้าวนาปี 2559/60 เฉลี่ยต่อไร่ของจังหวัดฉะเชิงเทราประมาณ 623 กิโลกรัม ซึ่งสูงกว่าผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ยต่อไร่ของทั้งประเทศที่เท่ากับ 451 กิโลกรัม

แต่ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเชิงอุตสาหกรรมเป็นที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม สนามกอล์ฟ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าวลดลง ในขณะที่ความต้องการบริโภคข้าวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร การผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคข้าวของประชากรโลกเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้น การจัดทำบัญชีสมดุลสินค้าข้าว จึงเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนการผลิตข้าวเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และเป็นข้อมูลในการวางแผนงานวิจัยและพัฒนการผลิตข้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลให้มีการปรับปรุงพื้นที่ปลูกข้าวให้มีศักยภาพการผลิตที่เหมาะสมต่อการเพิ่มผลผลิตข้าวและมีการใช้ปัจจัยการผลิตตามศักยภาพของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการให้ผลผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการผลิตข้าวในแต่ละเขตพื้นที่ความเหมาะสม

จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่เพาะปลูกข้าวปี 2559/60 จำนวน 621,849 ไร่ และมีพื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวจำนวน 619,323 ไร่ เนื่องจากมีอุทกภัยทำให้พื้นที่เพาะปลูกบางแห่งเสียหาย จำนวน 2,526 ไร่ ให้ผลผลิตข้าวเปลือก จำนวน 391,249 ตัน ซึ่งมีผลผลิตต่อไร่ 632 กิโลกรัม สำหรับอัตราการเจริญเติบโตในรอบ 5 ปี ทั้งพื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ มีสัดส่วนที่ลดลงร้อยละ 16.04 14.52 14.73 และ 0.16 ตามลำดับ เพราะสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้ปริมาณน้ำฝนและปริมาณน้ำ ในการทำเกษตรลดลง และรายได้จากการทำนาลดลงตามราคาผลผลิตที่ลดลงจึงทำให้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายครัวเรือน ดังนั้น ทิศทางการปลูกข้าวของเกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนจากพื้นที่นาข้าวเป็นบ่อปลา บ่อกุ้ง และขายเป็นที่อยู่อาศัยหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม (ตารางที่ 3.14 , ภาพที่ 3.2)

ตารางที่ 3.14 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ข้าวนาปีในช่วงปีเพาะปลูก

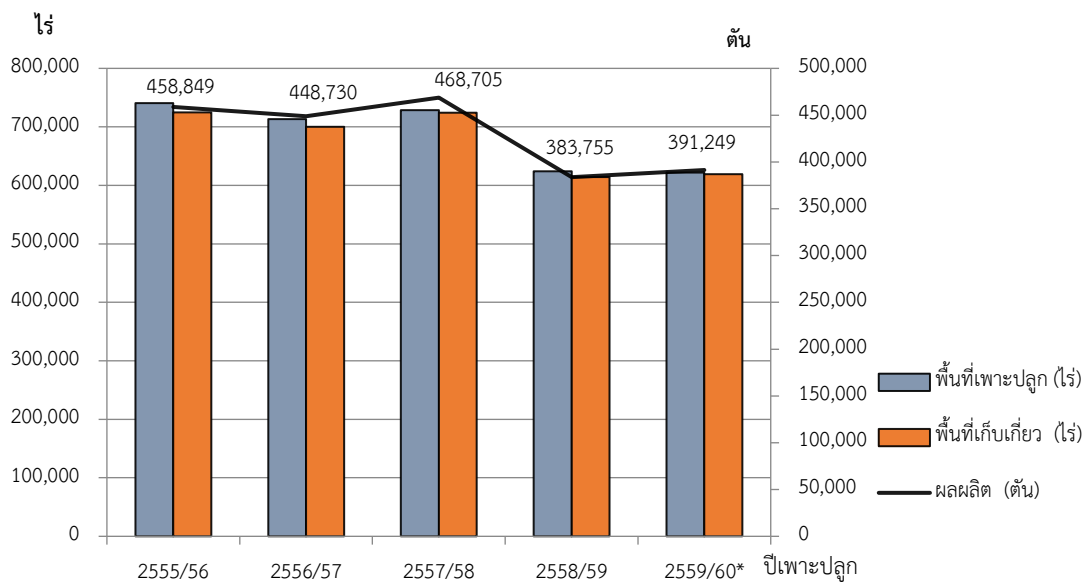
2555/56 –2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปีเพาะปลูก	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)
2555/56	740,646	724,528	458,849	633
2556/57	713,344	699,864	448,730	641
2557/58	728,546	724,193	468,705	647
2558/59	623,761	614,139	383,755	625
2559/60*	621,849	619,323	391,249	632
อัตราเพิ่ม (%)	-16.04%	-14.52%	-14.73%	-0.16%

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร* ข้อมูลพยากรณ์ ณ 8 มีนาคม 2560

พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ข้าวนาปีจังหวัดฉะเชิงเทรา

ปี 2555/56 - 2559/60

ภาพที่ 3.2 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ข้าวนาปีในช่วงปีเพาะปลูก 2555/56 –2559/60

จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร* ข้อมูลพยากรณ์ ณ 8 มีนาคม 2560

จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีครบทุกอำเภอทั้งหมด 11 อำเภอ พบว่าพื้นที่เพาะปลูก 3 อันดับแรก ได้แก่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีพื้นที่เพาะปลูกสูงสุด จำนวน 205,213 ไร่ รองลงมาอำเภอพนมสารคาม จำนวน 100,120 ไร่ และอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จำนวน 93,579 ไร่ ซึ่งอำเภอที่ให้ผลผลิตสูงสุด ได้แก่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จำนวน 141,955 ตัน แต่อำเภอที่มีผลผลิตต่อไร่สูงสุด ได้แก่ อำเภอคลองเขื่อน จำนวน 728 กิโลกรัม เพราะเป็นเขตชลประทานค่อนข้างมาก มีการส่งเสริมการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่ข้าว และใช้พันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพมากขึ้น (ตารางที่ 3.15)

ตารางที่ 3.15 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ข้าวเจ้านาปี ปีเพาะปลูก 2558/59

รายอำเภอของจังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	พื้นที่เพาะปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว(ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่(กก.)
1. เมืองฉะเชิงเทรา	93,579	93,005	65,383	703
2. บางคล้า	21,935	21,741	13,436	618
3. บางน้ำเปรี้ยว	205,213	199,936	141,955	710
4. บางปะกง	12,353	12,104	8,436	697
5. บ้านโพธิ์	20,380	20,172	13,717	680
6. พนมสารคาม	100,120	98,906	59,443	601
7. สนามชัยเขต	74,180	73,442	26,219	357
8. ราชสาสน์	34,304	33,813	21,133	625
9. แพลงยาว	19,207	18,929	8,556	452
10. ท่าตะเกียบ	13,164	13,044	4,331	332
11. คลองเขื่อน	29,326	29,047	21,146	728
รวมทั้งจังหวัด	623,761	614,139	383,755	625

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

สำหรับข้าวนาปี ปี 2559/60 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ข้าวที่ปลูกตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2559 ถึง 31 ตุลาคม 2559 ซึ่งผลผลิตข้าวนาปีจะเริ่มออกสู่ตลาดอยู่ในช่วงวันที่ 1 สิงหาคม 2559 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2560 โดยมีร้อยละของปริมาณผลผลิตข้าวนาปีที่ออกสู่ตลาดสูงสุดในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2559 ประมาณร้อยละ 34.93 และ 22.91 ตามลำดับ และหากพื้นที่ไถยังพอมีน้ำจะทำนาปีอีกครั้งซึ่งผลผลิตจะออกมากในช่วงเดือนมกราคม 2560 ประมาณร้อยละ 12.12 แล้วผลผลิตจะหมดฤดูกาลข้าวนาปีภายในสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2560 (ตารางที่ 3.16)

ตารางที่ 3.16 ร้อยละของปริมาณผลผลิตข้าวนาปีที่ออกสู่ตลาดในปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	2559					2560		รวม
	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	
ร้อยละ	3.29	16.72	34.93	22.91	4.14	12.12	5.89	100

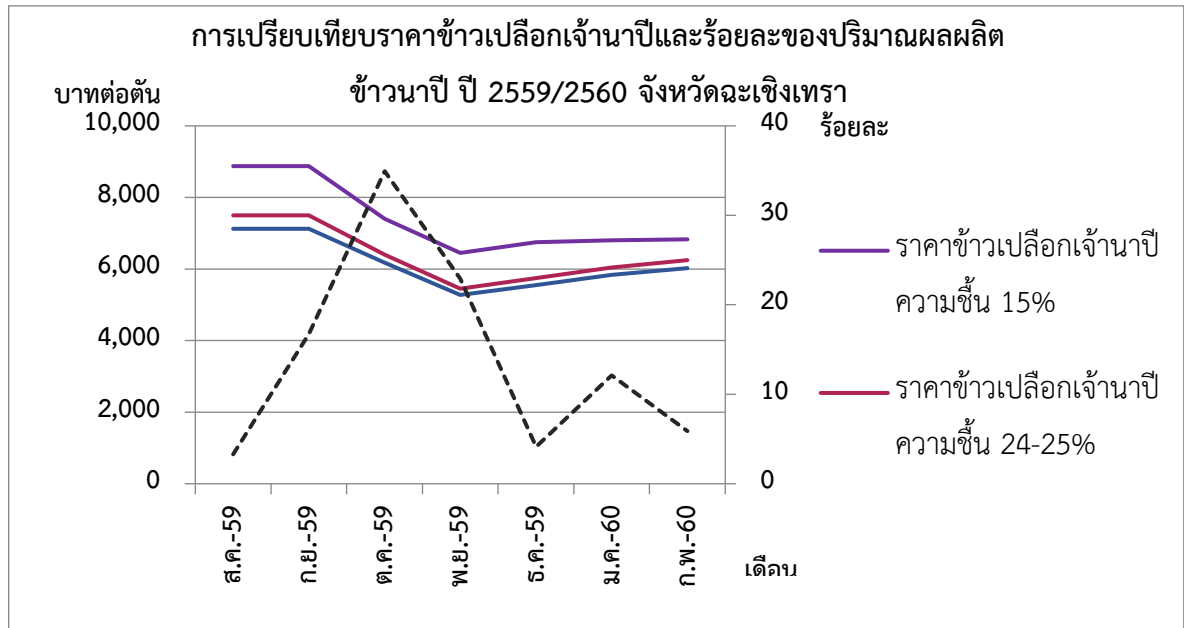
ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

สำหรับราคาข้าวเปลือกเจ้านาปีที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยรายเดือน ปี 2559-60 จังหวัดฉะเชิงเทราหากพิจารณาที่ความขึ้น 15% พบว่า ราคาเฉลี่ยตันละ 7,425 บาท โดยเฉพาะเดือนพฤศจิกายน 2559 ราคาต่ำสุดอยู่ที่ตันละ 6,450 บาท เพราะปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ซึ่งปกติเกษตรกรจะเกี่ยวข้าวแล้วขายเลยทำให้ข้าวมีความชื้นสูงจึงได้รับราคาที่สูงขึ้นมากกว่า 25% ราคาจึงลดลงอีกเหลือประมาณตันละ 5,275 บาท ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรจะได้รับราคาข้าวประมาณตันละ 6,160-7,425 บาท ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับร้อยละของปริมาณผลผลิตข้าวนาปีที่ออกสู่ตลาดจะเห็นได้ว่า ช่วงที่ข้าวออกสู่ตลาดสูงสุดทำให้ราคาข้าวปรับตัวลดลง (ตารางที่ 3.17 , ภาพที่ 3.3)

ตารางที่ 3.17 ราคาข้าวเปลือกเจ้านาปีที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยรายเดือน ปี 2559-2560 จังหวัดฉะเชิงเทรา

ชนิด	ราคา (บาทต่อตัน)							
ข้าวเปลือกเจ้านาปี ความขึ้น 15%	8,875	8,875	7,400	6,450	6,750	6,800	6,825	7,425
ข้าวเปลือกเจ้านาปี ความขึ้น 24-25%	7,500	7,500	6,400	5,450	5,750	6,040	6,250	6,413
ข้าวเปลือกเจ้านาปี ความขึ้นมากกว่า 25%	7,125	7,125	6,180	5,275	5,550	5,840	6,025	6,160

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

ภาพที่ 3.3 ราคาข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีและร้อยละของปริมาณการผลิต ปี 2559-2560 จังหวัดฉะเชิงเทรา

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร*ข้อมูลพยากรณ์ ณ 8 มีนาคม 2560

(2) สถานการณ์การตลาด

1. โครงสร้างตลาด

1.1) เกษตรกร

พื้นที่ปลูกข้าวเจ้าหน้าปีของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว รองลงมาอำเภอพนมสารคาม อำเภอมืองฉะเชิงเทรา อำเภอสนามชัยเขต อำเภอราชสาสน์ อำเภอกลองเขื่อน อำเภอบางคล้า อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอแปลงยาว อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอบางปะกง พื้นที่ทำนาต่อครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 24 ไร่ พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ พันธุ์ข้าวเจ้าทั่วไปไม่ไวแสงที่ราชการแนะนำ พันธุ์ข้าวนาปีที่นิยม เช่น สุพรรณบุรี 1,60,90 เป็นต้น ส่วนใหญ่ทำนาหว่านน้ำตมร้อยละ 86 รองลงมาเป็นนาหว่านสำรวย ร้อยละ 11 และนาดำร้อยละ 3

เกษตรกรรายย่อยที่ปลูกส่วนมากไม่ค่อยเก็บไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนมีเพียงร้อยละ 3.90 เท่านั้นเพราะเป็นข้าวที่มีความชื้นเกี่ยวแล้วขายเลย และเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 4.42 สุดท้ายเก็บไว้จ่ายผลผลิตเป็นค่าเช่านาร้อยละ 1.98 รวมแล้วเกษตรกรเก็บข้าวเปลือกไว้ประมาณร้อยละ 10.30 ส่วนพฤติกรรมการขายข้าวเจ้าหน้าปีของเกษตรกรจะขายผลผลิตหลังจากเกี่ยวเกี่ยวแล้วเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเดือนที่เกษตรกรนำผลผลิตออกขายมาก ได้แก่ เดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายนประมาณร้อยละ 57.84 ซึ่งเป็นผลผลิตของข้าวนาปีรอบแรก และมีบางพื้นที่ที่มาแหล่งน้ำจะทำนาปีรอบสองในช่วงเดือนสิงหาคมซึ่งผลผลิตก็จะออกช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ ซึ่งก็มีทิศทางลดลงอย่างต่อเนื่องเพราะปริมาณน้ำมีน้อยและปริมาณฝนตกมีไม่มาก

สำหรับการขายผลผลิต เกษตรกรจะขายผลผลิตให้กับโรงสีข้าว และพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น(ลานรับซื้อข้าวเปลือก) จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 73.75 ขายข้าวเปลือกเจ้านาปีให้กับโรงสีในพื้นที่โดยตรงซึ่งโรงสีข้าวจะมีมาตรฐานในการรับซื้อข้าวเปลือก โดยมีการคัดคุณภาพข้าวก่อนรองลงมา คือ ขายให้ผู้รวบรวมท้องถิ่นประมาณร้อยละ 15.95 ด้วยเหตุผลในเรื่องของความสะดวกสบายเพราะผู้รวบรวมท้องถิ่นสามารถรับซื้อข้าวเปลือกทั้งหมด โดยไม่มีการคัดคุณภาพข้าวเปลือกมากเท่าโรงสี และจังหวัดฉะเชิงเทราไม่มีการขายผลผลิตให้กับสถาบันเกษตรกร เพราะไม่มีสถาบันเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตรเข้าร่วมโครงการสินเชื่อ เพื่อรวบรวมข้าวและสร้างมูลค่าเพิ่มโดยสถาบันเกษตรกร ปี 2559/60

1.2) ผู้รวบรวมท้องถิ่น/ลานรับซื้อข้าว

พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นส่วนมากจะเป็นลานรับซื้อข้าวเปลือกในอำเภอที่เป็นแหล่งผลิตข้าว จึงมีน้อยรายซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกรส่งต่อไปให้กับโรงสีข้าว ซึ่งผู้รวบรวมท้องถิ่นจะมีลานรับซื้อเป็นของตนเองโดยรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรโดยตรง และมีการจ้างแรงงาน และรถบรรทุกขนข้าวเป็นของตนเองทั้งนี้ด้วยปัจจัยความผันผวนของราคาข้าวเปลือกฤดูกาลนี้ทำให้ผู้รวบรวมชะลอการรับซื้อผลผลิตเพราะเกรงว่าราคาปลายทางจะปรับลดลงหรือยังไม่รับซื้อ จึงทำให้ปีนี้ปริมาณรับซื้อข้าวของผู้รวบรวมลดลงโดยรวมจากเกษตรกรรายย่อยโดยตรงร้อยละ 15.95 แล้วส่งต่อไปโรงสีในจังหวัดร้อยละ 8.45 และส่งออกนอกจังหวัดร้อยละ 7.50 ต่อไป

1.3) โรงสีข้าว

โรงสีข้าว เป็นหน่วยธุรกิจทางการตลาดที่มีหน้าที่รวบรวมข้าวเปลือกจากเกษตรกร พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น สหกรณ์การเกษตร เพื่อแปรรูปเป็นข้าวสาร ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าว และเก็บกำไรจากส่วนต่างของราคาส่งต่อไปให้กับพ่อค้าคนกลาง (พ่อค้าขายส่ง และพ่อค้าขายปลีก) โรงสีขายข้าวสารหน้าร้านเอง หรือส่งออกให้กับผู้ส่งออกโดยตรง ในปัจจุบันการดำเนินงานของโรงสีจะแตกต่างกันตามศักยภาพของขนาดโรงสีซึ่งตามประกาศพระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ.2489 ได้มีประกาศปรับค่านियามประเภทสีข้าว ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2558 ดังนี้

- โรงสีขนาดเล็ก ที่ทำการสีข้าวเพื่อการค้าหรือรับจ้างสีข้าวซึ่งมีกำลังการผลิตไม่ต่ำกว่า 5-60 ตันต่อ 24 ชั่วโมง มีจำนวน 8 แห่ง

- โรงสีขนาดกลาง ที่ทำการสีข้าวเพื่อการค้าหรือรับจ้างสีข้าวซึ่งมีกำลังการผลิตไม่เกินกว่า 60-300 ตันต่อ 24 ชั่วโมง มีจำนวน 12 แห่ง

- โรงสีขนาดใหญ่ ที่ทำการสีข้าวเพื่อการค้าหรือรับจ้างสีข้าวซึ่งมีกำลังการผลิตเกินกว่า 300 ตันต่อ 24 ชั่วโมง มีจำนวน 14 แห่ง

ซึ่งโรงสีของจังหวัดฉะเชิงเทรามีจำนวนมากและมีกำลังการผลิตสูง ทั้งนี้มีโรงสีขนาดกำลังการผลิตสูงสุด 1,200 ตันต่อวัน ส่วนใหญ่เป็นโรงสีที่ตั้งกระจายอยู่เกือบทุกอำเภอ ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว ปัจจุบันแนวโน้มของผู้ประกอบการโรงสีข้าวในหมู่บ้านมีจำนวนลดลงเนื่องจากการ

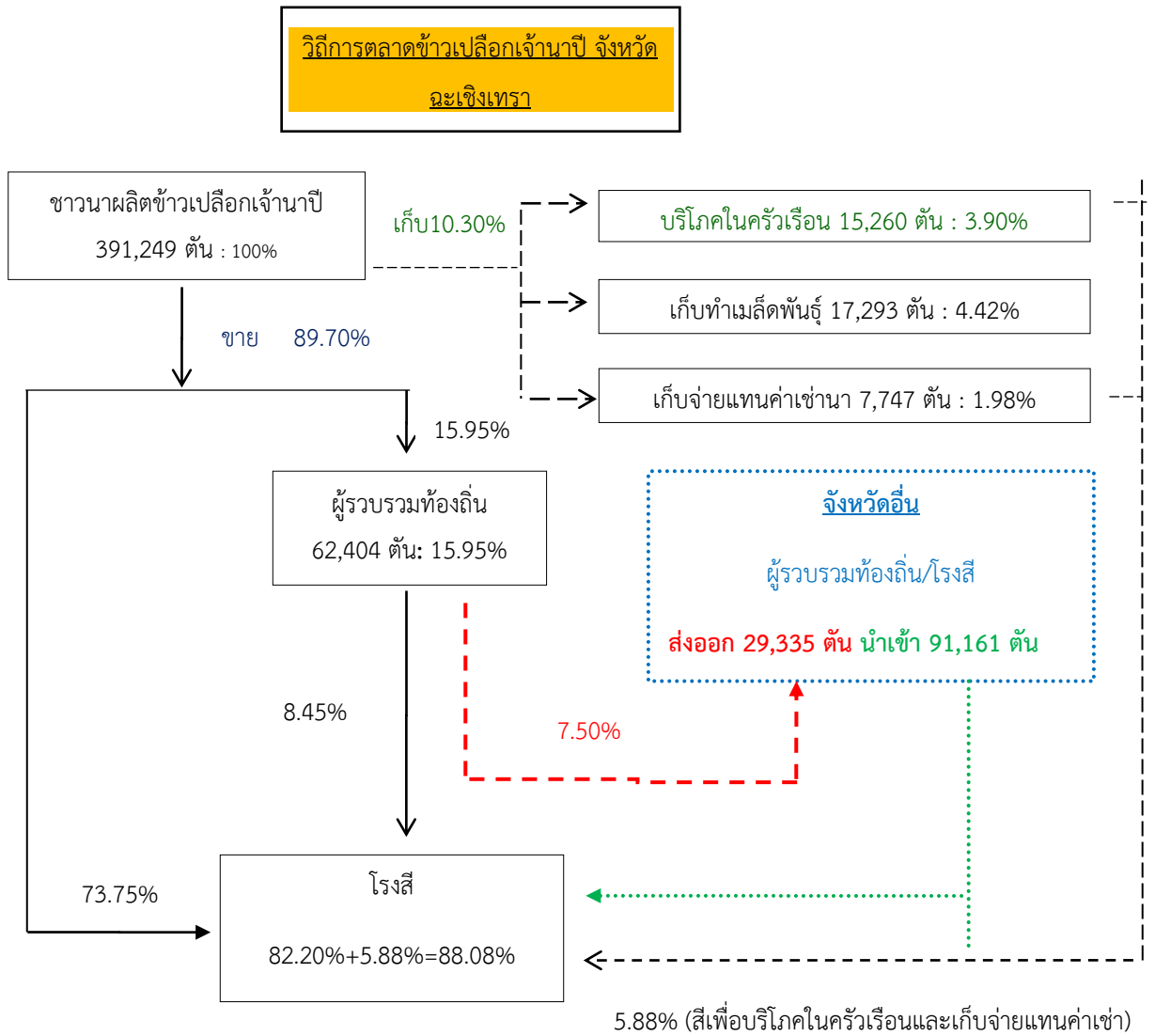
ขยายตัวของตลาดค้าปลีกข้าวสารที่มากขึ้น ทำให้เกษตรกรมาจ้างสีข้าวเปลือกน้อยลง แต่โรงสีขนาดเล็กก็ยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เกษตรกรใช้ในการแปรรูปข้าวสารภายในท้องถิ่น ส่วนโรงสีขนาดกลางและขนาดใหญ่จะมีโรงอบและโกดังสำหรับเก็บผลผลิตจะตั้งอยู่ใกล้แหล่งผลิตข้าวที่สำคัญ หรือในแหล่งชุมชนที่มีการขนส่งข้าวเปลือก โดยทำเลที่ตั้งของโรงสีขนาดกลาง และโรงสีขนาดใหญ่ จะกระจายตัวอยู่ในพื้นที่อำเภอที่เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ และตั้งอยู่บนถนนสายหลักที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก ซึ่งนอกจากโรงสีขนาดดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารแล้ว ยังทำหน้าที่เก็บรักษาเพื่อเก็บรักษาไว้ในตลาดข้าวเปลือกและข้าวสาร โดยเก็บข้าวเปลือกในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวที่มีราคาต่ำแล้วค่อยทยอยสีผลผลิตออกขายเมื่อผ่านพ้นฤดูเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่ราคาข้าวเพิ่มสูงขึ้นและส่งออกข้าวสารไปต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ความสามารถของโรงสีในจังหวัดฉะเชิงเทรามีกำลังการผลิตมากกว่าผลผลิตข้าวเจ้านาปีของจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงต้องมีการนำเข้าข้าวเปลือกจากนอกพื้นที่เพื่อมาสีปรับปรุงคุณภาพได้อีกในช่วงเวลาที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน

2. วิธีการตลาดสินค้าข้าวเจ้านาปี

ปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรามีปริมาณข้าวเปลือกเจ้านาปี 391,249 ตัน วัตถุประสงค์หลักในการปลูกข้าวเจ้านาปีของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ขายร้อยละ 89.70 และเก็บข้าวไว้ร้อยละ 10.30 ซึ่งแบ่งเป็นเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนร้อยละ 3.90 และเก็บไว้ทำเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 4.42 และเก็บไว้จ่ายแทนค่าเช่านาด้วยผลผลิตร้อยละ 1.98

ส่วนการขายผลผลิต 2 ช่องทาง อันดับแรกเกษตรกรจะขายให้โรงสีโดยตรงร้อยละ 73.75 รองลงมาขายให้ผู้รวบรวมท้องถิ่นร้อยละ 15.95 จากนั้นผู้รวบรวมท้องถิ่นทำการตากปรับปรุงคุณภาพแล้วขายต่อไปโรงสีในจังหวัดร้อยละ 8.45 และส่งออกไปจังหวัดอื่นร้อยละ 7.50 ส่วนโรงสีในจังหวัดฉะเชิงเทราซื้อข้าวเปลือกเจ้านาปีของจังหวัดร้อยละ 82.20 และมีการซื้อข้าวจากจังหวัดอื่นมาอีกร้อยละ 23.30 เมื่อเทียบกับผลผลิตทั้งหมดของจังหวัดฉะเชิงเทรา เพราะไม่เพียงพอต่อการกำลังการผลิต (ภาพที่ 3.4)

ภาพที่ 3.4 วิธีการตลาดสินค้าข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559/60

(3) การบริหารจัดการสินค้าข้าวเจ้าหน้าปีเชิงพื้นที่ฤดูการผลิตปี 2559/60

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ผลผลิตข้าวเจ้าหน้าปีที่ผลิตภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีปริมาณ 391,249 ตันข้าวเปลือก และนำเข้าจากต่างจังหวัดมีปริมาณ 91,161 ตันข้าวเปลือก เพื่อมาสีผสมปรับปรุงข้าวสาร รวมผลผลิตข้าวเปลือกทั้งหมด 482,410 ตันข้าวเปลือก โดยผลผลิตเริ่มออกสู่ตลาดตั้งแต่ช่วงปลายเดือนสิงหาคม จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ในขณะที่ความต้องการใช้ข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีของจังหวัดมีการเก็บไว้ทำพันธุ์ ปริมาณ 17,293 ตันข้าวเปลือก เพื่อใช้ทำพันธุ์ในฤดูปลูกข้าวเจ้าหน้าปีในปีต่อไป ส่งเข้าโรงสี เพื่อสีแปรรูปเป็นข้าวสารปริมาณ 435,782 ตันข้าวเปลือก รวมมีความต้องการใช้ข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีของจังหวัด 453,075 ตัน และส่งออกข้าวเปลือกเจ้าหน้าปีไปยังจังหวัดอื่น ๆ ปริมาณ 29,335 ตันข้าวเปลือก รวมมีความต้องการใช้ข้าวเปลือกเจ้าหน้าปี 482,410 ตันข้าวเปลือก ทำให้ไม่มีผลผลิตส่วนเกินความต้องการใช้ในจังหวัด ทั้งนี้จังหวัดฉะเชิงเทรามีโรงสีเข้าร่วมโครงการชดเชยดอกเบี้ยในการรวบรวมผลผลิตของกระทรวงพาณิชย์ทำให้เพิ่มปริมาณความต้องการรวบรวมข้าวได้มากขึ้น และหากโรงสีเดินเครื่องเต็มกำลังการผลิตจะพบว่าผลผลิตข้าวภายในจังหวัดฉะเชิงเทราไม่เพียงพอ จึงต้องหามาเข้ามาจากนอกจังหวัดเพิ่มขึ้นได้อีก (ตารางที่ 3.18)

ตารางที่ 3.18 การบริหารจัดการสินค้าข้าวเจ้าหน้าปีเชิงพื้นที่ฤดูการผลิตปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	ปี 2559					ปี 2560		รวม(ตัน) (ร้อยละ)
	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	
1. ผลผลิต (Supply)	17,239	72,628	160,866	100,656	42,525	59,553	28,943	482,410
1.1 ผลผลิตในจังหวัด(ต้นข้าวเปลือก) (ร้อยละ)	12,872 (3.29)	65,417 (16.72)	136,663 (34.93)	89,635 (22.91)	16,198 (4.14)	47,419 (12.12)	23,045 (5.89)	391,249 (100)
1.2 นำเข้าของจังหวัด (ต้นข้าวเปลือก) (ร้อยละ)	4,367 (4.79)	7,211 (7.91)	24,203 (26.55)	11,021 (12.09)	26,327 (28.88)	12,134 (13.31)	5,898 (6.47)	91,161 (100)
2. ความต้องการใช้ (Demand)	14,178	80,210	166,990	107,314	37,999	52,853	22,866	482,410
2.1 การใช้ข้าวเปลือกของจังหวัด	12,773	77,888	159,203	103,768	29,526	47,051	22,866	453,075
1) เก็บไว้ใช้ทำเมล็ดพันธุ์ (ต้นข้าวเปลือก)	569	2,891	6,040	3,962	716	2,096	1,019	17,293
2) เข้าโรงสี เพื่อสีแปรสภาพ (ต้นข้าวเปลือก)	12,204	74,997	153,163	99,806	28,810	44,955	21,847	435,782
2.2 ส่งออกของจังหวัด	1,405	2,322	7,787	3,546	8,473	5,802	-	29,335
3. ผลผลิตส่วนเกิน/ส่วนขาด*	3,061	-7,582	-6,124	-6,658	4,526	6,700	6,077	0

หมายเหตุ : *ผลผลิตส่วนเกิน/ขาด คำนวณจาก 1 (ผลผลิต) – 2 (ความต้องการใช้)

**ข้าวนาปี 2559/60 ปลูกช่วงเดือน 1 พ.ค.59 – 31 ต.ค.59 เก็บเกี่ยวช่วงเดือน ส.ค.59 – ก.พ.60

(4) ปัญหาและอุปสรรค

4.1) เกษตรกร

ปัญหาภัยธรรมชาติที่ทำให้ผลผลิตเสียหายอย่างต่อเนื่อง และเกษตรกรเปลี่ยนพื้นที่เป็นบ่อปลา บ่อกุ้ง ขายเป็นที่อยู่อาศัยบ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม เพราะกำไรในการผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายครัวเรือน รวมทั้งมีหนี้สะสมและต้นทุนการผลิตสูง ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดวัชพืชศัตรูพืช ค่าแรงงานที่ปรับตัวสูงขึ้น จึงต้องกู้มาลงทุนเป็นเงินหมุนเวียนในการทำงาน

4.2) พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น

ปริมาณผลผลิตข้าวที่รวบรวมได้ลดลงเพราะราคาข้าวผันผวนไม่กล้ารับซื้อไว้มาก อีกทั้งคุณภาพข้าวค่อนข้างด้อยคุณภาพ เนื่องจากเกิดภาวะภัยแล้งและเกษตรกรไม่ค่อยลงทุนบำรุงรักษาเพราะราคาปัจจัยการผลิตสูง

4.3) โรงสี

โรงสีขาดสภาพคล่องจากสถาบันการเงินเพราะเป็นธุรกิจที่ถูกลดชั้นความน่าเชื่อถือในการให้เครดิตสินเชื่อ จึงทำให้ดอกเบี้ยสูงขึ้นอาจส่งผลให้บางโรงสีต้องลดกำลังการรับซื้อลงตามสภาพต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

3.3.2 บัญชีสมดุลมะม่วงน้ำดอกไม้

(1) สถานการณ์การผลิต

มะม่วงน้ำดอกไม้เป็นมะม่วงชนิดรับประทานสุก เจริญเติบโตเร็ว ใบใหญ่ ใบเป็นคลื่น ทรงพุ่มโปร่ง ดอกตกแต่ติดผลปานกลาง ลักษณะผลเรียวยาว เนื้อมาก เมล็ดลีบเล็ก ผิวบาง เมื่อดิบมีรสเปรี้ยว ผลสุกจะมีผิวเหลืองนวล กลิ่นหอม เนื้อละเอียดเสี้ยนน้อย มีรสหวานและมีเบต้าแคโรทีนสูง ซึ่งมะม่วงน้ำดอกไม้ที่นิยมปลูกมี 2 ชนิด คือมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองซึ่งผลจะเหลืองโดยธรรมชาติแต่ลูกจะมีขนาดเล็กกว่ามะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ 4 ซึ่งลูกใหญ่กว่ามีผิวเป็นสีเขียวอ่อนตามธรรมชาติจึงจำเป็นต้องห่อผลด้วยถุงคาร์บอนให้เปลี่ยนสีเป็นสีเหลืองทองจุดเด่นที่สำคัญมะม่วงน้ำดอกไม้เป็นพันธุ์ที่ออกดอกง่าย ผลิตนอกฤดูได้ผลดีตอบสนองต่อสารกระตุ้นให้ออกดอก และเป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมบริโภคทั้งในและต่างประเทศ แต่การผลิตเพื่อส่งออกไปต่างประเทศต้องทำอย่างประณีต สีผิวต้องสม่ำเสมอ บางประเทศต้องผ่านการอบไอน้ำร้อนเพื่อกำจัดแมลงวันผลไม้ก่อน

พื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ของมะม่วงน้ำดอกไม้ในปีการผลิต 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ปลูกจำนวน 14,035 ไร่ และมีพื้นที่ให้ผลจำนวน 9,394 ไร่ ให้ผลผลิตจำนวน 4,864 ตัน ซึ่งมีผลผลิตต่อไร่ 770 กิโลกรัม (ตารางที่ 3.19) ทั้งนี้พื้นที่ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทรามีปลูกทุกอำเภอ ส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอบางคล้า รองลงมาอำเภอพนมสารคาม อำเภอแปลงยาว อำเภอราชสาส์น อำเภอกลองเชื่อน อำเภอสนามชัยเขต อำเภอเมือง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอบ้านโพธิ์และอำเภอบางปะกง ส่วนใหญ่ผลผลิตจะออก 2 ช่วงคือมะม่วงน้ำดอกไม้ก่อนฤดู และมะม่วงน้ำดอกไม้ในฤดู

สำหรับทิศทางการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทราอาจมีพื้นที่ปลูกใหม่เริ่มชะลอตัวลงเพราะการทำให้ออกนอกฤดูทำได้ยากขึ้น เพราะสภาพภูมิอากาศแปรปรวนแต่สำหรับผู้ที่มีการประกอบอาชีพปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้มานานจะมีการลงทุนเรื่องระบบน้ำมากขึ้น และรวบกลุ่มสมาชิกผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การผลิต และนำไปสู่การรวบรวมผลผลิตเพื่อเจรจาต่อรองกับบริษัทผู้รับซื้อและโรงงานแปรรูปได้มากขึ้น และสร้างราคานำตลาดด้วยการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ารายเดือนในเกรดคุณภาพสินค้าที่ตกลงกัน จึงทำให้มะม่วงน้ำดอกไม้เป็นสินค้าเกษตรอีกชนิดหนึ่งที่สร้างผลตอบแทนดีกว่าพืชไร่ และข้าว

ตารางที่ 3.19 พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ มะม่วงน้ำดอกไม้ในช่วงปีเพาะปลูก 2559 จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปีการผลิต	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2559	14,035	9,394	4,864	770

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา

การเก็บเกี่ยวหรือช่วงผลผลิตออกสู่ตลาดของมะม่วงน้ำดอกไม้ ปี 2559/60 ของจังหวัดฉะเชิงเทราคือผลผลิตออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2559ถึงพฤษภาคม 2560 ซึ่งผลผลิตแบ่งเป็น 2 รุ่น รุ่นนอกฤดูประมาณ 4 เดือน (พ.ย.59-ก.พ.60) และรุ่นในฤดูประมาณ 3 เดือน (มี.ค.-พ.ค.60) โดยมีร้อยละของปริมาณผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ออกสู่ตลาดสูงสุดในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 2560 ประมาณร้อยละ 25.12 และ 24.01 ตามลำดับ เพราะเป็นมะม่วงที่ออกโดยธรรมชาติในฤดูการผลิต ส่วนมะม่วงที่ออกนอกฤดูจะเป็นมะม่วงที่ให้สารออกดอกก่อนฤดูปกติ เพื่อหลีกเลี่ยงการกระจุกตัวของผลผลิตและให้ได้ราคาที่สูงกว่าราคาในฤดูกาลปกติ (ตารางที่ 3.20)

ตารางที่ 3.20 ร้อยละของปริมาณผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ออกสู่ตลาดในปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	รุ่นนอกฤดู				รุ่นในฤดู			รวม
	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	
ร้อยละ	9.03	15.02	13.40	10.29	25.12	24.01	3.13	100

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

สำหรับราคามะม่วงน้ำดอกไม้ที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยรายเดือน ปี 2559-2560 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ราคาเฉลี่ยตันละ 52.91 บาท โดยรุ่นนอกฤดูตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2559 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ราคาเฉลี่ย 61.10 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนรุ่นในฤดูตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

มีราคาเฉลี่ย 42.00 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องด้วยมะม่วงน้ำดอกไม้จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีราคาที่ทำสัญญาซื้อขายกับบริษัทผู้ส่งออกทำให้รักษาระดับราคาในตลาดอยู่ในเกณฑ์ดี (ตารางที่ 3.21)

ตารางที่ 3.21 ราคามะม่วงน้ำดอกไม้ที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาเฉลี่ยรายเดือน ปี 2559-2560

จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย: บาท/กก.

รายการ	รุ่นนอกฤดู				รุ่นในฤดู			
	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	เฉลี่ย
ราคามะม่วงน้ำดอกไม้ที่เกษตรกรขายได้	53.78	54.35	69.56	66.70	50.00	42.31	33.69	52.91

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา

(2) สถานการณ์การตลาด

1. โครงสร้างตลาด

1.1) เกษตรกร

เกษตรกรที่ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ ส่วนใหญ่ปลูกในที่ดินตนเองเพราะใช้ระยะเวลาหลายปีกว่าจะให้ผลผลิต และมีการเช่าสวนเพื่อผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้อีกด้วยเนื่องจากผลตอบแทนดีมีรายได้ตลอดปี

1.2) พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น

พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นมีสถานที่รับซื้อที่แน่นอนและตั้งอยู่ในอำเภอที่เป็นแหล่งผลิตสำคัญซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมมะม่วงจากสวนเกษตรกรรายย่อยโดยตรง ส่วนใหญ่จะเจรจาราคากับเจ้าของสวนตั้งแต่เริ่มราดสารถ้าเป็นรุ่นนอกฤดูกาล ส่วนรุ่นในฤดูกาลจะขอคุณภาพผลผลิตก่อนเก็บเกี่ยวเพื่อเสนอราคา ซึ่งผู้รวบรวมท้องถิ่นจะมีโรงรับซื้อเป็นของตนเอง และมีการจ้างแรงงาน และรถบรรทุกขนมะม่วงเป็นของตนเอง ทั้งนี้ หากสวนมะม่วงใดไม่สามารถเก็บผลผลิตได้ พ่อค้ารวบรวมมีแรงงานเก็บผลผลิตให้ด้วยคิดค่าจ้างเก็บประมาณกิโลกรัมละ 1-2 บาท

1.3) สถาบันเกษตรกร (สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน)

สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำมะม่วงและมีการรวบรวมผลผลิตเพื่อเจรจาซื้อขายกับบริษัทส่งออกมะม่วง พ่อค้าระดับต่าง ๆ และโรงงานแปรรูปมะม่วง และมีการร่วมกันจัดซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อประหยัดต้นทุน และมีการจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิก เป็นต้น

1.4) ห้างสรรพสินค้า

ห้างสรรพสินค้าส่วนใหญ่ทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดหัวเมืองขนาดใหญ่ นิยมสินค้าเกรดคุณภาพ

1.5) พ่อค้าขายส่ง/ขายปลีกในจังหวัด

พ่อค้าขายส่ง/ขายปลีกในจังหวัดจะเป็นพ่อค้าที่อยู่ในตลาดในจังหวัดทั้งในตลาดสดและตลาดขายของฝาก จะขอซื้อต่อจากพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นและสถาบันเกษตรกรเพื่อนำมาบ่มแล้วขายต่อให้ผู้บริโภคต่อไป

1.6) ผู้ส่งออก

ผู้ส่งออกส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่รับซื้อมะม่วงโดยตรงซึ่งแต่ละบริษัทจะมีการกำหนดขนาดผลผลิตแต่ละเบอร์ 0 1 2 และ 3 หรือเบอร์ S M และ L เช่นตั้งแต่ 250-300 กรัมต่อผล 300-330 กรัมต่อผล และ 330 กรัมขึ้นไป ตามลำดับ รวมทั้งมีการกำหนดสีผิวต้องสวย ไม่มีรอยแผล ไม่ช้ำ เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรจึงต้องประณีตในการดูแล เก็บ และคัดบรรจุ ซึ่งทางสถาบันเกษตรกรจะให้บริษัทมาคัดขนาดและคุณภาพที่จตุรรวบรวมของสถาบันเกษตรกรตามที่กำหนดไว้ในแต่ละอำเภอ เพื่อป้องกันการบอบช้ำและอำนวยความสะดวกทั้งผู้ซื้อผู้ขาย ส่วนราคาเป็นการเจรจาตกลงกันล่วงหน้าโดยสถาบันเกษตรกร จะแจ้งปริมาณผลผลิตที่คาดว่าจะเก็บในแต่ละเดือนแล้วบริษัทเสนอราคามาให้พิจารณาร่วมกัน แล้วส่งออกต่างประเทศต่อไป เช่น ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน เป็นต้น

1.7) พ่อค้าตลาดกลางกรุงเทพฯ

พ่อค้าตลาดกลางกรุงเทพฯ มีสถานที่รับซื้อที่แน่นอนและตั้งอยู่ในตลาดไท ตลาดไอยรา ตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมมะม่วงจากพ่อค้ารวบรวมต่างจังหวัดทั่วประเทศ และกระจายผลผลิตไปทั่วประเทศเช่นกันเพื่อส่งถึงผู้บริโภคในประเทศ ทั้งนี้ พ่อค้าตลาดกลางกรุงเทพฯ อาจมีการรับบ่มตามคำสั่งซื้อหรือขายยกรถ แล้วแต่ภาวะของราคาตลาด ซึ่งพ่อค้าตลาดกลางกรุงเทพฯ มีส่วนให้เงินทุนกับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นไปรับซื้อมะม่วงน้ำดอกไม้จากเกษตรกรโดยตรงเพื่อความแน่นอนของผลผลิตที่จะได้รับมากระจายต่อไป

1.8) โรงงานแปรรูป

โรงงานแปรรูปส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่รับแปรรูปผลไม้หลายชนิด ทั้งแช่แข็ง และอบแห้ง ซึ่งตั้งอยู่ในต่างจังหวัด เช่น จันทบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา เป็นต้น เพื่อรับซื้อมะม่วงน้ำดอกไม้รุ่นในฤดูกาล เพราะราคาค่อนข้างถูกลง และรับซื้อในปริมาณที่มากพอต่อกำลังการผลิต โดยจะใช้ขนาดผล 250-280 กรัม โดยไม่คำนึงผิว แต่คุณภาพต้องไม่เน่าเสีย

2. วิธีการตลาดสินค้า

ปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรามีปริมาณผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ 4,864 ตัน วัตถุประสงค์หลักในการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ เพื่อขายร้อยละ 100 ซึ่งแบ่งเป็นขายผ่านสถาบันเกษตรกรซึ่งเป็นสหกรณ์/วิสาหกิจชุมชนร้อยละ 75.86 และขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นที่เป็นขาประจำร้อยละ 24.14

จากนั้นช่องทางการส่งต่อของสถาบันเกษตรกรแบ่งส่งให้ตลาดต่างจังหวัดร้อยละ 25.92 รองลงมาส่งให้ตลาดกลางกรุงเทพฯ ร้อยละ 19.49 และส่งไปให้ผู้ส่งออกต่างประเทศ ร้อยละ 13.38 ขายตรงสู่ผู้บริโภคร้อยละ 6.21 ส่งต่อผลผลิตให้พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นร้อยละ 6.17 และส่งให้โรงงานแปรรูป

ในจังหวัด และโรงงานแปรรูปต่างจังหวัด เช่น จันทบุรี นครนายก เป็นต้น ร้อยละ 3.17 สุดท้ายส่งให้ห้างสรรพสินค้าร้อยละ 1.52

ส่วนช่องทางการส่งต่อผลผลิตจากพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นร้อยละ 30.31 ส่งต่อให้กับพ่อค้าตลาดกลางกรุงเทพฯ เช่น ตลาดไท ตลาดไอยรา ตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น ร้อยละ 12.36 รองลงมาส่งต่อให้ตลาดต่างจังหวัดร้อยละ 10.22 ส่งให้โรงงานแปรรูปในจังหวัดร้อยละ 4.66 สุดท้ายส่งให้พ่อค้าขายส่งในจังหวัดร้อยละ 3.07 ซึ่งจากพ่อค้าตลาดกลางกรุงเทพฯ และพ่อค้าขายส่งและขายปลีกในจังหวัดจะกระจายส่งต่อไปยังผู้บริโภคในประเทศ

โดยภาพรวมผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทราไปขายในประเทศประมาณร้อยละ 80.75 และไปขายตลาดต่างประเทศร้อยละ 19.25 (ภาพที่ 3.5)

(3) การบริหารจัดการสินค้ามะม่วงน้ำดอกไม้เชิงพื้นที่ฤดูกาลผลิตปี 2559/60

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ผลิตภายในจังหวัด มีปริมาณ 4,864 ตันมะม่วงผลสด สำหรับผลผลิตที่ออกสู่ตลาด โดยรุ่นนอกฤดูตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2559 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2560 มีผลผลิตประมาณ 2,322 ตัน คิดเป็นร้อยละ 47.74 ส่วนรุ่นในฤดูตั้งแต่เดือนมีนาคมถึง พฤษภาคม 2560 มีผลผลิตประมาณ 2,542 ตัน คิดเป็นร้อยละ 52.26 และมีการนำเข้ามะม่วงน้ำดอกไม้จากต่างจังหวัดปริมาณ 1,080 ตัน ในขณะที่ความต้องการใช้ประโยชน์จากมะม่วงน้ำดอกไม้ของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีปริมาณทั้งหมด 5,944 ตัน แบ่งเป็นการใช้ประโยชน์ในจังหวัด 1,229 ตัน ซึ่งเป็นการบริโภคภายในจังหวัด 1,002 ตัน และเข้าสู่โรงงานแปรรูปมะม่วงในจังหวัด 227 ตัน จากนั้นเป็นการส่งออกนอกจังหวัดและต่างประเทศ 4,715 ตัน โดยแบ่งเป็นการส่งออกไปจังหวัดอื่น 3,694 ตัน ส่งออกไปแปรรูปจังหวัดอื่น 154 ตัน และส่งออกไปต่างประเทศ 867 ตัน เช่น ตลาดประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน เวียดนาม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาบัญชีสมดุลสินค้า พบว่า มะม่วงน้ำดอกไม้จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี 2559/60 มีความสมดุลของอุปสงค์และอุปทาน อย่างไรก็ตามในแต่ละเดือนยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ในเดือนธันวาคม และเดือนพฤษภาคม มีผลผลิตส่วนเกินและส่วนขาดปริมาณมาก จึงควรมีการจัดระบบการกระจายตัวของมะม่วง หรือกระตุ้นการบริโภคในช่วงที่มีผลผลิตส่วนเกินมากขึ้น โดยฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่อยู่ติดตลาดกลางกรุงเทพมหานครและเมืองท่องเที่ยวจึงสามารถกระจายผลผลิตได้รวดเร็ว และที่สำคัญมีการรวมกลุ่มของสถาบันเกษตรกรที่เข้มแข็งผลิตมะม่วงคุณภาพส่งออกตลาดต่างประเทศ ซึ่งสามารถดำเนินการในการกระจายมะม่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จังหวัดฉะเชิงเทรายังสามารถส่งเสริมการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ได้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ตามความเหมาะสมของพืช หรือปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้พันธุ์ดีทดแทนต้นแก่พันธุ์เก่า เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่จังหวัดฉะเชิงเทราได้มากขึ้น (ตารางที่ 3.22)

ตารางที่ 3.22 การบริหารจัดการสินค้ามะม่วงน้ำดอกไม้เชิงพื้นที่ฤดูการผลิตปี 2559/60 จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายการ	ปี 2559		ปี 2560					รวม(ตัน) (ร้อยละ)
	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	
1. ผลผลิต (Supply)	537	893	796	612	1,493	1,427	186	5,944
1.1 ผลผลิตในจังหวัด (ตัน)	439	731	651	501	1,222	1,168	152	4,864
(ร้อยละ)	(9.03)	(15.02)	(13.40)	(10.29)	(25.12)	(24.01)	(3.13)	(100)
1.2 นำเข้าของจังหวัด (ตัน)	98	162	145	111	271	259	34	1,080
2. การใช้ประโยชน์ (Utilization)	550	793	832	607	1,467	1,443	252	5,944
2.1 การใช้ในจังหวัด	90	151	134	103	252	468	31	1,229
1) บริโภคในจังหวัด (ตัน)	90	151	134	103	252	241	31	1,002
2) แปรรูปในจังหวัด(ตัน)	-	-	-	-	-	227	-	227
2.2 ส่งออก	460	642	698	504	1,215	975	221	4,715
1) ส่งออกไปจังหวัดอื่น (ตัน)	358	495	567	474	912	670	218	3,694
2) ส่งแปรรูปไปจังหวัด(ตัน)	-	-	-	-	-	154	-	154
3) ส่งออกต่างประเทศ(ตัน)	102	147	131	30	303	151	3	867
3. ผลผลิตส่วนเกินหรือขาด (ตัน)	-13	100	-36	4	26	-15	-66	0

หมายเหตุ : *ผลผลิตส่วนเกิน/ขาด คำนวณจาก 1 (ผลผลิต) – 2 (การใช้ประโยชน์)

(4) ปัญหาและอุปสรรค

4.1) เกษตรกร

- สภาพอากาศแปรปรวนทำให้เกิดปัญหาในการบังคับให้ออกผลผลิตของมะม่วงยากขึ้น
- ปัญหาภัยแล้งทำให้บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำเพราะสวนมะม่วงส่วนใหญ่ยังไม่มีการวางระบบให้น้ำทางท่อ อาศัยน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่
- เกษตรกรที่ลงทุนแล้วไม่สามารถบังคับให้มะม่วงออกได้เกิดการขาดทุนทำให้ต้องมีการกู้เงินมาลงทุน
- เกษตรกรยังมีความรู้ในการดูแลรักษาไม่ทั่วถึงกันควรมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
- เกษตรกรบางส่วนยังไม่รวมกลุ่มกันผลิตจึงทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรอง

4.2) พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น

- ปริมาณผลผลิตบางช่วงคุณภาพไม่ดีอย่างที่ตกลงไว้จึงต้องเจรจาต่อรองลดราคาซื้อขายก็อาจเกิดข้อพิพาทกับชาวสวน
- ปริมาณน้ำหนักรวมทุกที่วิ่งกระจายสินค้ามักเจอด่านตำรวจเรียกค่าปรับทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องเป็นประจำจึงเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

4.3) สถาบันเกษตรกร

- สมาชิกต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันมากยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร และต้องการสมาชิกที่ตั้งใจมุ่งมั่นการผลิตให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.3 บัญชีสมดุลกุ้งขาวแวนนาไม

(1) สถานการณ์ด้านการผลิต

จังหวัดเชิงเตตราเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญ โดยเฉพาะกุ้งทะเล ได้แก่ กุ้งขาวแวนนาไม และกุ้งกุลาดำ ข้อมูลจากศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ในปี 2559 มีปริมาณผลผลิตกุ้งรวม 19,553 ตัน เป็นกุ้งขาวแวนนาไมปริมาณ 19,484 ตัน หรือร้อยละ 99.65 ส่วนกุ้งกุลาดำมีปริมาณ 69 ตัน โดยผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 2.14 เนื่องจากสถานการณ์ด้านโรคตายด่วนเริ่มฟื้นตัวดีขึ้น แต่ยังคงพบการระบาดในบางพื้นที่ สำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงจากข้อมูลของสำนักงานประมงจังหวัดมีเกษตรกรมากขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ (กุ้งทะเล) จำนวน 3,723 ราย จำนวน 3,723 ฟาร์ม โดยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงอยู่ในอำเภอบางคล้า 1,239 ราย รองลงมา คือ อำเภอเมือง 786 ราย อำเภอบ้านโพธิ์ 566 ราย และอำเภออื่น ๆ 1,132 ราย (ตารางที่ 3.23)

สำหรับแนวโน้มผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมในปี 2560 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากปริมาณ 19,553 ตัน ของปี 2559 ร้อยละ 6 หรือมีผลผลิต 20,751 ตัน เนื่องจากราคากุ้งทุกขนาดอยู่ในเกณฑ์ดีจึงใจให้เกษตรกรปล่อยลูกพันธุ์กุ้งมากขึ้นและมีการดูแลและบริหารจัดการฟาร์มดีขึ้น ปัจจุบันลักษณะการเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรจังหวัดฉะเชิงเทราส่วนมากจะเป็นเกษตรกรรายย่อย รูปแบบการเลี้ยงส่วนมากจะเป็นการเลี้ยงกุ้งร่วมกับสัตว์

น้ำชนิดอื่น เช่น เลี้ยงกุ้งร่วมกับปลานิล หรือเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมร่วมกับกุ้งก้ามกราม สาเหตุที่เกษตรกรปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงเพราะอัตราการรอดของกุ้งขาวแวนนาไมเพิ่มขึ้น ความเสี่ยงจากการเกิดโรคลดลง และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายสัตว์น้ำชนิดอื่นด้วย (ตารางที่ 3.24)

ตารางที่ 3.23 จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงกุ้งทะเลของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559

อำเภอ	2559	
	จำนวนเกษตรกร	จำนวนฟาร์ม
1. คลองเขื่อน	393	393
2. ท่าตะเกียบ	-	-
3. บางคล้า	1,239	1,239
4. บางน้ำเปรี้ยว	240	240
5. บางปะกง	347	347
6. บ้านโพธิ์	566	566
7. แพลงยาว	6	6
8. พนมสารคาม	27	27
9. เมืองฉะเชิงเทรา	786	786
10. ราชสาส์น	119	119
11. สนาบชัยเขต	-	-
รวม	3,723	3,723

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา กรมประมง , 2560

ตารางที่ 3.24 จำนวนผลิตและพื้นที่เลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2557-2559

ปี	ผลผลิต (ตัน)			พื้นที่เลี้ยง (ไร่)		
	กุ้งขาวแวนนาไม	กุ้งกุลาดำ	รวม	กุ้งขาวแวนนาไม	กุ้งกุลาดำ	รวม
2557	18,409	149	18,558	18,002	248	18,250
2558	19,076	72	19,148	18,237	123	18,630
2559	19,484	69	19,553	18,468	120	18,588

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2560

ร้อยละผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมออกสู่ตลาดรายเดือนของจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2560 พบว่า การเก็บเกี่ยวผลผลิตมีตลอดทั้งปีเนื่องจากเกษตรกรสามารถทำการเพาะเลี้ยงกุ้งได้ตลอดทั้งปี โดยแต่ละฟาร์มจะทำ

การเพาะเลี้ยงกุ้งประมาณ 3 รอบต่อปี จึงทำให้ผลผลิตกุ้งที่ออกสู่ตลาดไม่มีการกระจุกตัว ทั้งนี้จะมีช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนตุลาคมและพฤศจิกายน (ตารางที่ 3.25)

ตารางที่ 3.25 ประมาณการร้อยละผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมออกสู่ตลาดรายเดือน ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ร้อยละ	6.74	5.65	7.32	10.33	9.36	9.42	7.13	7.52	6.55	12.84	10.49	6.65

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) สถานการณ์การตลาด

1. โครงสร้างตลาด

โครงสร้างตลาดของสินค้ากุ้งในจังหวัดฉะเชิงเทรามีผู้เกี่ยวข้อง จากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

1.1 ต้นน้ำ หรือด้านการผลิตมีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเพาะฟักลูกพันธุ์กุ้งในจังหวัด ซึ่งจะทำหน้าที่เพาะฟักลูกพันธุ์กุ้ง จำหน่ายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยง ส่วนผู้ค้าปัจจัยการผลิตจะทำหน้าที่จำหน่ายอาหารสัตว์น้ำสำเร็จรูปและอุปกรณ์การเลี้ยง มีทั้งจากบริษัทโดยจะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปจำหน่ายและให้คำแนะนำกับเกษตรกร ผู้เลี้ยงกุ้งโดยตรง และร้านค้าปลีกที่ตั้งอยู่ในแหล่งเลี้ยงกุ้งซึ่งเกษตรกรจะไปเลือกซื้อปัจจัยการผลิตเอง สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในปี 2559พบว่า มีเกษตรกรมากขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 3,723 ราย โดยเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจะทำหน้าที่ในการเลี้ยงและติดต่อแพกุ้งให้เข้ามารับซื้อผลผลิตที่ฟาร์ม

1.2 กลางน้ำ หรือด้านการตลาด คือ ผู้ทำหน้าที่ในการรับซื้อผลผลิตกุ้งจากเกษตรกร นำไปแปรรูปและกระจายผลผลิตให้กับผู้บริโภค มีดังนี้

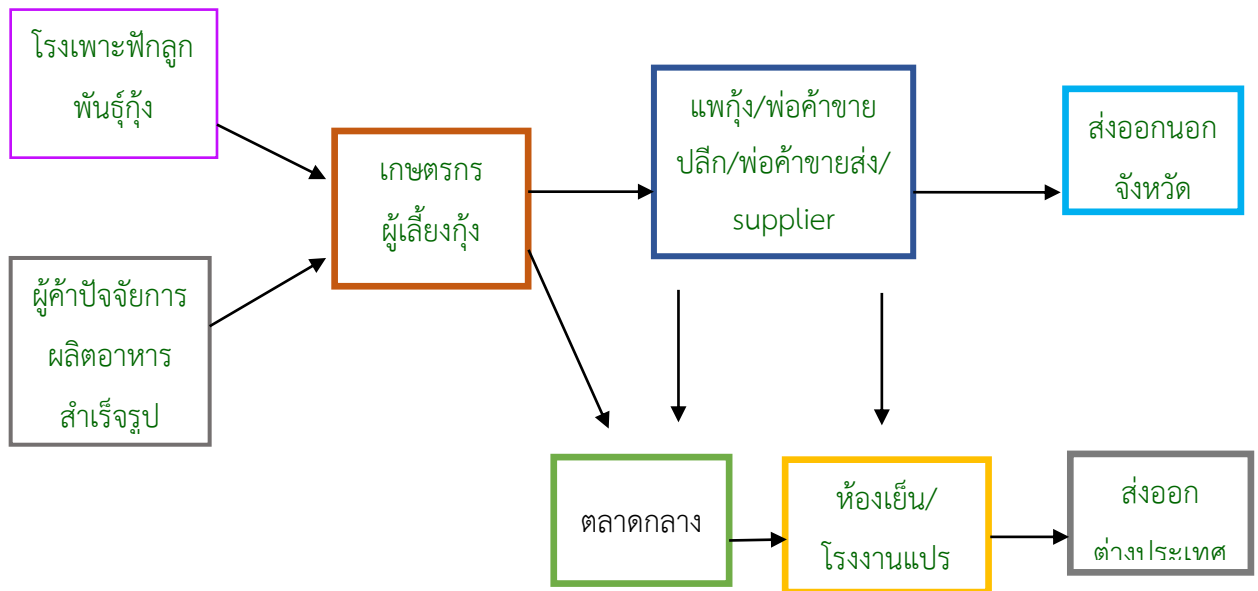
1.2.1 แพรับซื้อกุ้งในจังหวัดฉะเชิงเทรามีจำนวน 20 แพ ทำหน้าที่รับซื้อกุ้งจากเกษตรกรโดยเกษตรกรจะแจ้งให้แพกุ้งเข้าไปทำการสุ่มขนาดกุ้งเพื่อประเมินราคา แพกุ้งที่เสนอราคาสูงสุดจะได้รับการเลือกจากเกษตรกรให้เข้าไปทำการจับกุ้งที่ฟาร์ม โดยแพกุ้งมีหน้าที่ในการจัดหาแรงงานและอุปกรณ์ในการจับกุ้ง โดยแพจะต้องทำหน้าที่ในการคิดว่าเกษตรกรรายไหนเลี้ยงกุ้งแบบไหน เช่น กุ้งที่เลี้ยงในบ่อที่ปูพื้นบ่อด้วย PE ผลผลิตกุ้งที่ได้กุ้งจะมีสีเข้มจนถึงเกือบดำ เมื่อนำไปต้มสุกจะมีสีส้มหรือแดง เป็นที่ต้องการของตลาดสหรัฐอเมริกา และกลุ่มสหภาพยุโรป ขณะที่กุ้งที่เลี้ยงในบ่อที่ไม่ปู PE กุ้งจะมีสีเหลืองใสซึ่งจะเป็นที่ต้องการของตลาดจีน และขนาดกุ้งก็จะมีความต้องการแตกต่างกันไปตามผลิตภัณฑ์ เช่น กุ้งขนาด 100 ตัวต่อกิโลกรัมจะใช้ทำอาหารญี่ปุ่น หรือ ทำซูชิ ถ้าเป็นกุ้งขนาดใหญ่ 40-50 ตัวต่อกิโลกรัมจะส่งเข้าร้านอาหารเป็นต้น จากนั้นแพจะทำการคัดเกรดและขนาดกุ้ง เพื่อจัดส่งกุ้งให้ลูกค้าตามคำสั่งซื้อ โดยจะคัดคุณภาพ ขนาดกุ้ง สีของกุ้งตามคำสั่งซื้อของห้องเย็นและโรงงานแปรรูป โดยแพกุ้งทำหน้าที่ในการจัดส่งโดยรถห้องเย็นจนถึงโรงงาน จากนั้นผลผลิตกุ้งอีกส่วนจะขายให้กับพ่อค้าขายส่งขายปลีกที่มาซื้อที่แพกุ้ง นอกจากนั้นแพกุ้งจะจัดส่งกุ้งให้กับผู้รวบรวมหรือ Supplier เพื่อส่งเข้าห้างสรรพสินค้าหรือห้าง Modren trade และยังจำหน่ายกุ้งให้กับผู้บริโภค

ทั้งจากในจังหวัดและนอกจังหวัดที่มาซื้อกุ้งโดยตรง สำหรับผลผลิตที่เหลือในแต่ละวันจะถูกนำไปขายที่ตลาดทะเลไทย

1.2.2 ห้องเย็น/โรงงานแปรรูปหรือผู้ส่งออก ทำหน้าที่ในการรับคำสั่งซื้อจากตลาดต่างประเทศ จากนั้นจะทำหน้าที่ในการติดต่อประสานกับแพกุ้ง เพื่อให้แพกุ้งทำการคัดขนาด คุณภาพและสีของกุ้ง และจัดส่งกุ้งให้ตามความต้องการของห้องเย็น ตามราคาที่ยกตกลง ทั้งนี้ห้องเย็นจะเข้าไปรับซื้อกุ้งจากตลาดทะเลไทยด้วยเนื่องจากกุ้งที่ถูกส่งมาขายที่ตลาดไทยจะมีราคาถูก แต่เป็นกุ้งที่คุณภาพรองลงมาจากแพกุ้งส่งให้โดยตรง จากนั้นห้องเย็นหรือโรงงานแปรรูปจะดำเนินการแปรรูปเป็นกุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง ตลอดจนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ตามคำสั่งซื้อของแต่ละตลาด

1.2.3 พ่อค้าปลีกและพ่อค้าส่ง ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ อุตรธานี ขอนแก่น กรุงเทพฯ และจังหวัดในเขตปริมณฑล ซึ่งพ่อค้าปลีกและพ่อค้าส่งทั้งในจังหวัดและนอกจังหวัดจะทำหน้าที่กระจายสินค้ากุ้งไปยังผู้บริโภคภายในประเทศ

1.3) ปลายน้ำ ได้แก่ ผู้บริโภค ซึ่งมีทั้งผู้บริโภคภายในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้กุ้งที่ผลิตได้ของจังหวัดฉะเชิงเทราจะถูกส่งออกตลาดต่างประเทศร้อยละ 60 และใช้บริโภคภายในประเทศร้อยละ 40 (ภาพที่ 3.6)

ภาพที่ 3.6 โครงสร้างตลาดกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทรา

2. วิธีการตลาด

2.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทราผลิตกุ้งได้ร้อยละ 100 การจำหน่ายผลผลิตจะมี 2 ช่องทาง คือ ถูกส่งไปยังแพรวบรวมในจังหวัดร้อยละ 99 และอีกร้อยละ 1 เกษตรกรผู้เลี้ยงจะจับผลผลิตเองและนำไปขายที่ตลาดทะเลไทยจังหวัดสมุทรสาคร

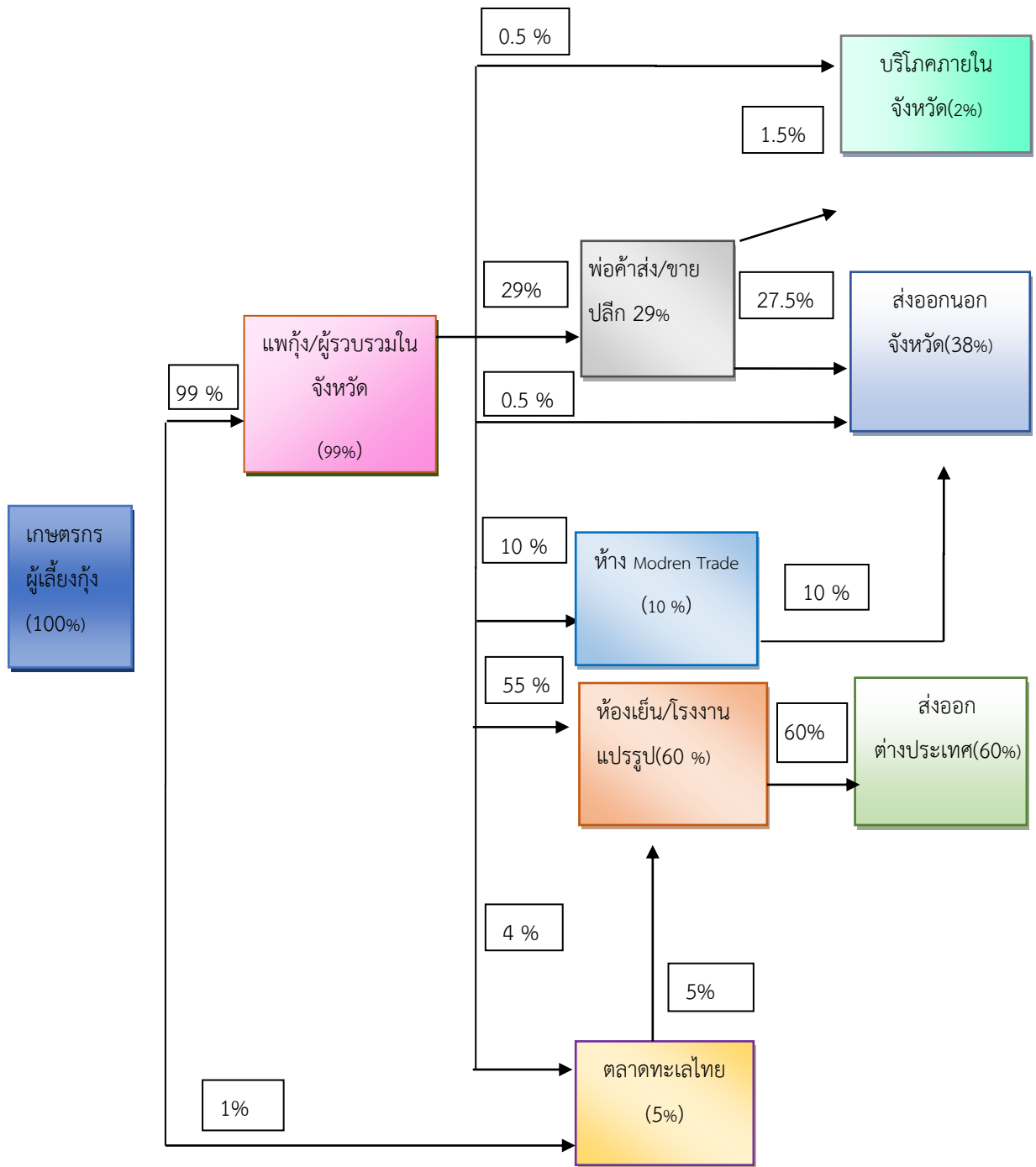
2.2 แพรวบรวมในจังหวัดที่ซื้อกุ้งมาจากฟาร์มเกษตรกรร้อยละ 99 จะส่งผลผลิตกุ้งให้กับห้องเย็น/โรงงานแปรรูปร้อยละ 55 ตามคำสั่งซื้อของโรงงาน อีกส่วนจะส่งให้กับ supplier ที่ส่งไปยังห้าง Modren trade เช่น ห้าง บิ๊กซี ห้าง แมคโคร และห้าง โลตัสร้อยละ 10 สำหรับพ่อค้าขายส่งและพ่อค้าขายปลีกจะมารับกุ้งที่แพร้อยละ 29 นอกจากนี้ยังมีผู้บริโภคนอกจังหวัดที่มาซื้อกุ้งที่แพโดยตรงร้อยละ 0.5 และผู้บริโภคนในจังหวัดร้อยละ 0.5 สำหรับผลผลิตกุ้งที่เหลือแพกุ้งจะส่งไปขายที่ตลาดทะเลไทยร้อยละ 4

2.3 พ่อค้าขายส่งและพ่อค้าขายปลีก จะรับกุ้งมาจากแพกุ้งร้อยละ 29 จากนั้นจะกระจายผลผลิตกุ้งออกไปสู่ผู้บริโภคนอกจังหวัดร้อยละ 27.5 และขายให้กับผู้บริโภคนในจังหวัดฉะเชิงเทราร้อยละ 1.5

2.4 Supplier หรือผู้รวบรวมสินค้าเพื่อส่งให้กับห้างสรรพสินค้าหรือห้าง Modren Trade จะรับกุ้งมาจากแพกุ้งร้อยละ 10 และจะกระจายผลผลิตไปยังห้าง Modren Trade ต่าง ๆ ที่อยู่นอกจังหวัดรวมร้อยละ 10

2.5 ตลาดทะเลไทย รับกุ้งมาจากแพกุ้งร้อยละ 4 และจากเกษตรกรนำมาขายเองโดยตรงร้อยละ 1 รวมร้อยละ 5 จากนั้นจะขายให้กับห้องเย็นและโรงงานแปรรูปสำหรับนำไปแปรรูปเพื่อส่งออก

2.6 ห้องเย็นและโรงงานแปรรูป จะรับซื้อกุ้งมาจากแพกุ้งร้อยละ 55 และรับซื้อกุ้งมาจากตลาดทะเลไทยร้อยละ 5 จากนั้นห้องเย็นจะทำการแปรรูปและส่งออกยังตลาดต่างประเทศ ร้อยละ 60 (ภาพที่ 3.7)

ภาพที่ 3.7 วิธีการตลาดกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) การบริหารจัดการสินค้ากุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560 มีปริมาณ 20,751 ตัน และนำเข้ากุ้งขาวแวนนาไมมาจากจังหวัดอื่น จำนวน 4,113 ตัน รวมผลผลิตกุ้งจำนวน 24,864 ตัน สำหรับการบริหารจัดการผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทราใช้สำหรับบริโภคในจังหวัด จำนวน 492 ตัน ส่งออกนอกจังหวัดเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศ จำนวน 9,462 ตัน และส่งเข้าห้องเย็นและโรงงานแปรรูปเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศ จำนวน 14,910 ตัน (ตารางที่ 3.26)

จากการวิเคราะห์ผลผลิตส่วนเกินส่วนขาดกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าผลผลิตกุ้งมีความสมดุลกับความต้องการใช้ โดยไม่มีผลผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาด มีการใช้บริโภคภายในจังหวัด 492 ตัน ส่งออกนอกจังหวัดเพื่อบริโภคภายในประเทศ 9,462 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 38 ซึ่งจากเดิมผลผลิตกุ้งที่ได้จะส่งเข้าห้องเย็นและโรงงานแปรรูปเป็นส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ปัจจุบันสัดส่วนตลาดส่งออกลดลงเหลือร้อยละ 60 หรือมีจำนวน 14,910 ตัน และแพกุ้งหันมาขายตลาดในประเทศมากขึ้น เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตกุ้งที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และปริมาณผล ทำให้กระจายสินค้าสู่ผู้บริโภคใช้ระยะเวลาไม่นานทำให้สินค้ามีความสดและเป็นที่ต้องการของตลาด

ตารางที่ 3.26 การบริหารจัดการสินค้ากุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560

หน่วย : ตัน

รายการ	ปี 2560												รวม
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
1. ผลผลิต (supply)	1,676	1,404	1,819	2,558	2,338	2,343	1,774	1,870	1,629	3,192	2,608	1,653	24,864
1.1 ผลผลิตในจังหวัด	1,399	1,172	1,519	2,144	1,942	1,955	1,480	1,560	1,359	2,664	2,177	1,380	20,751
1.2 นำเข้าจากจังหวัดอื่น	277	232	300	414	396	388	294	310	270	528	431	273	4,113
2. ความต้องการใช้ (Demand)	1,676	1,404	1,819	2,558	2,338	2,343	1,774	1,870	1,629	3,192	2,608	1,653	24,864
2.1 ใช้ในจังหวัด	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	41	492
2.2 ส่งออกไปจังหวัดอื่น	637	534	691	974	903	891	674	711	613	1,213	992	629	9,462
2.3 ส่งห้องเย็นโรงงานแปรรูปนอกจังหวัด	998	829	1,087	1,543	1,394	1,411	1,059	1,118	975	1,938	1,575	983	14,910
3. ส่วนเกิน/ส่วนขาด	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ 1) กุ้งไม่มีอัตราแปลงนับน้ำหนักการบริโภคทั้งตัวหน่วยเป็นตัน

2) ข้อ 3. ส่วนเกิน/ส่วนขาด (1.ผลผลิต = ผลผลิตในจังหวัด+นำเข้าจากจังหวัดอื่น) - (2.ความต้องการใช้= ใช้ในจังหวัด+ ส่งออกไปจังหวัดอื่น + ส่งห้องเย็น/โรงงานแปรรูป)

(4) ปัญหาและอุปสรรค

- 1) ด้านการเพาะเลี้ยงที่พบ คือ ปัญหาด้านโรคที่ยังคงโรคตายด่วนอยู่ และมีการพบโรคระบาดอื่นๆ ทำให้ผลผลิตต่ำ
- 2) เกษตรกรรายย่อยไม่สามารถเข้าถึงลูกพันธุ์กุ้งคุณภาพดีจากบริษัทเอกชน เนื่องจากการขายปัจจัยการผลิตของบริษัทจะต้องซื้อลูกพันธุ์กุ้งพร้อมอาหารสัตว์น้ำจากบริษัทควบคู่กัน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเลือกปัจจัยการผลิตเพื่อบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสมภายในฟาร์มได้
- 3) ปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เมษายนของทุกปี ทำให้เกษตรกรต้องชะลอการเลี้ยงในช่วงนี้ ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ อีกทั้งยังไม่มีอาชีพเสริมอื่นเพื่อสร้างรายได้นอกจากการเลี้ยงกุ้ง
- 4) เกษตรกรผู้เลี้ยงไม่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เลี้ยงกุ้งกับกรมประมง ทำให้จำนวนพื้นที่และผลผลิตของจังหวัดต่ำกว่าความเป็นจริง ส่งผลให้ภาครัฐขาดข้อมูลที่ต้องใช้ในการบริหารจัดการทั้งด้านการผลิตและการตลาดได้อย่างเหมาะสม

(5) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

- 1) มีมาตรการจูงใจให้เกษตรกรมาขึ้นทะเบียนกับกรมประมงให้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูลการผลิตและใช้บริหารจัดการสินค้าได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
- 2) กรมประมงและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมสนับสนุนในการปรับปรุงสายพันธุ์กุ้งและพัฒนาโรงเพาะฟัก (Hatchery) ให้สามารถผลิตลูกพันธุ์กุ้งคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เลี้ยงได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ

3.3.4 บัญชีสมดุปลากะพง

(1) สถานการณ์การผลิต

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตปลาที่สำคัญ เช่น ปลากะพง ปลานิลและปลาเบญจพรรณ เป็นต้น ซึ่งแหล่งเลี้ยงใหญ่ที่สุด คือ อำเภอบางปะกง รองลงมา คือ อำเภอเมืองและอำเภอบ้านโพธิ์ โดยในปี 2559 มีจำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลกับสำนักงานประมงจังหวัด จำนวน 393 ราย จำนวน 393 ฟาร์ม เนื้อที่เพาะเลี้ยง จำนวน 2,250.10 ไร่ ซึ่งมีเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลากะพงรวมอยู่ด้วย (ตารางที่ 3.27)

สำหรับผลิตปลากะพงตามใบกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำของจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี 2559 มีจำนวน 127.34 ตัน (ตารางที่ 3.28) ซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำกว่าตัวเลขที่ได้จากการสำรวจ เนื่องจากเกษตรกรไม่ไปแจ้งขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงกับสำนักงานประมงจังหวัด ทั้งนี้เกษตรกรมักมีการปรับเปลี่ยนชนิดสัตว์น้ำตามราคาที่ปรับขึ้นลงของสัตว์น้ำแต่ละชนิด เช่น ถ้าปลาราคาสูงขึ้นเกษตรกรจะเปลี่ยนจากเลี้ยงกุ้งมาเลี้ยงปลา และหากกุ้งราคาดีเกษตรกรจะเลี้ยงกุ้งแทน เป็นต้น ทำให้การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของสำนักงานประมงจังหวัดไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจผลผลิตปลากะพงจากการเพาะเลี้ยงของจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559 พบว่า มีประมาณ 8,000 ตัน โดยผลผลิตปลากะพงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา เนื่องจาก

ราคาปลากะพงอยู่ในเกณฑ์ดีเกษตรกรจึงมีการขยายพื้นที่เพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นสำหรับในปี 2560 ผลผลิตปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทราคาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 9.5 หรือมีผลผลิตประมาณ 8,760 ตัน อย่างไรก็ตาม แม้การขยายการเพาะเลี้ยงปลากะพงจะสามารถทำได้ แต่การรักษาปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดจึงมีความสำคัญ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรมีการรวมกลุ่มในรูปสมาคมผู้เลี้ยงปลาทะเลของจังหวัดคอยให้ข้อมูลด้านการตลาดที่เน้นการตลาดนำการผลิต เพื่อรักษาระดับผลผลิตตามความต้องการของตลาดและรักษาระดับราคาให้มีเสถียรภาพ

สำหรับการเลี้ยงปลากะพงจังหวัดฉะเชิงเทรา การเลี้ยงมี 2 แบบ คือ เลี้ยงในบ่อดิน และเลี้ยงในกระชัง การเลี้ยงในกระชังมักประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของน้ำ ที่ทำให้ปลาตายจากน้ำเสียและหน้าฝนที่มักมีปริมาณน้ำจืดมากเกินไปทำให้ปลาตายเป็นประจำ เกษตรกรส่วนมากจึงนิยมเลี้ยงปลากะพงในบ่อดิน โดยจะปล่อยลูกพันธุ์ปลาขนาด 4 นิ้ว อัตราปล่อยลูกพันธุ์ปลาประมาณ 3,000 ตัวต่อไร่ อัตรารอดประมาณร้อยละ 90 ระยะเวลาเลี้ยงประมาณ 6-7 เดือน ผลผลิตที่ได้ประมาณ 1,600-1,800 กิโลกรัม ปลาที่จับได้มีขนาด 600-800 กรัมต่อตัว เกษตรกรจะนิยมจับปลาขนาดดังกล่าว เนื่องจากขายได้ราคาสูงกว่าขนาดอื่นและตลาดโดยเฉพาะร้านอาหารต้องการใช้สูงกว่าขนาดอื่น และนิยมใช้ในการจัดโต๊ะจีนตามงานต่างๆ

ตารางที่ 3.27 จำนวนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงปลาทะเล จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2559

อำเภอ	จำนวนเกษตรกร	จำนวนฟาร์ม	พื้นที่เลี้ยง (ไร่)
1. คลองเขื่อน	3	3	19.50
2. ท่าตะเกียบ	-	-	-
3. บางคล้า	5	5	69.78
4. บางน้ำเปรี้ยว	-	-	-
5. บางปะกง	199	199	1,346.87
6. บ้านโพธิ์	17	17	108.00
7. แปลงยาว	1	1	25.00
8. พนมสารคาม	-	-	-
9. เมืองฉะเชิงเทรา	166	166	665.86
10. ราชสาส์น	2	2	15
11. สนามชัยเขต	-	-	-
รวม	393	393	2,250.01

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา กรมประมง , 2560

ตารางที่ 3.28 ผลผลิตปลากระพงตามการออกไปกับการจำหน่ายสัตว์น้ำ ของจังหวัดฉะเชิงเทรา
ปี 2557-2559

ปี	2557	2558	2559
ผลผลิต (ตัน)	50.00	615.65	127.34

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2560

การเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือร้อยละของผลผลิตปลากระพงที่ออกสู่ตลาดของจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่า ผลผลิตปลากระพงจะออกสู่ตลาดตลอดทั้งปี โดยผลผลิตจะออกสู่ตลาดมากในช่วง 2 เดือน คือ สิงหาคม – กันยายน เนื่องจากช่วงเวลาหรือรอบการปล่อยปลาจะอยู่ในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ระยะการเลี้ยงประมาณ 6-7 เดือน เกษตรกรสามารถจับขายได้ หรือหากต้องการปลาขนาดใหญ่ต้องเลี้ยงต่ออีก ประมาณ 4-5 เดือน จะได้ปลาขนาด 1.5 กิโลกรัมต่อตัว แต่ปลาขนาดใหญ่เกิน 900 กรัมต่อตัวขึ้นไปราคาจะลดลง โดยเกษตรกรจะขายได้ในราคากิโลกรัมละ 95 บาท (ตารางที่ 3.29)

ตารางที่ 3.29 ประมาณการร้อยละผลผลิตปลากระพงออกสู่ตลาดรายเดือน ของจังหวัดฉะเชิงเทรา
ปี 2560

เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ร้อยละ	8.00	7.00	6.00	7.00	6.50	6.50	10.00	14.00	12.00	8.00	7.00	8.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) สถานการณ์การตลาด

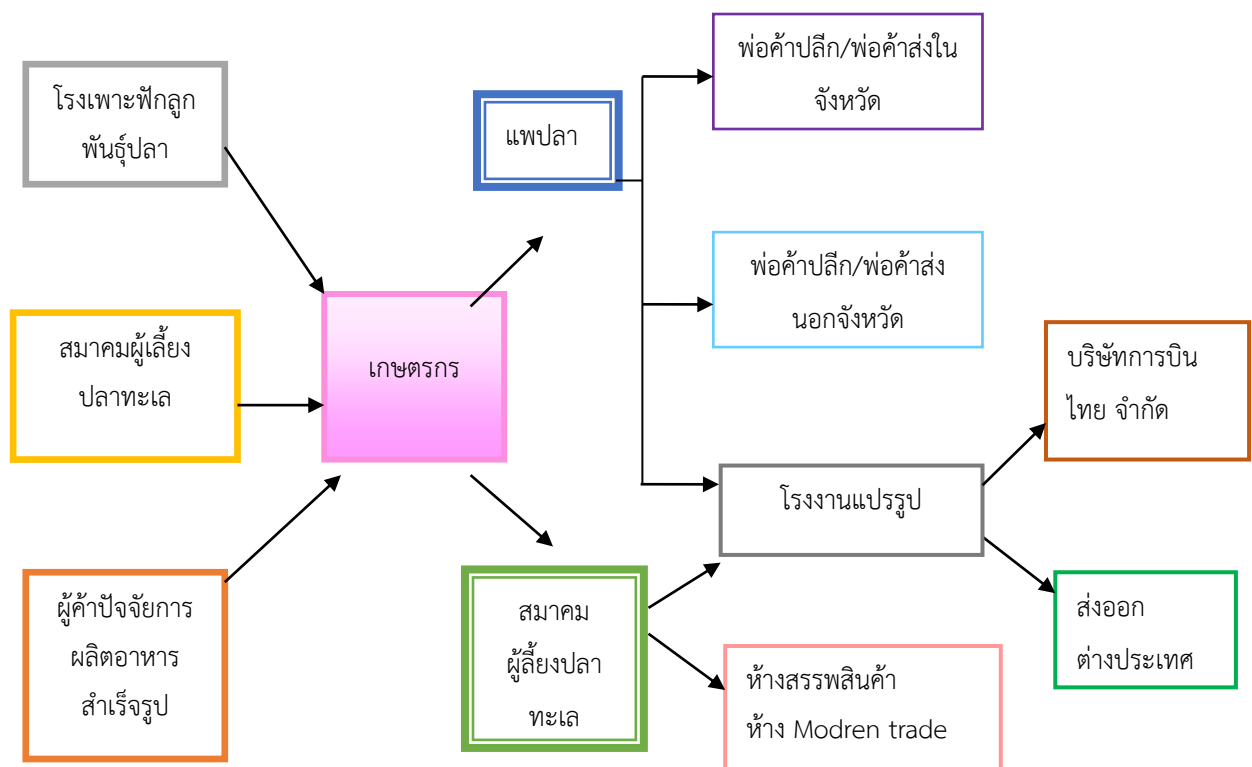
1. โครงสร้างตลาด

ด้านการตลาดปลากระพง พบว่า ในจังหวัดฉะเชิงเทรามีแพปลากระพงในพื้นที่จำนวน 1 แพ สมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลจังหวัดฉะเชิงเทรา 1 แห่ง และแพนอกพื้นที่จำนวน 3 แพ ซึ่งเป็นแพมาจากอำเภอ บางบ่อและอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยทั้ง 3 แพรับซื้อปลาจากเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงในจังหวัด ฉะเชิงเทราเฉลี่ยวันละ 5 ตัน หรือประมาณ 1,825 ตันต่อปี

สำหรับแพปลาในพื้นที่จะทำหน้าที่ในการจำหน่ายปัจจัยการผลิต อาหารสำเร็จรูปให้กับ เกษตรกร รวมทั้งจับและรวบรวมปลาจากฟาร์มเกษตรกรมาทำการคัดแยกขนาดและชั่งน้ำหนักที่แพ ผลผลิตที่เข้ามาซื้อขายที่แพเฉลี่ย 15 ตันต่อวัน หรือ 5,475 ตันต่อปี โดยจะมีผู้ค้าส่งและค้าปลีกทั้งในและนอกจังหวัด เช่น กรุงเทพฯ ปทุมธานี สมุทรสาคร ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครราชสีมา ซึ่งมารับปลาที่แพโดยตรง นอกจากนี้ แพก็จะทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับเกษตรกรในการจับปลาและประสานกับผู้ค้าส่งค้าปลีกปลา เพื่อกระจายปลาไปยังผู้บริโภคด้วย

สำหรับสมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลจังหวัดฉะเชิงเทรามีการผลิตปลาจากสมาชิกจำนวน 1,460 ตันต่อปี ทำการผลิตและจำหน่ายปลากระพงให้กับ Modren trade ได้แก่ บิ๊กซี โลตัส ปริมาณ 460 ตัน

ต่อไป ทั้งนี้สมาคมผู้เพาะเลี้ยงปลาทะเลจังหวัดฉะเชิงเทรามีการดำเนินการภายใต้โครงการแปลงใหญ่ประมงน้ำจืดเกษตรสมัยใหม่ จำนวน 53 ราย พื้นที่ 515 ไร่ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งเป็นระบบการผลิตที่ใช้ตลาดนำ ซึ่งกลุ่มมีกำลังการผลิตที่ 1,460 ตันต่อปี โดยบริษัท ไทยยูเนี่ยน จำกัด ได้หาช่องทางการจำหน่ายโดยการทำบันทึกความตกลงร่วม (MOU)ระหว่างสมาคมผู้เลี้ยงปลาทะเลกับบริษัท การบินไทย จำกัด ในการรับซื้อปลากะพงขาวจำนวน 1,095 ตันต่อปี ในราคาประกัน คือ ปลาขนาด 1.5 - 2 กิโลกรัมต่อตัว ราคา กิโลกรัมละ 110 บาท และปลาขนาด 2-3 กิโลกรัมต่อตัว ราคา กิโลกรัมละ 115 บาท ซึ่งผลผลิตจากกลุ่มจะถูกส่งไปที่โรงงานแปรรูปของบริษัท ไทยยูเนี่ยน จำกัด ที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 ตันต่อวัน เพื่อทำการแปรรูป เป็นเนื้อปลาแบบฟิลเล่และจัดส่งให้กับบริษัทการบินไทย จำกัด ทุกวัน ส่วนผลผลิตอีก 365 ตันต่อปี หรือ 1 ตันต่อวันจะถูกส่งให้กับ Supplier เพื่อส่ง Modren Trade เช่น ห้าง บิ๊กซี โลตัสและแมคโคร เป็นต้น (ภาพที่ 3.8)

ภาพที่ 3.8 โครงสร้างตลาดปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา

2. วิธีตลาด

วิธีการตลาดปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

2.1 เกษตรกรผู้เลี้ยงปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรามีช่องทางการขายผลผลิต 3 ช่องทาง คือ ผลผลิตจากเกษตรกรร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ขายให้กับแพปลาในพื้นที่ร้อยละ 62.50 บางส่วนขายให้กับแพลานอกพื้นที่ร้อยละ 20.83 และขายผ่านสมาคมผู้เลี้ยงปลาทะเลร้อยละ 16.67

2.2 แพปลาในพื้นที่ รับซื้อปลามาจากเกษตรกรร้อยละ 62.50 จะขายปลาให้กับพ่อค้าส่งและพ่อค้าปลีกในจังหวัดร้อยละ 2.08 เพื่อกระจายไปยังผู้บริโภคในจังหวัด จากนั้นผลผลิตปลากะพงส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าส่งและพ่อค้าปลีกรอกจังหวัดร้อยละ 42.92 และสุดท้ายส่งเข้าโรงงานแปรรูปร้อยละ 17.50

2.3 แพลานอกพื้นที่ รับซื้อปลามาจากเกษตรกรในจังหวัดฉะเชิงเทราร้อยละ 20.83 จากนั้นจะขายปลาให้กับพ่อค้าส่งพ่อค้าขายปลีกนอกรัฐ โดยผลผลิตปลากะพงจะถูกกระจายไปยังผู้บริโภคนอกรัฐทั้งหมด

2.4 สมาคมผู้เลี้ยงปลาทะเล รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรมาร้อยละ 16.67 จากนั้นจะส่งผลผลิตเข้าโรงงานแปรรูปร้อยละ 12.50 และส่งให้กับผู้รวบรวมปลาหรือ Supplier เพื่อส่งให้กับห้างสรรพสินค้า นอกรัฐ ร้อยละ 4.17

2.5 พ่อค้าขายส่งและพ่อค้าขายปลีกในจังหวัด รับผลผลิตมาจากแพในพื้นที่ร้อยละ 2.08 จากนั้นจะนำไปขายให้กับผู้บริโภคในจังหวัดทั้งหมด สำหรับพ่อค้าขายส่งและพ่อค้าปลีกรอกจังหวัดรับผลผลิตปลามาทั้งหมด ร้อยละ 63.75 จากนั้นจะกระจายผลผลิตไปยังผู้บริโภคนอกรัฐ

2.6 ห้างสรรพสินค้าหรือห้าง Modren Trade รับผลผลิตมาร้อยละ 4.17 จากนั้นจะกระจายผลผลิตไปยังผู้บริโภคนอกรัฐทั้งหมด

2.7 โรงงานแปรรูปรับผลผลิตมาร้อยละ 30 จากนั้นจะแปรรูปและส่งให้กับบริษัท การบินไทย จำกัด ร้อยละ 12.50 และแปรรูปเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศร้อยละ 17.50 (ภาพที่ 3.9)

ภาพที่ 3.9 วิถีตลาดปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา

(3) การบริหารจัดการสินค้าปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลผลิตปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี 2560 มีปริมาณ 8,760 ตัน และไม่มีการนำเข้าปลากะพงจากจังหวัดอื่นเนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตปลากะพงที่สำคัญของประเทศ สำหรับความต้องการใช้ผลผลิตปลานิลของจังหวัดฉะเชิงเทรามีปริมาณ 182 ตันต่อปี หรือประมาณ 0.5 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 2.08 ของผลผลิตปลากะพงที่ผลิตได้ในจังหวัด สำหรับผลผลิตจะส่งออกจังหวัดอื่นปริมาณ 8,578 ตัน เป็นการส่งออกในรูปแบบปลาสดโดยไม่มีการแปรรูปเนื่องจากไม่มีโรงงานแปรรูปภายในจังหวัด โดยส่งเข้า

โรงงานแปรรูปจำนวน 2,628 ต้นต่อปี นอกจากนี้ยังส่งปลาให้กับห้างสรรพสินค้านอกจังหวัด จำนวน 365 ต้นต่อปี และส่งให้กับผู้บริโภคนอกจังหวัด จำนวน 5,585 ต้นต่อปี (ตารางที่ 3.30)

จากการวิเคราะห์การบริหารจัดการปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ผลผลิตมีความสมดุลกับความต้องการใช้ โดยใช้ในจังหวัดปริมาณ 182 ต้น และการส่งออกนอกจังหวัดปริมาณ 8,578 ต้น รวมเท่ากับผลผลิตปลากะพงจำนวน 8,760 ต้นต่อปี ซึ่งไม่มีผลผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาด

ตารางที่ 3.30 การบริหารจัดการสินค้าปลากะพง จังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560

รายการ	ปี 2560												รวม
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
1. ผลผลิต (supply)	701	613	526	613	569	569	876	1,227	1,051	701	613	701	8,760
1.1 ผลผลิต ในจังหวัด	701	613	526	613	569	569	876	1,227	1,051	701	613	701	8,760
1.2 นำเข้าจากจังหวัด อื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. ความต้องการใช้ (Demand)	701	613	526	613	569	569	876	1,227	1,051	701	613	701	8,760
2.1 ใช้ในจังหวัด	15	15	15	15	15	15	15	16	16	15	15	15	182
2.2 ส่งออกไป จังหวัดอื่น	686	598	511	598	554	554	861	1,211	1,035	686	598	686	8,578
- เข้าโรงงานแปรรูป	219	219	219	219	219	219	219	219	219	219	219	219	2,628
- Modern trade	30	30	30	30	30	30	31	32	32	30	30	30	365
- ผู้บริโภคนอก จังหวัด	437	349	262	349	305	305	611	960	784	437	349	437	5,585
3. ส่วนเกิน/ส่วน ขาด	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

หมายเหตุ 1) ปลากะพงไม่มีอัตราแปลง ใช้น้ำหนักปลาสดตลอดการคำนวณ

2) ข้อ 3. ส่วนเกิน/ส่วนขาด(1.ผลผลิต) - (2.ความต้องการใช้)

(4) ปัญหาและอุปสรรค

1) คุณภาพน้ำ ขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง การเพาะเลี้ยงปลากะพงของจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ปัญหาเรื่องน้ำเนื่องจากปริมาณน้ำจะขาดแคลนในช่วงเดือน กุมภาพันธ์-เมษายนของทุกปี ซึ่งช่วงนี้ปริมาณน้ำ มีน้อยทำให้เกิดน้ำทะเลหนุนและน้ำมีความเค็มสูงทำให้ปลาอัตรการรอดต่ำ เกษตรกรที่ไม่มีบ่อเก็บน้ำในฟาร์มเพียงพอ ต้องชะลอการเลี้ยงในช่วงนี้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพของน้ำในหน้าฝนที่มักมีปริมาณน้ำจืดมากน้ำมีความเค็มต่ำ ทำให้ปลาที่เลี้ยงในกระชังปรับตัวไม่ทันและส่งผลให้ปลาตาย

2) ขาดการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม จากโครงสร้างการตลาดและวิธีการตลาดปลากะพงพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรจะขายปลาสดให้กับแพปลาทำให้มีช่องทางการขายที่ไม่หลากหลาย

(5) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1) วางแผนการผลิตในระดับจังหวัด ควรมีการบูรณาการหน่วยงานในจังหวัดเพื่อบริหารจัดการการเลี้ยงปลากะพงให้เกิดประสิทธิภาพ โดยให้ข้อมูลเรื่องปริมาณน้ำ ราคาและปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดในแต่ละช่วง เพื่อให้เกษตรกรใช้วางแผนการผลิตและให้ผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปี

2) ภาครัฐควรส่งเสริมการแปรรูปปลากะพงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านกลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากปลากะพงให้มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของตลาด

3) ขยายตลาดปลากะพงและผลิตภัณฑ์ในต่างประเทศให้มากขึ้น โดยการส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีการจัดแสดงสินค้าปลากะพงขาวและผลิตภัณฑ์ในตลาดต่างประเทศให้มากขึ้น

3.4 การวิเคราะห์เพื่อหาพืชทางเลือกทางเศรษฐกิจ

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ รวมพื้นที่ 1,342,224 ไร่ โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและปลูกมากที่สุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูก 741,350 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 55.23 ของพื้นที่เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจทั้งหมด โดยข้าวมูลค่าใน ปี 2558 จำนวน 3,989 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 28.09 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคการเกษตร คาดว่าจังหวัดฉะเชิงเทราจะมีพื้นที่ที่เก็บเกี่ยวในจำนวน 610,515 ไร่หรือลดลงร้อยละ 0.59 จากปีที่ผ่านมาผลผลิต 389,587 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.52 ผลผลิตต่อไร่ 638 กิโลกรัมต่อไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.08 การผลิตในพื้นที่ระดับความเหมาะสมจากข้อมูลกรมพัฒนาที่ดิน มีพื้นที่ความเหมาะสม(S) ในการปลูกข้าวรวมทั้งหมด 1,169,706 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง(S1) จำนวน 905,222 ไร่ และพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง(S2) จำนวน 264,484 ไร่ และประมาณการว่าพื้นที่ปลูกข้าวจังหวัดฉะเชิงเทรามีจำนวน 741,349 ไร่ พื้นที่ปลูกจริงในพื้นที่ความเหมาะสมสูง(S1) จำนวน 506,559ไร่ พื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) จำนวน 104,544 ไร่ รวมพื้นที่ปลูกในพื้นที่ความเหมาะสม(S) จำนวน 611,113 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 82.43 ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ปลูกในพื้นที่ความเหมาะสมน้อย(S3) จำนวน 57,277 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.73 และพื้นที่ปลูกไม่เหมาะสม จำนวน 72,959 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.84 โดยพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว(N) กระจายไปอยู่อำเภอสนามชัยเขต 32,803 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.96 อำเภอท่าตะเกียบ 18,744 ไร่คิดเป็นร้อยละ 25.69 อำเภอพนมสารคาม 10,106 ไร่ คิดเป็นร้อยละ

13.85 อำเภอราชสาส์น 3,215 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.41 อำเภอแปลงยาว 2,590 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.55 อำเภอคลองเขื่อน 2,493 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.42 อำเภอบางคล้า 2,016 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.76 อำเภอบางน้ำเปรี้ยว 385 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.53 อำเภอเมือง 383 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.52 และอำเภอบางปะกง 224 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.31

ผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่เหมาะสม(S) ไร่ละ 692.96 กิโลกรัม/ไร่ พื้นที่ไม่เหมาะสม(N) 651.03 กิโลกรัม/ไร่ พื้นที่เหมาะสมให้ผลผลิตที่สูงกว่า 41.93 กิโลกรัม/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 6.44 ต้นทุน/ไร่ของพื้นที่เหมาะสม(S) 3,679.73 บาท ต้นทุนต่อไร่ของพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) 3,724.80 บาท พื้นที่ไม่เหมาะสมมีต้นทุนต่อไร่ที่สูงกว่า 45.07 บาท พื้นที่ไม่เหมาะสมมีต้นทุนต่อไร่สูงกว่าถึงร้อยละ 1.22

ผลตอบแทนต่อไร่ พบว่า พื้นที่เหมาะสมให้ผลตอบแทนต่อไร่ 1,822.37 บาท ส่วนพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ให้ผลตอบแทนต่อไร่ 1,444.38 บาท พื้นที่เหมาะสมให้ผลตอบแทนต่อไร่มากกว่า 377.99 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 26.17 ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตที่สูงกว่าไร่ละ 41.93 กิโลกรัม/ไร่

ดังนั้นเกษตรกรในพื้นที่เหมาะสม(S) เมื่อปลูกข้าว 1 ไร่ แล้วจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ หรือกำไรต่อไร่เท่ากับ 1,822.37 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.52 ของต้นทุนการผลิต ส่วนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เมื่อเกษตรกรปลูกข้าว 1 ไร่ แล้วเกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิต (ตารางที่ 3.31)

ตารางที่ 3.31 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม(S) และในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N)

รายการ	ข้าว พื้นที่เหมาะสม(บาท/ไร่) (Suitability : S)			ข้าว พื้นที่ไม่เหมาะสม(บาท/ไร่) (Not Suitability : N)		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	2,585.89	462.73	3,048.62	2,555.50	597.01	3,152.51
2. ต้นทุนคงที่	-	631.11	631.11	-	572.29	572.29
3. ต้นทุนรวมไร่	2,585.89	1,093.84	3,679.73	2,555.50	1,169.30	3,724.80
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม	-	-	5.31	-	-	5.72
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	692.96	-	-	651.03
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	-	-	7.94	-	-	7.94
7. ผลตอบแทนต่อไร่ (บาท/ไร่)	-	-	5,502.10	-	-	5,169.18
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท/ไร่)	-	-	1,822.37	-	-	1,444.38
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.)	-	-	2.63	-	-	2.22
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่)	-	-	463.44	-	-	469.12

ที่มา : จากการสำรวจข้อมูล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสม(N) มีจำนวนทั้งสิ้น 72,959 ไร่ ที่ได้ผลตอบแทนน้อยกว่าพื้นที่เหมาะสม(S) ซึ่งตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เร่งให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวมาปรับเปลี่ยนเป็นพืชอื่นแทน โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้รับนโยบายและทำการวิเคราะห์ข้อมูลพืชของจังหวัดฉะเชิงเทราแล้ววิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนเพื่อให้เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว(N) เปลี่ยนมาเป็นพืชอื่นๆ ดังนี้

3.4.1 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) กับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้

ต้นทุนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,724.80 บาท/ไร่ แบ่งเป็นต้นทุนผันแปร 3,152.51 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 84.64 ต้นทุนคงที่ 572.29 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 15.36 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ โดยที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 651.03 กิโลกรัม/ไร่ ณ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ 7.94 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนต่อไร่ เท่ากับ 5,169.18 บาท ดังนั้นเมื่อเกษตรกรปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) 1 ไร่ เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้มีต้นทุนรวม เท่ากับ 16,277.61 บาท/ไร่ แบ่งเป็นต้นทุนผันแปร 13,417.59 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 82.43 ต้นทุนคงที่ 2,860.08 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 17.57 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ โดยที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 600.32 กิโลกรัมต่อไร่ ณ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ 50.00 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนต่อไร่ 30,016.00 บาท ดังนั้นเมื่อเกษตรกรปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 13,738.39 บาท คิดเป็นร้อยละ 84.40 ของต้นทุนการผลิต

ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เมื่อเทียบกับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ จะเห็นได้ว่าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิต ส่วนการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 13,738.39 บาท คิดเป็นร้อยละ 84.40 ของต้นทุนการผลิต จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่ามะม่วงน้ำดอกไม้ จำนวนร้อยละ 45.62 (ตารางที่ 3.32)

ตารางที่ 3.32 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) กับการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้

รายการ	ข้าว (บาท/ไร่) พื้นที่ไม่เหมาะสม (Not Suitability : N)			มะม่วงน้ำดอกไม้ (บาท/ไร่) ไม่แยกความเหมาะสมของดิน		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	2,555.50	597.01	3,152.51	11,688.75	1,728.84	13,417.59
2. ต้นทุนคงที่	-	572.29	572.29	-	2,860.08	2,860.08
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	2,555.50	1,169.30	3,724.80	11,688.75	4,588.92	16,277.61
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม	-	-	5.72	-	-	27.12
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	651.03	-	-	600.32
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้(บาท/กก.)	-	-	7.94	-	-	50.00
7. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	5,169.18	-	-	30,016.00
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	-	-	1,444.38	-	-	13,738.39
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.)	-	-	2.22	-	-	22.88
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (บาท/กก.)	-	-	469.12	-	-	325.55

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

หมายเหตุ : ต้นทุนมะม่วงน้ำดอกไม้ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

3.4.2 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) กับการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม

ต้นทุนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,724.80 บาท/ไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปร 3,152.51 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 84.40 ต้นทุนคงที่ 572.29 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 15.36 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ โดยที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 651.03 กิโลกรัม/ไร่ ณ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ 7.94 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนต่อไร่ เท่ากับ 5,169.18 บาท ดังนั้นเมื่อเกษตรกรปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) 1 ไร่ เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมมีต้นทุนรวมเท่ากับ 95,970.66 บาท/ไร่/รุ่น แบ่งเป็นต้นทุนผันแปร 90,013.33 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 93.79 ต้นทุนคงที่ 5,957.13 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 6.21 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ โดยที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 980.00 กิโลกรัม/ไร่ ณ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ 156.15 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนต่อไร่ 153,027.00 บาท ดังนั้นเมื่อเกษตรกรเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 57,056.34 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.45 ของต้นทุนการผลิต

ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เมื่อเทียบกับการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมจะเห็นได้ว่าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิตส่วนกุ้งขาวแวนนาไมเกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 57,056.34 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.45 ของต้นทุนการผลิต จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่ากุ้งขาวแวนนาไม จำนวนร้อยละ 20.67 (ตารางที่ 3.33)

ตารางที่ 3.33 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) กับการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม

รายการ	ข้าว (บาท/ไร่) พื้นที่ไม่เหมาะสม (Not Suitability : N)			กุ้งขาวแวนนาไม (บาท/ไร่/รุ่น) ไม่แยกความเหมาะสมของดิน		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	2,555.50	597.01	3,152.51	84,392.92	5,620.61	90,013.53
2. ต้นทุนคงที่	-	572.29	572.29	853.42	5,103.71	5,957.13
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	2,555.50	1,169.30	3,724.80	85,246.34	10,724.32	95,970.66
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม	-	-	5.72	-	-	97.93
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	651.03			980.00
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)	-	-	7.94			156.15
7. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	5,169.18			153,027.00
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	-	-	1,444.38			57,056.34
9. ผลตอบแทนสุทธิต่อผลผลิต (บาท/กก.)	-	-	2.22			58.22
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่)	-	-	469.12			614.61

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

3.4.3 การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) กับการเลี้ยงปลากะพง

ต้นทุนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) มีต้นทุนรวม เท่ากับ 3,724.80 บาท/ไร่ แบ่งเป็น ต้นทุนผันแปร 3,152.51 บาท/ไร่/ฤดู หรือคิดเป็นร้อยละ 84.40 ต้นทุนคงที่ 572.29 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 15.36 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับ โดยที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 651.03 กิโลกรัมต่อไร่ ณ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ 7.94 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนต่อไร่ เท่ากับ 5,169.18 บาท ดังนั้นเมื่อเกษตรกรปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) 1 ไร่ เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงมีต้นทุนรวมเท่ากับ 223,679.00 บาท/ไร่/รุ่น แบ่งเป็นต้นทุนผันแปร 220,190.00 บาท/ไร่/รุ่น หรือคิดเป็นร้อยละ 98.40 ต้นทุนคงที่ 3,786.00 บาท/ไร่/รุ่นหรือคิดเป็น

ร้อยละ 1.60 ของต้นทุนทั้งหมด ตามลำดับโดยที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 2,490.00 กิโลกรัม/ไร่ ณ ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ 115.46 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนต่อไร่ 287,495.40 บาท ดังนั้นเมื่อเกษตรกรเลี้ยงปลากะพง เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 63,816.40 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.53 ของต้นทุนการผลิต

ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เมื่อเทียบกับการเลี้ยงปลากะพงจะเห็นได้ว่าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 1,444.38 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.78 ของต้นทุนการผลิต ส่วนปลากะพงเกษตรกรจะได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ เท่ากับ 63,816.40 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.53 ของต้นทุนการผลิต จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ให้ผลตอบแทนที่มากกว่าปลากะพง จำนวนร้อยละ 10.25 (ตารางที่ 3.34)

ตารางที่ 3.34 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) กับการเลี้ยงปลากะพง

รายการ	ข้าว (บาท/ไร่) พื้นที่ไม่เหมาะสม (Not Suitability : N)			ปลากะพง (บาท/ไร่/รุ่น) ไม่แยกความเหมาะสมของดิน		
	เงินสด	ประเมิน	รวม	เงินสด	ประเมิน	รวม
1. ต้นทุนผันแปร	2,555.50	597.01	3,152.51	211,046.00	9,144.00	220,190.00
2. ต้นทุนคงที่	-	572.29	572.29	511.00	3,275.00	3,786.00
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	2,555.50	1,169.30	3,724.80	211,557.00	12,419.00	223,679.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม	-	-	5.72	85.00	5.00	90.00
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	-	-	651.03	2,490.00	-	2,490.00
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้(บาท/กก.)	-	-	7.94	115.46	-	115.46
7. ผลตอบแทนต่อไร่	-	-	5,169.18	-	-	287,495.40
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	-	-	1,444.38	-	-	63,816.40
9. ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนต่อผลผลิต (บาท/กก.)	-	-	2.22	-	-	25.46
10. ปริมาณผลผลิต ณ จุดคุ้มทุน (กก./ไร่)	-	-	469.12	-	-	1,937.29

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

3.5 สินค้าทางเลือกอื่น(กิจกรรมเสริม)

3.5.1 ข้าเป็นพืชเครื่องเทศที่ตลาดมีความต้องการสูงโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมเครื่องปรุงรสอาหาร ร้านค้าผลิตพริกแกง ตลาดในพื้นที่ของจังหวัดและตลาดนอกจังหวัด โดยจะมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อถึงบ้าน ทำให้ลดค่าใช้จ่าย อายุของข้าที่ขุดได้เริ่มขุดเมื่อมีอายุได้ 6 เดือน และทยอยขุดขายได้ต่อเนื่องจนถึงข้าอายุได้ 8 เดือนซึ่งจะเป็นช่วงข้าแก่

ต้นทุนการผลิตปลูกข้ามีต้นทุนรวมเท่ากับ 11,949.66 บาทต่อไร่ โดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนผันแปร เท่ากับ 10,218.75 บาท/ไร่/ปี เช่น ค่าวัสดุ(ค่าพันธุ์/ค่าปุ๋ย/ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง) หรือคิดเป็นร้อยละ 85.51 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด มีผลผลิตเฉลี่ย 1,822.00 กิโลกรัม/ไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 25.40 บาท/กิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่เท่ากับ 34,329.14 บาท (ตารางที่ 3.35)

ตารางที่ 3.35 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต ปลูกข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย : บาท/ไร่/ปี

รายการ	ข้า			
	เงินสด	ประเมิน	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	4,028.28	6,190.47	10,218.75	85.51
2. ต้นทุนคงที่	866.00	864.91	1,730.91	14.49
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	4,894.28	7,055.38	11,949.66	100.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม			6.56	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			1,822.00	
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้(บาท/กก.)			25.40	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			46,278.80	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่			34,329.14	
9. ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนต่อผลผลิต (บาท/กก.)			18.84	

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

3.5.2 ตะไคร้เป็นพืชเครื่องเทศอีกชนิดหนึ่งที่ตลาดมีความต้องการทั้งปี ทั้งตลาดอุตสาหกรรมเครื่องปรุงรสอาหาร ร้านค้าผลิตพริกแกง ตลาดในพื้นที่ของจังหวัดและตลาดนอกจังหวัด โดยจะมีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อถึงบ้าน ทำให้ลดค่าใช้จ่ายสามารถขูดขายเมื่อตะไคร้อายุได้ 3 เดือนขึ้นไปก็เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้จนถึงอายุ 6 เดือนซึ่งอายุการเก็บเกี่ยวระยะนี้เป็นที่ต้องการของตลาดโดยนำไปบริโภคเป็นเครื่องแกง ถ้าอายุต้นเกิน 6 เดือนที่จะขึ้นปล้อง ตลาดจะไม่ต้องการ

ต้นทุนการผลิตปลูกตะไคร้มีต้นทุนรวมเท่ากับ 9,281.31 บาท/ไร่ โดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนผันแปร เท่ากับ 7,916.42 บาท/ไร่/ปี เช่น ค่าวัสดุ(ค่าพันธุ์/ค่าปุ๋ย/ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง) หรือคิดเป็นร้อยละ 85.29 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด มีผลผลิตเฉลี่ย 2,350.00 กิโลกรัม/ไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 8.88 บาท/กิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่เท่ากับ 11,586.69 บาท (ตารางที่ 3.36)

ตารางที่ 3.36 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต ปลูกตะไคร้ จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย : บาท/ไร่/ปี

รายการ	ตะไคร้			
	เงินสด	ประเมิน	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	4,337.60	3,578.82	7,916.42	85.29
2. ต้นทุนคงที่	625.00	739.89	1,364.89	14.71
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	4,962.60	4,318.71	9,281.31	100.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม			3.95	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			2,350.00	
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)			8.88	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			20,868.00	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่			11,586.69	
9. ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนต่อผลผลิต (บาท/กก.)			4.93	

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

3.5.3 เห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด โดยเกษตรกรสามารถเพาะได้ทั้งแบบโรงเรือนแบบเปิด/แบบปิด มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อถึงบ้าน เนื่องจากเห็ดเป็นต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลาการเพาะถึงการเก็บเกี่ยวค่อนข้างสั้น เนื่องจากเมื่อเห็ดอายุได้ 15 วันจะเริ่มทยอยเก็บขายได้และเก็บต่อเนื่องทุกวัน โดยเห็ดสามารถเก็บได้ 10-15 วัน/รุ่น ผลผลิตก็จะหมด ในรอบ 1 ปีสามารถเก็บผลผลิตได้ถึง 7-8 ครั้งโรงเรือนมีขนาดกว้าง 5 เมตร ยาว 8 เมตร พื้นที่ 1 ไร่ สามารถสร้างโรงเพาะเห็ดได้ 7 โรง

ต้นทุนการผลิตเพาะเห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด มีต้นทุนรวมเท่ากับ 266,223.75 บาท/ไร่/ปี โดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนผันแปร เท่ากับ 264,804.35 บาท/ไร่/ปี เช่น ค่าวัสดุ(ค่าพันธุ์/วัสดุรองพื้น/ค่าไฟฟ้า) หรือคิดเป็นร้อยละ 99.47 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด มีผลผลิตเฉลี่ย 5,760.00 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 60.20 บาท/กิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่เท่ากับ 80,528.25 บาท (ตารางที่ 3.37)

ตารางที่ 3.37 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต เห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย : บาท/ไร่/ปี

รายการ	เห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด			
	เงินสด	ประเมิน	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	257,099.84	7,704.51	264,804.35	99.47
2. ต้นทุนคงที่	0.00	1,419.40	1,419.40	0.53
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	257,099.84	9,123.91	266,223.75	100.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม			46.22	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			5,760.00	
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)			60.20	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			346,752.00	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่			80,528.25	
9. ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนต่อผลผลิต (บาท/กก.)			13.98	

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

3.5.4 ผักปลอดภัย ปลูกผักปลอดภัยโดยเฉพาะวิธีปลูกแบบกางมุ้งสามารถควบคุมผลผลิตได้และไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี จัดการดูแลง่ายตั้งแต่การเตรียมดินถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตและใช้น้ำน้อย และเป็นที่ต้องการของตลาด จึงเป็นพืชปลูกเสริมรายได้ให้กับเกษตรกร และใช้พื้นที่น้อยเนื่องจากในปัจจุบันผลผลิตทางการเกษตรมีการใช้สารเคมีค่อนข้างมาก เพื่อต้องการให้ได้ผลผลิตมากแต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือผลผลิตล้นตลาด ผลกระทบจากสารเคมีตกค้างทำให้พืชผลทางการเกษตร

ผักกางต้ง มีต้นทุนรวมเท่ากับ 9,246.27 บาท/ไร่/ปี โดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนผันแปรเท่ากับ 8,088.27 บาท/ไร่/ปี ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงงานในการดูแลรักษา หรือคิดเป็นร้อยละ 87.48 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด มีผลผลิตเฉลี่ย 976.00 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 28.00 บาท/กิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่เท่ากับ 18,081.73 บาท/ไร่/ปี (ตารางที่ 3.38)

ตารางที่ 3.38 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต กวางตุ้ง จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย : บาท/ไร่/ปี

รายการ	กวางตุ้ง			
	เงินสด	ประเมิน	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	3,479.81	4,608.46	8,088.27	87.48
2. ต้นทุนคงที่	200.00	958.00	1,158.00	12.52
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	3,679.81	5,566.46	9,246.27	100.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม			9.22	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			976.00	
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้(บาท/กก.)			28.00	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			27,328.00	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่			18,081.73	
9. ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนต่อผลผลิต (บาท/กก.)			18.78	

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

ผักคะน้า มีต้นทุนรวมเท่ากับ 10,225.02 บาท/ไร่/ปี โดยส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนผันแปรเท่ากับ 9,045.51 บาท/ไร่/ปี ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงงานดูแลรักษา หรือคิดเป็นร้อยละ 88.46 ต่อต้นทุนการผลิตทั้งหมด มีผลผลิตเฉลี่ย 970.00 กิโลกรัม/ไร่/ปี ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย 30.25 บาท/กิโลกรัม มีผลตอบแทนสุทธิต่อไร่เท่ากับ 19,117.48 บาท/ไร่/ปี (ตารางที่ 3.39)

ตารางที่ 3.39 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสุทธิการผลิต คะน้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย : บาท/ไร่/ปี

รายการ	คะน้า			
	เงินสด	ประเมิน	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	3,449.21	5,596.39	9,045.51	88.46
2. ต้นทุนคงที่	125.00	1,054.51	1,179.51	11.54
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	3,574.12	6,650.90	10,225.02	100.00
4. ต้นทุนต่อกิโลกรัม			10.54	
5. ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)			970.00	
6. ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้(บาท/กก.)			30.25	
7. ผลตอบแทนต่อไร่			29,342.50	
8. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่			19,117.48	
9. ผลตอบแทนสุทธิเหนือต้นทุนต่อผลผลิต (บาท/กก.)			19.71	

ที่มา : จากการสำรวจ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6

หมายเหตุ : ราคาที่เกษตรกรขายได้ เป็นราคาขายส่งไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

3.6 การปลูกพืชทดแทนในพื้นที่ไม่เหมาะสม

แนวทางการปลูกพืชทดแทนในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) จะใช้เกณฑ์จากต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนของสินค้าที่จัดเก็บข้อมูลต้นทุนการผลิตในสินค้าที่สำคัญ 4 ชนิด (Top 4) ในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) มาเปรียบเทียบกับต้นทุนและผลตอบแทนกับสินค้าที่จะปรับเปลี่ยนในระดับความเหมาะสม(S)

(1) จากข้อมูล <http://agri-map-online.moac.go.th> พื้นที่ปลูกข้าวจังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี 2557 มีจำนวน 741,349 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมจำนวน 130,236 ไร่ หรือคิดเป็น ร้อยละ 17.57 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม(N)ในการปลูกข้าว 72,959 ไร่และพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ในการปลูกข้าว 57,277 ไร่ และการผลิตข้าวในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวไร่ละ 3,724.80 บาท เป็นต้นทุนผันแปร 3,152.51 บาทต่อไร่ ต้นทุนคงที่ไร่ละ 572.29 และได้ผลผลิตไร่ละ 651.03 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา 7.94 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เกษตรกรได้ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ หรือกำไรสุทธิต่อไร่ 1,444.38 บาท ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาแนวทางปรับเปลี่ยนพืชทดแทนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เพื่อให้เกษตรกรมีผลกำไรในการปลูกพืชอย่างยั่งยืนต่อไป โดยการเปรียบเทียบต้นทุนจากผลตอบแทนของต้นทุนสินค้าที่สำคัญ 4 ชนิด (Top 4) เป็นอันดับแรก ซึ่งพืชที่สามารถนำมาทดแทนในการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาวแวนนาไม ปลากระพง และสินค้าทางเลือกอื่น(กิจกรรมเสริม) ซึ่งเป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย และเสริมรายได้ให้กับครัวเรือน ได้แก่ พืชสมุนไพร เห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด และผักปลอดภัย เป็นต้น (ตารางที่ 3.40)

ตารางที่ 3.40 สรุปพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	เหมาะสมสูง (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมเล็กน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวม	ร้อยละ
คลองเขื่อน	23,998	3,171	0	2,493	29,662	4.00
ท่าตะเกียบ	1,255	3,316	6,820	18,744	30,135	4.06
บางคล้า	22,320	1,167	2,750	2,016	28,254	3.81
บางน้ำเปรี้ยว	217,772	4,301	43	385	222,501	30.01
บางปะกง	15,988	122	0	224	16,334	2.20
บ้านโพธิ์	14,077	5,446	2,082	0	21,605	2.91
แปลงยาว	71	20,142	6,127	2,590	28,930	3.90
พนมสารคาม	56,908	44,271	3,972	10,106	115,257	15.55
เมืองฉะเชิงเทรา	99,016	444	0	383	99,844	13.47
ราชสาส์น	40,602	8,933	7,950	3,215	60,700	8.19
สนามชัยเขต	14,552	13,241	27,533	32,803	88,129	11.89
รวม	506,559	104,554	57,277	72,959	741,349	100.00

ที่มา : Agri-map online กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2557

บทที่ 4

สรุป ข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นทางเลือกการปรับเปลี่ยน การปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมน้อย(S3) และไม่เหมาะสม(N) เป็นพืชอื่นหรือกิจกรรมการเกษตรอื่นที่ให้ ผลตอบแทนมากกว่า การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านทุน ผลตอบแทนสุทธิ และอุปสงค์/อุปทาน(Demand & Supply) และพื้นที่เหมาะสมด้านกายภาพของสินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก(Top 4)ของจังหวัด ได้แก่ ข้าวเจ้านาปี มะม่วงน้ำดอกไม้ กุ้งขาวแวนนาไมและปลากะพง รวมทั้งสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อ เสนอแนะมาตรการในการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมเป็นกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ให้ ผลตอบแทนดีกว่า และศึกษาสินค้าที่ใช้เป็นสินค้าเกษตรทางเลือกโดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.1.1 ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนสินค้าเกษตรที่มีมูลค่า 4 ลำดับแรก(Top 4) มีดังนี้

1) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(1) ข้าวเจ้านาปี

- พื้นที่เหมาะสม(S) ต้นทุนการผลิต 3,679.73 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 5,502.10บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 7.94 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 692.96 กิโลกรัม/ไร่

- พื้นที่ไม่เหมาะสม(N) ต้นทุนการผลิต 3,724.80 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกร ได้รับ 5,169.33บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 7.94 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 651.03 กิโลกรัม/ไร่

(2) มะม่วงน้ำดอกไม้ ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

- ต้นทุนการผลิต 16,277.61บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 30,016.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 50.00บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย600.32 กิโลกรัม/ไร่

(3) กุ้งขาวแวนนาไม ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

- ต้นทุนการผลิต 95,970.66บาท/ไร่/รุ่น ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 57,056.34 บาท/ไร่/รุ่น ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 156.15 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย980.00กิโลกรัม/ไร่/รุ่น

(4) ปลากะพง ไม่แยกตามลักษณะความเหมาะสม

- ต้นทุนการผลิต 223,679.00 บาท/ไร่/รุ่น ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 287,495.40 บาท/ไร่/รุ่น ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 115.46 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 2,490.00 กิโลกรัม/ไร่/รุ่น

2) สินค้าทางเลือกอื่นๆ(กิจกรรมเสริม)

(1) ชำ

- ต้นทุนการผลิต 11,949.66 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 46,278.80 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 25.40 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 1,822.00 กิโลกรัม/ไร่

(2) ตะไคร้

- ต้นทุนการผลิต 9,281.31บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 20,868.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 8.88 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 2,350.00 กิโลกรัม/ไร่

(3) เห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด

- ต้นทุนการผลิต 266,223.75บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 346,752.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 60.20 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 5,760.00 กิโลกรัม/ไร่

(4) ปลุกผักปลอดภัย กวางตุ้ง

- ต้นทุนการผลิต 9,246.27 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 27,328.00 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 28.00 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 976.00 กิโลกรัม/ไร่

(5) ปลุกผักปลอดภัย คะน้า

- ต้นทุนการผลิต 10,225.02 บาท/ไร่ ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ 29,342.50 บาท/ไร่ ณ ราคาที่เกษตรกรขายได้ เท่ากับ 30.25 บาท/กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย 970.00 กิโลกรัม/ไร่

4.1.2 อุปสงค์(Demand) และอุปทาน(Supply)

1) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

(1) ข้าวเจ้าหน้าปี

ผลผลิตข้าวเจ้าหน้าปีที่ผลิตภายในจังหวัด มีปริมาณ 391,249 ตันข้าวเปลือก และนำเข้าจากต่างจังหวัดมีปริมาณ 91,161 ตันข้าวเปลือกเพื่อมาสีผสมปรับปรุงข้าวสารรวมผลผลิตข้าวเปลือกทั้งหมด 482,410 ตันข้าวเปลือก ความต้องการใช้ข้าวเปลือกเจ้าหน้าปี 482,410 ตันข้าวเปลือกทำให้ไม่มีผลผลิตส่วนเกิน ความต้องการใช้ในจังหวัด ทั้งนี้จังหวัดฉะเชิงเทรามีโรงสีเข้าร่วมโครงการชดเชยดอกเบี้ยในการรวบรวมผลผลิตของกระทรวงพาณิชย์ทำให้เพิ่มปริมาณความต้องการรวบรวมข้าวได้มากขึ้น และหากโรงสีเดินเครื่องเต็มกำลังการผลิตจะพบว่าผลผลิตข้าวภายในจังหวัดฉะเชิงเทราไม่เพียงพอ จึงต้องหามาเข้ามาจากนอกจังหวัดเพิ่มขึ้นได้อีก

(2) มะม่วงน้ำดอกไม้

ผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ที่ผลิตภายในจังหวัด มีปริมาณ 4,864 ตันมะม่วงผลสดนำเข้าจากต่างจังหวัดปริมาณ 1,080 ตัน ความต้องการใช้รวมทั้งหมด 5,944 ตัน แบ่งเป็นการใช้ประโยชน์ในจังหวัด/ส่งออกป้อนอกจังหวัดและต่างประเทศ เช่น ตลาดประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน เวียดนาม อย่างไรก็ตามในแต่ละเดือนยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ในเดือนธันวาคมและเดือนพฤษภาคม มีผลผลิตส่วนเกินและส่วนขาดปริมาณมาก จึงควรมีการจัดระบบการกระจายตัวของมะม่วง หรือกระตุ้นการบริโภคในช่วงที่มีผลผลิตส่วนเกิน

มากขึ้น ที่สำคัญมีการรวมกลุ่มของสถาบันเกษตรกรที่เข้มแข็งผลิตมะม่วงคุณภาพส่งออกไปตลาดต่างประเทศ ซึ่งสามารถดำเนินการในการกระจายมะม่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) กุ้งขาวแวนนาไม

ผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมของจังหวัด ปี 2560 มีปริมาณ 20,751 ตัน และนำเข้ากุ้งขาวแวนนาไมมาจากจังหวัดอื่นจำนวน 4,113 ตัน รวมผลผลิตกุ้งจำนวน 24,864 ตัน ความต้องการใช้บริโภคในจังหวัดจำนวน 492 ตัน ส่งออกนอกจังหวัดเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศจำนวน 9,462 ตัน และส่งเข้าห้องเย็นและโรงงานแปรรูปเพื่อส่งออกตลาดต่างประเทศจำนวน 14,910 ตัน ดังนั้นผลผลิตกุ้งจึงมีความสมดุลกับความต้องการใช้ โดยไม่มีผลผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาดซึ่งจากเดิมผลผลิตกุ้งที่ได้จะส่งเข้าห้องเย็นและโรงงานแปรรูปเป็นส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 90 ปัจจุบันสัดส่วนตลาดส่งออกลดลงเหลือร้อยละ 60 หรือมีจำนวน 14,910 ตัน และแพกุ้งหันมาขยายตลาดในประเทศมากขึ้น เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตกุ้งที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล ทำให้กระจายสินค้าสู่ผู้บริโภคใช้ระยะเวลาไม่นานทำให้สินค้ามีความสดและเป็นที่ต้องการของตลาด

(4) ปลากระพง

ผลผลิตปลากระพงของจังหวัด ปี 2560 มีปริมาณ 8,760 ตัน และไม่มีการนำเข้าปลากระพงจากจังหวัดอื่นเนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นแหล่งผลิตปลากระพงที่สำคัญของประเทศ ความต้องการใช้ผลผลิตของจังหวัด 182 ตัน/ปีหรือประมาณ 0.5 ตัน/วันของผลผลิตปลากระพงที่ผลิตได้ในจังหวัด สำหรับผลผลิตจะส่งออกจังหวัดอื่นปริมาณ 8,578 ตัน เป็นการส่งออกในรูปแบบพลาสติกโดยไม่มีการแปรรูปเนื่องจากไม่มีโรงงานแปรรูปภายในจังหวัด โดยส่งเข้าโรงงานแปรรูปจำนวน 2,628 ตัน/ปี นอกจากนี้ยังส่งปลาให้กับห้างสรรพสินค้านอกจังหวัดจำนวน 365 ตัน/ปี และส่งให้กับผู้บริโภคนอกจังหวัดจำนวน 5,585 ตัน/ปี ดังนั้นผลผลิตจึงมีความสมดุลกับความต้องการใช้ไม่มีผลผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาด

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสม(S1,S2)ของข้าว

- เน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยปรับเปลี่ยนเป็นข้าวปลอดภัยหรือข้าวอินทรีย์และสร้างแบรนด์สินค้าให้เป็นที่รู้จัก โดยเริ่มจากส่งเสริมการผลิตในกลุ่มเกษตรกรทำนาแปลงใหญ่เพื่อควบคุมและบริหารจัดการได้พร้อมเร่งขยายตลาดสินค้าข้าวปลอดภัยหรือข้าวอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศพัฒนาการปรับเปลี่ยนการขายผ่านตลาดออนไลน์พัฒนาระดับไปสู่เกษตร 4.0

- กำหนดโซนนิ่งทำการเกษตรเพื่อรักษาแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยสูงเพื่อผลิตอาหารรองรับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หรือ EEC ซึ่งกำหนดให้จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นเมืองใหม่แห่งการอยู่อาศัย (Smart City)

4.2.2 แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพื้นที่การผลิต(S3 , N) ของข้าว

- หน่วยงานราชการเข้ามาให้การสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ในการผลิตสินค้าเกษตรทางเลือกเพื่อประกอบการตัดสินใจให้กับเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนจากข้าวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม

เป็นสินค้าเกษตรชนิดอื่นทดแทน โดยให้ข้อมูลความต้องการผลผลิตของตลาด เพื่อวางแผนการผลิตสู่กระบวนการผลิตที่มีมาตรฐานให้สอดคล้องกับตลาด

- สนับสนุน/ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยน ทำเกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน แทนการปลูกข้าวอย่างเดียว สร้างอาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริมรายได้ในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอและกระจายความเสี่ยงลดปัญหาราคาสินค้าตกต่ำหรือล้นตลาด

- ยกกระดับการทำเกษตรแบบเดิม เป็นการทำให้เกษตรกรแบบปลอดภัย ลดการใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนมาใช้สารชีวภาพทดแทน เช่น ปลูกพืชผักปลอดภัย(ผักกางมุ้ง) ข้าว/ตะไคร้ หรือเห็ดฟางโรงเรือนระบบปิด เพื่อลดต้นทุนเพิ่มมูลค่าผลผลิตและมีตลาดรองรับแน่นอน สอดรับกับนโยบายของจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีเป้าหมายขยายตลาดในจังหวัดและนอกจังหวัด และพัฒนาระบบการขายโดยเข้าสู่ตลาดออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกับผู้บริโภคและผู้สนใจได้อย่างรวดเร็ว

- ส่งเสริมและรักษาสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดจนสามารถส่งออกขายไปต่างประเทศ อย่างไรก็ตามเกษตรกรควรให้ความสำคัญในการวางแผนการผลิตเพื่อลดปริมาณผลผลิตล้นตลาด

- สินค้าเกษตรที่ควรให้การพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปรับเปลี่ยนจากการทำนา เช่น มะพร้าว น้ำหอม วัวขุนวากิว หรือการเพาะเลี้ยงหนูนา เนื่องจากตลาดมีความต้องการแต่ผลผลิตมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังเป็นนโยบายของจังหวัดที่ต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรที่สนใจต้องการเลี้ยงวัวขุนวากิว โดยให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการอบรม/สาธิตความรู้ให้กับเกษตรกร เพื่อพัฒนาไปสู่แปลงใหญ่วัวขุนวากิว

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน . 2561. ข้อมูล Agri-Map [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://agri-map-online.moac.go.th/login> (วันที่สืบค้นข้อมูลมีนาคม 2561)
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2561. สารสนเทศส่งเสริมการเกษตร. <http://www.agriinfo.doae.go.th/> (วันที่สืบค้นข้อมูลมีนาคม 2561)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2558. แนวทางการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าที่สำคัญ (Zoning) อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2558. แนวทางการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าที่สำคัญ (Zoning) อำเภอกลองเชื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 ส่วนแยกจังหวัดฉะเชิงเทรา
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2559. แนวทางการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าที่สำคัญ (Zoning) อำเภอเมือง จังหวัดตราด. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2560. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2560. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา. 2561. ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ประจำปี 2559/2560 <http://www.chachoengsao.doae.go.th/home.html> (วันที่สืบค้นข้อมูลมีนาคม 2561)